

liber rany admodum .

liber rany admodum .

Decreta Concilii Pro

uincialis Treuerensis, presidente Reuerēdis-
simo in Christo Patre ac domino D. Ioanne
Archiepiscopo Treuerensi, sacri Romani Imperij, per
Galliam & regnum Arelatense Archicācellario, Prin-
cipe Electore &c. celebrati.

Anno Iesu Christi M. D. XLIX.

Vna cum Decretis Synodi Episcopalis, celebratae
Anno M. D. XLVIII.

HIS ADIUNCTA SVNT ALIA
trium Archiepiscoporum Statuta Prouincialia, superior-
ibus seculis prodita: quorum seriem uersa pagina
demonstrabit.

*Colontæ, cum Gratia & Priuilegio Casarea & Catho-
lica Maiestatis, excudebat Iaspas Gennepaus.*

Anno M. D. XLIX.

In hoc opere ista con- tinentur.

Primo, Decreta Prouincialia Concilij Treuerensis, Ioanne Archiepiscopo praesidente, celebrati Anno domini 1549.

Secundo, Decreta Synodi Episcopalis, celebrata Anno domini 1548.

Tertio, Decreta siue statuta Prouincialia Concilij Treuerensis Theodoro Archiepiscopo praesidente, celebrati Anno domini 1238.

Quarto, Statuta Prouincialia Concilij Treuerensis Balduino Archiepiscopo praesidente, celebrati Anno domini 1310.

Quinto, Statuta Prouincialia Concilij Treuerensis, Ottone Archiepiscopo praesidente, celebrati Anno 1423.

Ioannes dei gratia sanctæ

TREVERENSIS ECCLESIAE AR-

chiepiscopus, sacri Romani Imperij, per Galliã regnũq;

Arelatenſe Archicancellarius, & Prin-

ceps Elector.

AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

EM omnino non nouam aggredimur, neq; per uiam inſolitam ambulamus. Verum & orthodoxorum patrum & prædeceſſorum noſtrorum ueſtigijs tritam ingredimur, ſyncero corde ſemper affectantes, ut uniuerſum Clerum & gregem nobis commiſſum uſq; quaq; luſtrems & contemblemur, atq; ſalubris ſtudiij uigilantia in hoc ſedulo incumbamus, ut eam more boni paſtoris, (quantum nobis ex alto conceditur,) pura & ſana Euangelicæ ueritatis doctrina paſcamus & reſciamus, ut cum uiuerſalis & tremendi iudicij tempus ingruerit, & paſtor ille paſtorum glorioſus in maiestate ſua apparuerit, ad cuius laudem hanc noſtram functionem obire cupimus, de muneris impoſiti adminiſtratiõe cum lucro & ex uoto reſpondere ualeamus. Hac igitur occaſiõe prouocatos nos & diligens cura & paterna ſollicitudo extimulat, ut circa noſtrorũ ſubditorũ ſtatũ & uitã probe inſtituendã, indefeſſo ſtudio ac labore aduigilemus. Vtq; ex hac animi noſtri prõptitudine ipſis piarũ rerũ cultus indies magis ac magis creſcat pariter & placeat, ipſorum onera & grauamina, pro huius tẽporis iniquitate, inter manus in morẽ hydræ enaſcentia, imminuãter, ceſſent, finiantur, tollantur, atq; tranquillitatis & pacis optatus portus, uelut in alto nauigantibus aperiatur: Id quod tum demum recte conſequi credimus, cum ſiniſtris euentibus uiam præcludimus, uitiorum & malorum materiam reſecamus, & noxia diſſuadentes, ad optima quæq; promouenda animũ applicamus,

A ij Qua

DECRETA CONCILII.

Quapropter horum nostrorum statutorum & ditione, tum antiquorum renouatione & explanatione, tum pœnarum cõminatione impios & orthodoxæ Ecclesiæ hostes ab infœlici suo proposito deterreamus & depellamus, ut in quibus uirtutis zelus & ardor ad emendationem nihil proficit, eos saltem honestæ disciplinæ seueritas atq; pœnæ rigor retrahat & coerceat. Sane quondam felicitis recordationis Balduinus Archiepiscopus Treuerens. & alij prædecessores nostri, pro subditorum utilitate, pro libertate Ecclesiæ & ministrorum eius, q̃ plurima statuta Synodalia & Prouincialia, non minus utilia, q̃ necessaria & diderunt, promulgarunt, publicarunt, & pœnarum adiectionibus, prout opportunũ uisum fuerat, prouide & cõsulte uallarunt. Quæ nos omnia de consilio & consensu Capituli Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ Treuerens. & nunciorum seu procuratorum aliorum, Reuerendi domini Nicolai Episcopi Viridunens. & nunciorum seu procuratorum Reuerendiss. Domini Ioannis Cardinalis de Lothoringia, Administratoris Metens. & Reuerens. domini Tonsani Episcopi Tullen. Suffraganeorum nostrorum, in præsentī Concilio Prouinciali congregatorum, quatenus per infra statuenda expresse non fuerint reuocata & cassata, approbamus & innouamus, atq; in suo robore permanere uolumus, & eadē antiqua statuta Prouincialia, atq; ea noua, quæ nos in præsentī Concilio pro tēporum ac rerũ necessitate statuimus & ordinauimus, ut per totā nostrā Prouinciā Treuerens. firmiter & inuiolabiliter, prout statuantur, publicentur, teneantur, & obseruentur, firmiter decernimus.

DE fide Orthodoxa Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ
fideliter & firmiter tenenda.

Vando uera in Iesum Christum fides fundamentum est, & petra illa de qua Saluator noster dixit, super eā edificandam esse Ecclesiā suam, aduersus quā inferorũ portæ nunquā præualituræ essent (præualerēt autē si Ecclesiā errare p̃niciose posset, aut docere noxia,) fateri oportet Ecclesiā in fide & ueritate radicatā & fundatā errare non posse.

Nam & in confesso est, restantibus nimirũ sanctæ Ecclesiæ patribus, ac re ipsa clamante, Christi apostolos Petrum & Paulum, Dei san-

ctum

Etum Euangelium in sanguine quoq; ipsorum signatum, Romanæ Ecclesiæ reliquisse, atq; in illius fidē ecclesias omnes, quę ubiq; sunt fideles in toto orbe terrarum, religiose conspirasse, atq; societate sacramēti cōfœderatas & coniunctas esse. Itaq; cū ad nos p̄ Episcoporū successionē ppetuo continuatam ea fides puenit, nō dubitamus hanc unā eandēq; esse, atq; adeo uerā fidē, quę ab apostolis ipsīs in ueritate est tradita, & usq; nunc religiose semper custodita, & in catholica Ecclesia semper cōseruata. Nihil proinde aliud credendū, tenendū, aut docendum est, nisi qđ sancta Romana tenet & docet Ecclesia, omnium consentientium ecclesiarum mater & magistra. Eum uero qui à fide Catholicę & Romanę ecclesiæ recedit, necesse est à ueritate & capite deficere. Hortamur itaq; & in Domino obtestamur omnes & singulos Clericos & Laicos, nobis Metropolitico iure subiectos, ut tenaciter & indiuisse adherēant, non solum his quę in diuinorum eloquiorū Canone expressa sunt, uerum etiā his, quę Ecclesia sancta Catholica habet, & cum omnium orthodoxorū consensu probata & recepta sunt, nequella ratione aut persuasione à ueritate fidei, Ecclesię & Euangelij qđ acceperunt, & in quo stant & saluantur omnes gentes, auellisse patiantur, sed in eo quod hactenus pie & recte docti sunt & crediderunt, permaneant.

De prædicatoribus uerbi, quos missos esse oportet.

Hoc habet Apostolica Ecclesia, ut nullus nisi missus prædicet. sic Christus non nisi missus prædicauit, ipso apud Esaiam testāte: Spiritus domini super me, eo qđ unxit me, ad euangelizandum pauperibus misit me. Neq; item ipsius præcursor, de quo scriptū est: Fuit homo missus à Deo. sed nec apostoli hoc fecissent, nisi mandato à Christo accepto: Ite, Ecce ego mitto uos. Proinde nos Euangelicę & Apostolicę regulę innitentes, statuimus & præcipimus, ne quisq; posthac, etiam quancūq; religionem professus, publice prædicare præsumat, nisi ab Episcopo Ordinario, uel eius Vicario admissus fuerit. Et si quis etiā religiosus, Apostolicę sedis priuilegio nitatur, tenebitur nobis aut Officialibus aut Vicarijs nostris de hoc fidem legitimam facere. Laicis uero prorsus interdici-mus, ne prædicandi officium usurpens, aut occulta conuenicula faci-

A in anr,

DECRETA CONCILII

sunt, & sacerdotum simplicitatem eludant. Et si forte necessitas posset, ut sacerdos tanq̃ inutilis & indignus à cura gregis debeat remoueri, seruato ordine iuris, de hoc agendū est apud Episcopum, ad cuius officiū tā institutio q̃ destitutio sacerdotum pertinere dinoscitur. Omnes uero & singulos aliter q̃ præmissum est publice uel priuatim prædicationis officiū usurpare præsumentes, præsentis statuti rigore excommunicationis uinculo innodamus, & excōmunicatos declarari publice mandamus. Et nisi resipuerint, alia cōpetenti pœna à nobis aut nostris Suffraganeis, uel locorum Ordinarijs, plectēdi sunt.

Non quiuis admittendi sunt, etiam si præsentati fuerint.

Vando non parum refert, quis qualisue sit cui alios instituendi & docendi potestas tradita est, probandi primum & explorandi sunt futuri concionatores, à quibus & quo modo instructi sint, ne peregrinis forte & hæreticis doctrinis imbuti, nō satis perspecti recipiantur in ouile Christi, ad grauem dominici gregis perniciem. Attamen non tam eloquentiores, q̃ sapientiores, neq̃ tam argutiores q̃ meliores eligendi sunt, modo gregi sana doctrina pascendo non sint prorsus inidonei. Imo tanto magis aliquoties cauendus est, is qui eloquentia posset, quanto plus ob eloquentiam dum recte dicere & docere existimatur, nocere & fallere potest.

Vocatus & admissus quid pro concione docere debeat.

Isti & admissi uerbi prædicatores, in hoc toti incumbant, ut uerbuni ueritatis recte & bona fide tractent, tanq̃ dispensatores multiformis gratiæ Dei, omiſſis his quæ a puritate Euangelij aliena sunt, uel superuacanea, uel parū edificantia: sed nec opinabilia ac dubia pro certis & receptis asseuerare audeant. Ab apocryphis abstineant, & quæ Ecclesia occultanda esse decreuit, de suggesto nō promulgabunt. Comicas, aniles,

tes, & interim obscenas fabulas, & quæ risum moueant citius q̃ lachrymas, propter peccata, populi auribus nō ingerant. Et omīssis odi, inuidie, inestimationis, quæstus, ambitionis, & cōsimilibus nequā affectibus, sincere & pacifice Euangelium pacis annuncient, mutuis conuitijs se non proscindant, nec alius alium pro concione impugnet. Sed si quis alterum hæresim, uel perniciosum errorem, aut aliud quidpiam, quod piam aurium sit offensiuum, dixisse deprehenderit, episcopo aut illius Vicario, aut inquisitori Apostolico, uel Officiali loci, ordine etiam seruatō Euangelico, significet. Et cum Catholicas traditiones tanq̃ arctissima quædam Christianæ religionis & pacis uincula conseruare & custodire omnes ex æquo deceat, neq̃ dubitemus traditiones & consuetudines uniuersales, præsertim eas, quas per orbem tota frequentat Ecclesia, ab Apostolis in Ecclesiæ sinum transfusas, uel a generalium sacrorum Conciliorum auctoritate profectas, nos eas simili religione, qua ea quæ sacrę scripturę præscribit auctoritas, ut obseruentur, doceri omnino mandamus. Quæ uero per loca uel regiones nostræ Diocesis uel Prouinciæ uariantur, eas quisq̃ obseruet ad ædificationem morum & fidei. Ac ne quisquam temere contra eas de suggesto rogationem facere præsumat, Mandamus Episcopis Prouinciæ nostræ & Officialibus nostris, ut si qui ritibus ecclesiæ antiquandis uel nouandis priuata auctoritate studere comperti fuerint, in eos seueriter animaduertant.

Quare qui pascendi gregis dominici curam susceperunt, ea potissimum doceant, quæ ad tranquillitatem & piam concordiam facere, & ad captum rudis populi accomodata esse cognouerint. Cuiusmodi est simplex explanatio symboli, decem præceptorum, sacramentorum & ceremoniarum ecclesiæ, orationis Dominicæ. Item cohortatio ad pœnitentiam: in qua Christi seruatoris commemorent beneficia, ac pœnas nunquam finiendas, quæ in malo obstinatis paratæ sunt, ob oculos ponant: sed ne misericordiam desperent, rursus subleuent ac solentur. Cessantes ac torpentes excitent, animo deiectos in sp̃e erigant. Voluptuarijs, resq̃ mūdi admirantibus, uitę breuitatē & æternos ignis cruciatus subinde ingerāt, ut saltē futuris malis terri ti peccare desinant, atq̃ ad meliorem frugem se recipiant: necnō populo omnino persuadeāt,

DECRETA CONGILII

non quamlibet fidem qua in Deum creditur, sed eam demum salutiferam fore, quæ (Apostolo teste) per dilectionem operatur. ac sic ad bona opera sedulo cohortent, & præsertim ad opera misericordiarum: patres ac matresfamilias ut proles & familiam Christiane educent, graviter & continue commonefaciant, atque ut adulti consueta & ordinaria ieiunia, Quadragesimæ uidelicet, & Quatuor temporum, & Vigiliarum, infringere non præsumant: plebem admoneant, & ut frequenter, uel ad minus in Quadragesima, in initio eius, uel ante medium ad confessionem ueniant: & si non sæpe, saltem in Paschate corpus Domini recipiant, si uelint inter Catholicos reputari. Sanctorum religiosam mentionem subinde faciant, animosque Christiani fidelium illorum exemplis incitent, confirment, & intercessione consolentur. Doceant quoque ueras sanctorum reliquias reuerenter habendas. Contenti sint Euangelia & lectiones, quibus in Dominicis & festis diebus Ecclesia utitur, interpretari populo, & ex his sermonem & doctrinam ad ædificationem populi formare.

De cultu diuino diligenter & religiose exequendo, deque disciplina
Chori obseruanda.

DEVS et spiritus sit, non tamen internis tantum affectibus fidei, spei & charitatis, uerum etiam externis actibus colendus & adorandus est: ut cor & caro exultent in Deum uiuum. Est enim externus cultus signum ac manifestatio quædam cultus interni: qualis est laus communis, & orationes publicæ, quæ per Ecclesiæ ministros, ex persona totius populi fidelis Deo offeruntur, quo alij quoque (quatenus per ipsorum occupationes licet) ad laudes Dei, & gratiarum actiones excitentur. Neque enim Ecclesiasticæ melodiarum sua deest energia. Id quod Augustinus testatur, referens Ambrosium Mediolani cantum instituisse Ecclesiasticum, secundum morem ecclesiarum orientalium, eumque cultum celebrari coeptum magno studio fratrum, hymnos & psalmos canentium: quem etiam cæteræ Ecclesiæ imitati sunt. Sed & ipse Augustinus, quantum Ecclesiasticis fuerit canticis affectus, his uerbis testatur: Quantum fleui Domine in hymnis & canticis tuis, suauiter sonantis Ecclesiæ uocibus acriter commotus: Voces illæ influebant auribus meis, &

eliquabatur ueritas in cor meum, & ex ea aestuabat affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & mihi bene erat cum illis. Et rursus: Cum remissior inquit lachrymas, quas in primordio fidei meæ fudi ad cantus Ecclesiæ, & nunc quoque commoueor, non cantu, sed rebus quæ cantantur, cum liquida uoce & conuenientissima modulatione magnam huius instituti utilitatem rursus agnosco, magisque adducor consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Hæc cum ita se habeant, hortamur omnes & singulos Clericos, ut omnes pariter conuenienti modulatione, consona denique uoce, debitum Deo cultum nocturnum & diurnum deuote & religiose exhibeant & exequantur, eo modo, his ritibus & ceremoniis, quibus hæcenus usa est Ecclesia, & ut à sanctis Patribus est traditus, atque a maioribus nostris obseruatus,

Au. in
confessi-
onibus.

De horis Canonicis.

Mnes qui horis Canonicis persoluendis deputati sunt, dent operam, ut collectis animis, quodad fieri potest, debitum pensum absoluant: nec ita se habeant, ut dum uoce psallunt, quiduis potius quam Deum animo cogitare uideantur, semper cauētes, ne propheticum illud audiant: Labijs quidem me honorant, cor autem eorum longe est a me. Quid autem est, uoce quidem psallere, mente autem domum aut forum circumire, nisi homines fallere, & Deum irridere? Graue admodum est quod scriptura dicit: Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Statuimus proinde, ut laudes diuinæ per singulas horas non cursim ac festinanter, sed tractim, seruatis interuallis decentibus, ratione dierum festorum, a profectis & interscijs secerne dorum, habita, reuerenter & alacriter absoluantur, nequaquam sublato in altum clamore, ne uel insanire, uel animi lasciuia gestire uideantur, potius quam seruore spiritus exultare: semper uersiculum decantatissimum animo uoluentes: Non clamans, sed amans cantat in aure Dei: audit enim illa uocē cordis, sine qua sonum oris contemnit. Quare uidendum est, ut qui spiritu psallunt, & mente psallant.

Caueant item qui alijs occupati negotijs, extra chorum horas priuatum legunt, ne somnolente aut truncatis uerbis, aut intra fauces com-

B pressio

DECRETA CONCILII

presso spiritu preces demurmurare, uel ut Ethnicus quidam ait, & abio-
sa silentia rodere uideantur, sed articulate, distincte, diserte, & cum at-
tentione integre omnia pronuncient.

Ne qua item occasione in diuersa rapti, desint officio suo, districtius
prohibemus, ne deambulando horas dicant, sed in locum aliquem ora-
tioni aptum tantisper concedant, ne mentis euagatio, quæ ex tumul-
tuaria deambulatione nasci solet, fructum orationis intercipiat.

Nullus item dum Canonicæ preces in templo publice cantantur aut
leguntur, audeat priuatim ibidem aliquid legere, ac ne horas quidem
Canonicas absolueret, sed cōcinat, ac una cum fratribus Deum honori-
ficet. Contrarium qui fecerit, tanq̃ absens habeatur.

De is, qui dum sacra fiunt per templa uagantur, prophā-
na miscentes colloquia.

Vicunq̃ tempore, quo diuina peraguntur, spatiari in ec-
clesia, uel circa eam deambulare, simul & ociosis fabulis ua-
care, comperti fuerint, tanq̃ absentes pro die habeantur,
Et si semel admoniti non destiterint, sed pertinaces fue-
rint, grauiorem subeant poenam, arbitrio Prælatorū, aut
eorū uices gerentiū, infligendā. Quos ipsos hortamur, imo eis districte
iniungimus, præsertim in Metropolitana ecclesia nostra Treuerē, &
in Cathedralibus suffraganeorū nostrorū, tanq̃ insignioribus & fre-
quentioribus ecclesiis, ut nulla ratione patiātur diuina officia quorum-
cunq̃ colloquiorū, confabulationum, deambulationū, aut canum, aut
morionum, & similitum strepitu, garritu, & latratu, siue à Clericis, siue à
Laicis perturbari, aut irreuerentia affici.

Sed nec ipsi Prælati, quorū maxime interest remouere scādala, neq̃
ea quæ uerbis imperāt facto & exemplo confirmare, in ihs sese culpabi-
les reddant, neq̃ in correctione subditorū suorum negligentes se exhi-
beāt: & q̃ nullus in peccatis excusationi locus relinquatur, præsentis de-
creti tenore in irritū reuocamus, & annihilamus omnia statuta, ordina-
tiones, cōsuetudines, & priuilegia exemptionū quibuscunq̃, ecclesijs, mi-
litijs, hospitalibus, locis & monasterijs q̃cumcunq̃ ordinū, quacunq̃ au-
ctoritate, & qualitercunq̃ cōcessa, quæ reformationi prædictorū abu-
sum, & correctiōi puerorū morū aduersantur, aut in mōra sunt, ut cō-
trap-

PROVINCIALIS TREVEREN. VI.

ita personas & loca prædictarum ecclesiarum, ordinum, domorum, militiarum, hospitalium, monasteriorum, sine omni exceptione ad correctionem seu emendationem procedi non possit aut valeat. Cuius executio in casu negligentia, a Capitulis ad Prælatos, & Prælatorum negligentia intercedente ad Officiales uel Vicarios locorum, aut eorum superiores deuoluatur.

Quo tempore quisque in Choro esse debeat.

Aiorum nostrorum uestigia sequentes, & auctoritati sacrorum generalium Conciliorum innitentes, ut cuncta in domo Dei ordinata fiant: Volumus, ut in Metropolitana nostra Treueren. & in omnibus Cathedralibus & Collegiatis ecclesiis, Ciuitatis, Dicecesis & Prouinciæ nostræ Treueren. habeatur duæ tabule, quarum una habeatur aut ponatur in, aut circa chorum:

in qua disciplina obseruanda descripta sit: ex cuius tenore satis liqueat, quando & qualiter quis horis Canonicis interesse debeat. Ad cuius disciplinæ obseruantiam, Prælati cunctos sibi subditos rigoroſe commoneant & compellant. Et si alicubi haftenus erecta non fuit, aut perperita, eam rursus erigi & describi iubemus.

Secunda uero tabula locabitur & ponetur in sacrario, aut alio loco cõuenienti: in qua quod ab unoquoque Canonico, uel alio beneficiato legendum cantandumque sit, singulis diebus & horis per hebdomadam scribatur & hic negligentiam committens, pro modo delicti corrigatur.

Nolumus autem, ut Collegia Canonicas preces in templis persolvere aut sacra facere, Vindemiæ, aut aliorum negotiorum & secularium occupationum pretextu omittant, non obstante quacunque consuetudine sed ita partiatur onera, ut dum alij temporalia percipiant, alij orationibus & publicis precibus uacant. Et si alicubi hoc fieri non potest, saltem hebdomadarius pro tempore, presentibus alijs quotidie durantibus uacationibus vindemialibus, Canonicas horas in choro saltem legendo persolvere curabit. Ita tamen, ut Dominicis diebus, & Apostolorum festis, Tertiæ, Sextæ, Vesperæ, & Completorium cantentur, & summum sacrum fiat.

Statuimus insuper & ordinamus, ut deinceps Capitula, actus & tractatus capitulares, tantum per festis, seu ferialibus diebus teneantur. Sed nec in ijs sub Missa, Vesperis, aut Completorio indicantur, aut teneantur. Quinimo, ut omnes Missæ intersint, districte mandamus. In alijs uero si subsit

B ij urgens

DECRETA CONCILII

urgens necessitas, aut euidens Ecclesie utilitas postulet, ut Capitulum teneatur, Decanus indicabit dilationem seu moram Capituli, & actum Capitularium non carere periculo, & propterea sub predictis horis tractandum & agendum esse. Et si in his secus actum fuerit, tam indicens, qui interessentes, residentia & presentis pro illa uice carebunt, quinimo omnino uti absentes his horis reputabuntur.

De Missæ officio rite peragendo.

Hortamur, ut sacro sanctam illam actionem, in qua sacrificium precij nostri, corpus scilicet & sanguis Christi ueraciter offertur pro uiuis & defunctis, summa religione & deuotione sacerdotes peragant, ac quoties datur, sedulo frequentent & celebrent, eo modo, & his ceremonijs seu ritibus obseruatis, quos hactenus Romana & occidentalis seruauit, & hodie seruat Ecclesia.

Dum sacerdos sacrum facturus in sacrario cum ministris induitur, nemo inibi confabulari præsumat, unde uel ipse, uel ministrorum deuotio interturbetur.

Egredienti sacrarium ad altare, uel reuertenti post sacrum, omnes assurgant, similiter & ministris dum sacris induti, lecto Euangelio, Epistola, aut Homilia prætereunt.

Dum sacerdos sacrum facturus, confessionem ex more præmittit, ministri nequaquam dent operam accendendis luminaribus, aut alijs rebus mentem auocantibus, sed adsint sacerdoti confessionem persequentes, & pro se inuicem Ecclesie nomine orantes.

Veterem Canonem instaurâtes prohibemus, ne quis sacerdos Missarum solennia publica celebrare præsumat, nisi ad minus duobus presentibus. Quod si in priuata Missa commode fieri non potest, ad minus adsit unus, qui respondentis locum suppleat, sed ita, ne sit proles illegittima, quam omnino patre celebrante altari assistere prohibemus, multo magis concubinam, si quam habuit.

Et ieiunus quilibet celebret, & uelato capite altari assistere, aut ita illud accedere nullus omnino præsumat. Quæ & Diaconos & Subdiaconos obseruare mandamus, si quis temere contrarium facere præsumpserit,

rit, excommunicationis uinculo innodetur.

In Missa publica & summa, prefatio & oratio dominica, non debent priuatim dici aut abrumpi. Ita & Symbolum, Epistola, & Euangelium integre, distincte, & clare cantari debent. Neq; ferendum est, ut chorus uerba sacerdotis uel subdiaconi, mox in ipso lectionis uersiculo interrumpens, auspicetur Graduale, Tractum uel Alleluia, quasi scilicet hoc satis sit, si astantes sciant, cuius sit lectio aut Epistola.

Dum Euangelium cantatur in summo sacro, expedit dare signum per campanam, ut existentes in uicino Laici, ad eleuationem dominici corporis & sanguinis inuitentur.

In eleuatione corporis & sanguinis Christi, & post, usq; dum cantatur Agnus dei, fileant organa. Nulla cantetur Antiphona, neq; pro pace, neq; aduersus pestem, aut mortalitatem, sed silenter pro se quisq; aut flexis genibus, aut prostratus humi corporibus, passionis ac mortis Christi commemorationem faciat, ac redemptori gratias agat, pro beneficijs per mortem ipsius largissime acquisitis.

Statuimus insuper, imo antiquorum Patrum statuta innouamus, ut sub summo sacro, nulli sacerdotum liceat eodem in templo sacram rem facere, sed priuatas Missas antea absoluant, ut omnibus ad publicum sacrum conuenire sit integrum, & chorus plenus & collectior plenior ac purior Deo cultum exhibeat.

Et si optare potius, q̄ sperare liceat, adesse quotidie aliquos, qui Eucharistiam accipiant: Volumus tamen, ut sacerdotes ad frequentationem huius mysterij, & sacram communionem Laicos adhortentur: nec tamen ideo sacerdotes a quotidiano sacro desistere oportet, quod desint, qui cum sacerdote sacra faciente, mensæ dominicæ quotidie sacramentaliter communicent.

Ordinamus præ terea, ut per singulas Dioceses nostræ provincie, Missarum officia decantentur & legantur, prout in Missali ordinario, uniuscuiusq; Diocesis ordinatum est. Et si qua Diocesis proprio ordine Missalis caruerit, ad modum nostræ Treueren. Ecclesiæ Missali utatur: neq; alicui publice aut priuatim alienis Missalibus uti licebit. Idem & de Breuarijs obseruari uolumus.

De moderandis ferijs.

B ij Nume-

DECRETA CONGILII

Vmerum festorum creuisse admodum uidemus, sed ea-
 lentem fidelium deuotionem frigidescere, eoq; uentum
 esse, ut bona pars hominum omnia festa negligat, idq; im-
 pune, nec sine Ecclesiæ dedecore. Pauperes, qui non ha-
 bent unde alant uxorem & familiam, clamant omnem
 fere cessationem damnosam sibi esse. Operæ precium proinde nobis ui-
 sum est, festorum numerum contrahere, quo & effrenes coerceantur,
 & aliquid detur necessitati pauperum. Itaq; hæc festa omnino celebra-
 esse uolumus, & pro pastorali nostro officio solemniter celebranda
 mandamus & præcipimus: Dies Dominicos omnes, festum Natiuita-
 tis Christi, Stephani, Ioannis, & omnium Apostolorum, Circumcisio-
 nis, Epiphaniæ & Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, Nati-
 uitatis uirginis Mariæ, Paschæ cum duobus sequentibus, Ascensionis,
 Penthecostes, cum duobus sequentibus, Corporis Christi, Ioannis Bap-
 tistæ, Magdalene, Laurentij, Crucis, Michaelis, Omnium sanctorum,
 Martini, Catherinæ, Andræ, Nicolai, Thomæ. Et in ciuitate nostra
 Treueren, hæc festa Patronorum: Maximini, Simeonis, Visitationis, He-
 lenæ, Paulini, Translationis Materni & Eucharij. Et in singulis ciuitati-
 bus, oppidis, & Parochijs Dedicationis festa, & Patrocinia celebra-
 mandamus. Cæterum dies Innocentum, Cinerum, Parasceues, Cenæ
 dominicæ, Sabbati magni, Marci, tres Rogationum, Commemoratio-
 nis animarum, & omnes reliquos dies stationum, quos Ecclesia nostra
 Treueren, in diebus aliorum Patronorum, uel pro specialibus rogatio-
 nibus ab antiquo introductis in ciuitate nostra Treueren, uel eius sub-
 urbio obseruatis, usq; in meridiē feriari uolumus. Ita ut facto sacro, cuiq;
 ad labores aut negocia sua redire liceat. Simili ratione in Cathedrali-
 bus & Diocesibus Suffraganeorum nostrorum: quibus tamen arbitriū
 suum in hoc relinquimus, & in alijs locis & parochijs Diocesis nostræ
 obseruanda. Et si quis, siue Clericus, siue Laicus, in prænominatis cele-
 britis festis, aut in alijs ante meridiem operæ mercenariæ publice uel
 priuatim, aut comportionibus, choreis, ludis, aut id genus lasciujs & le-
 uitatibus temere & contumaciter sese dederit aut immiscuerit, ab Offi-
 cialibus nostris arbitraria pœna pro modo delicti, etiam brachij seque-
 laris auxilio (si opus erit) inuocato, puniri mandamus, Cætera uero festa
 qua-

PROVINCIALIS TREVEREN. VIII.

quacunque ratione instituta sunt, uel recepta, in foro libera facimus. In choro uero & Ecclesia eadem festa, prout ab antiquo obseruata sunt, deuote celebrantur. Ita tamen, ut historiae & lectiones parum probatae, omittantur.

Et cum potissimum hac de causa indictae sint feriae, ut festos dies in Dei laudibus, & gratiarum actione, ac audiendo uerbo Dei populus transigat, Curent nostrarum Dioecesis, & Prouinciæ, Ciuitatum, oppidorum, & locorum magistratus ac Rectores, ut populus prænominatis diebus festis, uerbum Dei deuote audiant, & diuina frequentent. Neque tempore diuinorum, & præsertim hora, qua concionatores uerba faciunt ad populum, patiantur ciues uacantes, gregis fabulis inforostantes.

De religiosis monachis & monialibus.

Religiosos uarij nominis & regulæ, simul & pia loca, sancta Romana ecclesia, benigno fauore semper prosecuta, specialibus gratijs, priuilegijs, immunitatibus, & exemptionibus decorauit, ea omnia nos per nostram Dioecsim, & Prouinciam nostram Treuerens, nullatenus imminuere, sed magis illibata conseruare, & quatenus aliorum iure saluo, possumus augere & extēdere, in uotis habemus & intendimus. Sed ita, ne sub ouina pelle gregem dominicum, truculentia lupi rapacis inuadat, sub pietatis imagine, uirus hæreticæ prauitatis obrepat, & sub prætextu conuersationis Euangelicæ, spiritus malignus illudat. Cuius rei gratia (præter singulorum ordinum ab Ecclesia receptorum regulares institutiones, quas tanq̃ salutare ab omnibus & singulis, prout illos respectiue concernunt, obseruari mādamus) uarij Canones æditi sunt, à quibus (quod dolenter referimus) si nō ab omnibus neq̃ in omnibus, a plerisq̃ tamen & multis declinatur: non solū in propriæ salutis discrimen, sed & in religionis opprobrium, & plurimorum fidelium scandalum, sed & in illius, cui suam integritatem spontanea uoluntate deuouerūt, grauē offensam. Qua propter quæ in ijs ab Ecclesia, & prædecessoribus nostris, sancte & Canonice statuta sunt, ut inuiolabiliter ab omnibus obseruentur, serio mandamus & præcipimus.

B. iij. Et in-

DEGRETA CONGILII

Et inter ceteros abusus reformandos curent Prælati, Abbates, Priores, Guardiani, simul & monasteriorum Visitatores, & alij quocumque titulo nominentur, ne aliquis ante decimum quintum annum, ad probationis annum admittatur.

Item ne quis anno probationis non cōpleto, ad professionē recipiatur.

Item receptis sic, præceptores idonei deputentur, qui eos in regulari obseruantia, & diuinis officijs non minus quā in literis, & e conuerso instituunt & forment.

Ad sacros ordines suscipiendos, non nisi ætate & scientia sufficientes præsentent.

Item idonei ad iussum superioris sui, excusatione legitima cessante, se faciant promoueri.

Quodque gratis singuli ad professionem recipiantur, nullo accepto precio, nec aliqua facta conuentione: & ne hæc sub paupertatis prætextu pallientur, districte inhibemus.

Non patiantur Abbates, Priores, Abbatissæ, aut Priorissæ, ut suorum Monasteriorum monachi aut moniales, honestatis habentis & monachali modestia laxatis, impudenter se secularibus negotijs inuoluant, aut extra monasteriorum septa deambulent, uagentur, & discurrant: & si qua ineuirabilis necessitas intercedat, quod tunc nullus egrediat, nisi honesta subfit causa. Et tunc non nisi de expressa licentia superioris, & cum habitu decenti & honesto socio.

Cæteris Canonibus de uestitu, cibo, peculio, officio, Capitulis, Visitatoribus, & correctione monachorum promulgatis, in suo robore permanentibus, uolumus, ut omnes Abbates & Priores, tales diligenter obseruare procurent, quod ipsidem districte præcipiendo iniungimus.

Moniales uero, quarum sexus fragilior est, nulla ratione uel causa, nisi tanta & talis sit, quod omnino notorie excuset, monasteria sua egredi facultatē habeant: sed & tunc, non nisi cum honesto & decenti habitu, & associatæ egrediantur, idque de expressa licentia Episcopi, Abbatis, Visitatoris, aut ab ijs potestatem habentis, quam patri confessori pro tempore existenti, concedi prohibemus.

Nulli prorsus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi rationalis & manifesta causa subfit, ac tunc speciali licentia illius, ad quem spectat

spectat concessio petita & obtenta, accessus uel ingressus ad moniales
 patet. Et quæ de clausura in regularibus ordinum constitutionibus mā
 dantur, omnino & illibate teneantur & obseruentur: ut sic à publicis &
 mundanis conspectibus separatæ, seruire Deo liberius ualeant, & subla
 ti lasciuendi opportunitate, corda & corpora sua in omni sanctimonia
 diligentius custodire possint.

Prohibemus insuper districte, ne moniales ordinem aliquem pro
 fessæ, Confessorem habeant alium q̃ eiusdem ordinis & regulæ.

Religiosi omnium ordinum, ut sinistræ suspicionis etiam tollatur oc
 casio, quascunq; mulieres, & religiosas, & seruientes Deo, in ambitum,
 seu periodū monasterij recipere, aut introducere nullatenus p̃sumant.

Religiosi cōuiuia seculariū nō frequentent, sed nec facile illos ad Cœ
 nobia inuitet, nisi necessitas & honestas ad superiorū dictamē id suadeāt.

Religiosi mensam non nimīū lautam aut sumptuosam, neq; delicijs
 ad luxum exquisitis, redundantem habeāt: quā à benedictione auspica
 ris, sacre lectionis pastu fouere, hymno & gratiarum actione absoluerē
 conuenit. Interim à longo accubitu, commestrationibus scædis, compo
 tandi studio, à crapula & ebrietate omnino abstineant.

Religiosi ut omnibus bono exemplo, nullis uero, quantū in ipsis erit,
 offendiculo sint, honesto prædecessorum suorum more, nō nudis byr
 rhis, aut pileis, sed capitibus cucullo tectis in publico incedant. Et nul
 latenus ad balnea promiscua, aut alia loca publica intrēt: sed nec ad nu
 ptias, aut nuptiarum conuiuia uadant. Neq; pueros de sacro baptisma
 tis fonte, per se, uel suspectas personas suscipere præsumant.

Insuper statuimus, imo antiquorū Patrum Canones renouādo mān
 damus, quod nullus monachorū pro lucro terreno, de monasterio suo
 exire, nephandissimo ausu, aut secularibus negotijs sese immiscere præsu
 mar. Itaq; religiosos à curtib; monasteriorū suorū, ad monasteria reuo
 cari, & curtes p̃ fideles Laicos, seu præbēdarios administrari iubemus.

Insuper, Mendicantium ordinum Prælati omnino prouideant, ne
 post hac terminarij eleemosynarum, partem quouis modo sibi uendi
 cent, sed eas colligentes cum honestate morum, Dei habito timore, o
 mni scandalo semoto, integram ad Conuentum, & in commune con
 ferre, & præsentare, ad euitandam proprietatis notam, studeant.

DECRETA CONCILII

De Monasterijs non molestandis.

Ecce ex iniuncti nobis pastoralis officij debito, super cunctum gregem nobis commissum, mentis nostræ acie dirigere teneamur, uigilantius tamen & cautius agendum ducimus in his, ubi subditorum nostrorum maiora incommoda & pericula uertuntur. Sane uti ex plurimorum querela didicimus, multi Barones, Præfeti, Officiati, aut alij nobiles & ignobiles, in transigendis aut componendis suis, uel aliorum controuersijs & dissidijs, uel simili prætextu, sese cum equis & iumentis in Monasteria, uel eorum curtes, aut possessiones cōferunt, & hospitio excipiunt, ut nedum luxus, dissoluendæ religionis & monasticæ disciplinæ, ac turbandorum diuinorum inibi in animarum discrimen, & Dei offensam occasio nascatur, uerum etiam ut experientia docti comperimus, nisi prouisionis nostræ auxilio succurramus, periculum sit, ne Monasteria tandem funditus exhausta, depauperentur & collabatur. Nos itaque huiusmodi malo, ac innumeris præterea, & diuersis tribulationibus & iniurijs, quibus sub præfato prætextu religiosi sæpe afficiuntur, medellā competentem, quam possumus adhibere uolentes. Mandamus omnibus Præfets & Officiatis nostris, ac alijs quibuscumque baronibus, nobilibus, & ignobilibus, ut nūc, & posthac, talia iam prædicta tētare & facere nullo modo præsumant, neque sub colore memorato aut simili, Monasteria aut eorum curtes infestare aut molestare deinceps attentent.

Mandamus insuper districtè, omnibus & singulis Abbatibus, Prioribus, & Religiosis, ne deinceps tales etiam proprio suo consensu recipiant uel admittant. Et si per aliquem Prælatum, aut alium quempiam permissum, concessum, uel actum fuerit, animaduersione condigna ita cum illo agemus, ut cæteri ab exemplo discant obedire. Et si cōtra præmissa uolenter quisquā sese ingesserit, aut indebite iniurias, aut molestias monasterijs, aut eorūdem personis intulerit, in eundem præsentis statuti uigore excommunicationis sententiam ferimus. Atque uolumus, quod Prælati & Religiosi, eundem nobis, aut Officialibus nostris, publice significare & deferre nominatim teneantur. Nos uero, aut Officiales nostri, extunc contra eundem ordine iuris seruato, usque ad condignam uolent.

PROVINCIALIS TREVEREN. X.

olentiz, iniuriarum & damnorum satisfactionem procedemus, & per Officiales nostros procedi mandamus: saluis nihilominus, & in suo robore duraturis omnibus alijs Apostolicis, Imperialibus, ac prædecessorum nostrorum constitutionibus & ordinationibus, per quas ecclesijs & personis ecclesiasticis, in suis libertatibus prospectum est & promissum: quas etiam innouamus, & per nostram Ciuitatem, Diocesim, & Prouinciam Treuerensem, inuiolabiliter obseruari mandamus: Iure etiam & præminetia patronorum & fundatorum semper saluis & illibatis.

Præterea inhihemus hac nostra Synodali constitutione, ne quis aliquam religionem professus, ecclesiarum parochialium gubernacula, & curam suscipiat, nisi de nostra uel ordinariorum admissione, subsistente causa legitima, & superiorum suorum uoluntate & licentia obtenta. Ita tamen, quod per superiores suos reuocari possint, ac reuocati humiliter obedire teneantur. Et si qui hactenus aliter admissi sunt, uel assumpti, uolumus & iubemus, per Officiales nostros, in Ciuitate & Diocesi nostra Treuerensi, ac per Suffraganeos nostros, eorundemq; Vicarios, per totam prouinciam Treuerensem, ad superiores illorum remitti, ut dignos dent temeritatis suæ pœnas.

Ecclesias uero Monasterijs unitas seu incorporatas, si non tanta intercapedine distant, quin religiosi earundem curâ habituri, in cõmunis uitæ regulari obseruantia & obediētia degere possint, per huiusmodi religiosos prouideri & regi, modo idonei sint, permittimus. Si uero Vicarios alios, siue in propinquis, siue in distantibus parochijs, perpetuos uel amobiles pro arbitrio constituere uelint, hæc nõ præsumant, nisi p nos, nostros Suffraganeos, aut Officiales nostros, & Vicarios, tamq̃ habiles & idonei reperti & admissi fuerint.

Volumus insuper, quod religiosi ad curâ animarum sic admissi, per omnia se parochialibus sacerdotibus, iuxta has nostras, & prædecessorum nostrorum Synodales cõstitutiones & ordinationes, nec nõ uniuersalis Ecclesiæ, & Apostolicæ sedis, Canones in uerbi diuini explanatione, Euāgelij prædicatione, diuinorum celebratione, sacramentorum administratione, per oia conformēt, & nihil nouitatis introducere præsumant.

Mendicantium uero ordinū fratres, in uerbi Dei propositione &

C ij prædi-

DECRETA CONCILII

prædicatione, in audiendis confessionibus Christianidelium, in sepulchris & funeralibus, & alijs huiusmodi, se per omnia conforment constitutionibus & ordinationibus Apostolicis de superæditis: quas in posterum inuiolabiliter obseruari mandamus. sublata penitus potestate, cæteris religiosis quorumcunque ordinum, non mendicantium, ad curam animarum, ut præmittitur, non admissis nec receptis, ne ijs se ingerant: quod eisdem districte præcipiendo mandamus: saluis tamen regularibus constitutionibus omnium eorundem ordinum.

De casibus uero nobis reservatis, hoc statuimus, ne quis eorum decisionem sibi arroget, nisi à nobis specialiter sibi commissum fuerit. Nos tamen hoc negotium dabimus expertis, eruditis, & probatis aliquot presbyteris: prout etiam in similibus casibus Suffraganei nostri aliqui per suas Dioceses designare poterint, quibus hoc committant.

In casibus uero non reservatis, nullus parochianum alterius parochiæ absoluerè presumat, nisi de licentia ordinariorum loci, uel ex permissione proprii parochialis sacerdotis, idque non nisi in casibus in constitutione Balduini felicitis recordationis prædecessoris nostri expressis. Et religiosi, etiam mendicantium ordinum fratres, non obstante quocunque priuilegio, in Ciuitate, Diocesi & Prouincia nostra Treuerensi, præmissa obseruare debebunt & tenebuntur. Imo Priores & Guardiani, non debent deputare fratres suorum ordinum, ad confessiones audiendas, nisi peritos & prudentes, qui etiam à nobis, & Ordinarijs locorum, & non alijs, (quibus per scripta superiorum nominati & præsentari tenentur) admittendi sunt.

Et cum omnes Christianifideles, ex constitutione Ecclesiæ, semel in anno teneantur proprio sacerdoti confiteri, si quis hoc neglexerit, & in Paschate sacram Eucharistiam accipere recusauerit (nisi forte de licentia & consilio confessoris abstineat) sic decedens, careat ecclesiastica sepultura, & uiuus ab ingressu Ecclesiæ arceatur. Proinde in uirtute sanctæ obedientiæ præcipimus Ecclesiarum Rectoribus, Vicarijs, & Capellanis, curam gerentibus animarum, ut omnes huiusmodi rebelles & inobedientes, nobis, aut locorum Episcopis & Ordinarijs, per scripta nominatim indicent, ut uel Canonice puniantur, uel pudore suffusi, resipiscant. Quamobrem etiam districte prohibemus omnium ordi-

ordinum religiosis, curam animarum non habentibus, ne alicui sacram Eucharistiam porrigere præsumant, nisi de expressa permissione, & scientia pastoris.

De Decanis Christianitatis.

Olmus, ut omnes Decani, Archidiaconatus tituli sancti Lubentij in Diekirchen, se conforment Archipresbytero in Wetzlaria, & illius statutis & iuribus, in casibus qui singularibus statutis decisi non sunt.

Cæterum in omnibus alijs Archipresbyteratibus, & sedium Christianitatis Decanatibus nostræ Dicecesis, volumus & mandamus, quod omnium & singularum ecclesiarum parochialium Curati, intra annum à die acceptæ possessionis, per se, uel procuratorem legitimum, præstent iuramentum Decano, quo præstito, in fratrem recipiatur, & salvis iuribus Capituli consuetis, Decanus nunc & post hac a sic recepto, habebit pro se unum aureum Rheneñ. Et tenebitur quilibet in Capitulis generalibus & annalibus, & similiter, quando necessitate occurrente, Decanus Capitulum indicit, sub pœnis consuetis comparere, & quotam expensarum & sumptuum a Decano factorum persolvere. Nec non deinceps, quocumq; pastore uel plebano decedente, nostro nomine marcham nobis debitam, ipse Decanus subleuabit, & Sigillifero nostro fideliter tradet.

Et pro se & iuribus suis, a quolibet sic decedente, ipse Decanus habebit tres florenos Rheneñ. in auro, non obstantibus quibuscumq; alijs statutis & consuetudinibus quæ & quas præsentium tenore cassamus, irritamus, & reuocamus. Atq; præcipimus, quod deinceps contra præmissa nullæ fiant pactiones, statuta, aut ordinationes, nisi de nostra, aut Archidiaconorum loci, expressa admissione & licentia.

Et quo præmissa in plenarium effectum deducantur, ut cupimus, Volamus & præsentium tenore statuimus, si quis elapso anno, in fratrem Capituli, ut præmittitur se recepi non curauerit, tunc in pœnam eius, propter contumaciam, fructus anni illius, qui nostrum annum consequitur, sequestrantur. Et nisi intra eundem annum paruerit, extunc tales fructus confiscabuntur nobis pro media parte, reliqua medietate

DECRETA CONCILII

Inter Archidiaconum loci, & Decanum diuidenda. Et sic deliniceps singulis annis fiat, donec & quousq; paruerit.

Præterea singuli Capellani, aut uice curati, nō residentiū Pastorum, tenebuntur singulis annalibus Capitulis comparere, & ostendere Decano commissionem regēdialias eisdem præsentis statuti uigore excommunicatiōis sentētia teneri uolumus. Mandantes Decanis locorū, ut mox tales nobis, aut Archidiaconis nostris, denuncient declarandos.

Atq; ipsi Capellani, seu uice curati, nunc & in posterum de fructibus aut arrenda nullatenus respondeant ante finem anni, nisi recenta marcha, & media marcha præmissis. Alioquin ipsi de his respondere, & de suo soluere tenebuntur. Quod etiam tempore Capitulorum obseruadorum generaliter, & cuilibet specialiter, tempore admissionis iniungi uolumus & mandamus.

Insuper statuiamus & ordinamus, quod deinceps decedentibus Prælati Monasteriorum, siue Collegiatarum ecclesiarum, quibus quacūq; auctoritate ecclesiæ parochiales unitæ, aut incorporatæ sunt, ita tamen & taliter, quod non per fixos Vicarios, sed duntaxat ad nutum amobiles capellanos gubernentur & regantur, quod extunc morte Prælatorum intercedente, nobis marcha argenti, alijs uero Archidiaconis, sed iū Christianitatis Decanis & Capitulis, infra annum iura alijs præscripta persoluantur. Insuper præcipientes, ut ipsi Capellani, ut præmittitur amobiles, non nisi idonei admittantur, & admissi ad comparitionem, & omnia Capitularia onera teneantur & compellantur, sub modis & formis præscriptis.

De Competentia Pastorum.

Quum multorum quærela pulsante intellexerimus, uarios esse, qui uel ob inopiam Parochias suas deserere & mutare, aut contra Canonum sanctiones secularibus negotijs sese implicare, aut pro sacramentis ecclesiasticis immoderate exactionem facere præsumunt, aut in dedecus clericali ordinis, uisum quasi emendicare coguntur, dignum esse & æquum arbitramur, ut qui altari seruiunt, de altari & uiuant. Neq; absolum reputamus, ut ea quæ ex antiqua consuetudine locorum, Pastoribus & Curatis

Curatis solui & præstari eisdem solita sunt, & si modica sint, benigne persoluantur: eorum minus sub hoc prætextu sacramentorum venditionem causentur isti, qui omnia finistre in ordinis clericalis confusionem interpretantur: atque ut omnium in hoc uniformis observantia in nostra Dicecesi constituatur, maturo consilio statuimus & ordinamus, ut deinceps in nostra Civitate, & Dicecesi Treverensi. Curatis pro licentiatório seu dimissorijs literis, duodecim albis rotatos, pro educendis seu benedicendis puerperis, duodecim denarios, pro eo tempore, quo sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum ad infirmos deferretur, quatuor denarios, extremæ vero unctionis sacramentum duodecim denarios, pro offertorio quatuor festivitatum, pro qualibet unum denarium exigere liceat.

Ultra tamen nullus curatus exigere præsumat, datū tamen aut oblatum, liberaliter recipere potest.

Pariformiter, pro Baptismi aut pœnitentiæ sacramentis nihil exigat: liberaliter oblatum recipere potest.

In nuptijs uero celebrandis, sacerdos iuxta consuetudinem loci, cibarijs missis à nuptijs, debet contentus esse, nihil ultra exigendo. Si uero copulari, pro ijs pecuniam largiri uellent, numerum octo alb. excedere non debent.

In funeralibus uero, aut exequijs defunctorum, aut tertio, septimo, & tricesimo, expensis & duobus albis, aut deficientibus expensis, ultra tres albos sacerdotes exigere non præsumant: sed liberaliter oblata recipere possunt.

In pecoribus uero pascendis & custodiendis, & quæ sunt domus dotis Ecclesiæ, curtis & ædificiorum reparatiõe, Decanatus statuta observentur: & ijs deficientibus, ad statuta Dicecesana, olim per felicis recordationis Balduinum prædecessorem nostrum edita & condita, recursus haberi debet.

Insuper, si super competentia quæstio emerferit, cum certa regula dari non possit, coram Ordinario loci proponetur & deducetur, ac summarie simpliciter & de plano per officiales nostros procedi, & senten-

DECRETA CONCILII

etiam ferti mandamus: & si diffinitum aut cognitum fuerit, quod competentia danda sit, extunc nos aut Commissarij nostri, quos specialiter ad hoc deputabimus, primo recursum habebunt ad decimam parochiam, siue eam Clerici siue Laici habeant: atq; hac deficiente, ad pluriū parochialium vniones seu annexiones, prout commodius fieri poterit. & vltimo si nec sic prouideri potest, ordinaria auctoritate parochianos ad debitam parochi sustentationem compellere oportebit.

De Scholis.

Magna & præcipua cura habenda est, ut iuuentus nostræ Ciuitatis, Diocesis & Prouinciæ Treuerens. a primo ætatis flore, non minus Christianæ pietatis institutis, & incorruptis moribus imbuatur, q̃ rudimentis literarum incontinentis recte instituat. Quapropter præcipimus, ut iuxta Patrum antiquorum decreta, singula Collegia scholas instaurare, vel erectas conseruare debeant, & Prælati Ecclesiarum, ac alij, quibus id muneris ex officio incumbit, solerter prouidere, ut pædagogi & magistri idonei sint & probi, atq; uitæ omnino inculpatæ: qui ea prælegant, quæ puerorum seu adolescentum ætati conueniunt: dūmodo non sint obscena, suspecta aut contragiosa. Simili ratione hæc obseruanda sunt in scholis parochialibus, oppidorum & aliorum locorū Diocesis & Prouinciæ nostræ Treuerens. In quibus curent parochiales sacerdotes, si in præmissis defectus aut negligentia suboriantur, quod Ordinarijs locorū denuncient: quibus iniungimus, ut diligenter circumspeciant, ne quid in ijs quæ ad ueram eruditionem, aut ad pietatem & cultum Dei attinet, negligatur. Præterea, quo Collegia doctis & bonis uiris ormentur & illustrentur, Prælati ecclesiarum & Capitula, Canonicos suos, id petentes, tribus annis expectantiarum finitis: (quorum primus nobis, secundus præsentiarum augmento, tertius ecclesiarum fabricis debetur, non obstantibus alijs expectantiarum, aut primæ residentiæ annis, ex statutis uel consuetudinibus debitis, quæ & quas ad effectum præsentem studiorum obtinendum, reuocamus & cassamus, sed quæ tamen ad alios, ad studia non destinatos, illibata esse uolumus) si in sacris maioribus ordinibus fuerint, & studijs apti extiterint, ad Vniuersitates Catholicas, arbitri

PROVINCIALIS TREVEREN. XII.

trio Capituli, nec non sufficienti tempore eis determinato, ac præbenda debita eisdem assignata: saluo tamen & deducto consueto onere, mittere debent. Ipsis uero in minoribus ordinibus existentibus, de præbenda, quæ eis deducto onere si residere debetur, in absentia respondere tenebuntur: data tamen prius sufficienti cautione, de perceptis simpliciter Ecclesiæ restituendis, si finitis annis pro studio concessis, mox tunc infra proximum annū sacris maioribus ordinibus initiari, & apud easdem ecclesias residere distulerint: non obstantibus quibuscumque statutis uel consuetudinibus ecclesiarum, quibus auctoritate nostra de consensu huius Synodi nostræ Prouincialis, quatenus præmissis contraria fuerint, præsentium tenore derogamus, & pro ista parte tollimus, cassamus, & annullamus.

Vt nemo Clericos, uel Ecclesiasticas personas, ad iudicium
seculare trahere præsumat.

Agnum abusum & Canonibus & Imperialibus legibus contrarium, omnino tollere & abolere affectantes, uetera statuta Prouincialia prædecessorum nostrorum innotuamus, & districte præcipiendo mandamus, quod nullus ecclesiasticā personam trahere ad iudicium seculare præsumat.

Et si Laicus actor hoc fecerit, à iure suo cadat, & iudicatum non teneat, & iudex extunc omni potestate iudicandi sit priuatus.

Clericus uero actor alium Clericum trahens ultra præmissa, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.

Clericus uero reus sub simili poena, præter alias poenas iuris in iudicium Laicale non consentiat.

Et quicumque iudex secularis, directe uel indirecte per se uel aliū Clericum coram se litigare aut respondere compellit, aut cautionem uel fideiussionem exigit, aut impedimentum & molestiam infert aut procurat, quo minus ecclesiasticæ personæ, in foro ecclesiastico libere agere & defendere possint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat: à qua non debet absolui, nisi prius omni damno & interesse (ut uocamus) restituto, prout latius in prioribus statutis prædecessorum nostrorum ordinatum reperitur. At sub similibus poenis, iudex secularis

D Cleri-

DECRETA CONCILII

Clericos reos non compellat, sed & eis agentibus in foro seculari, iustitiam denegare non præsumat.

De Immunitate Ecclesiarum.

Repterea statuimus, quod nullus a personis Ecclesiasticis, seu eorum bonis, contra libertatem Ecclesiasticam prædaga, thelonia, angarias, perangarias, collectas, aut exactiones extorquere aut imponere præsumat, quinimo ad abstinendum ab ijs, & similibus, & ad restituendum, si quis aliquid extorserit, Canonica monitione præmissa, per ordinarios locorum, iuxta ecclesiasticam censuram cogatur.

Ne quis aliqua statuta, contra libertatem Ecclesiæ facere præsumat.

Etera statuta prædecessorum nostrorum innouando & extendendo, præsentem nostram ordinationem cassamus & irritamus, omnia statuta & consuetudines, quæ & quas ciuitates, cõmunitates, & loca, Præfides, Potestates, Rectores, & Consules, & quęcunq; aliæ psonę, contra libertatē ecclesię edere uel seruare psumpserint, & si aliqui secundū statuta uel cõsuetudines memoratas iudicauerint, iudicatum uigore careat, & ipsi iudicantes uel exequentes, ipso facto inhabiles sint ad omnem legitimum actum in Ecclesia: saluis nihilominus alijs pœnis, contra tales in Concilio generali promulgatis.

De uita & honestate Clericorum.

Tñ sacre Cæsareæ Maiestatis Augustanam reformationē nobis, & alijs Archiepiscopis, Episcopis, & Ecclesiarū Prælati, ad deliberandum traditam, & eam quasi sacris Canonibus consonam & conuenientem, sine omni sanctæ sedis Apostolicæ præiudicio probatā receperimus, & in nostra Diocesi Tre uere .solenniter publicari & exequi, quantum in nobis fuit, curauerimus, atq; nonnulla statuta morum correctionem concernentia, in nostra Episcopali Synodo edi & publicari mandauerimus: in quibus abun
de &

PROVINCIALIS TREVEREN. XIII.

de & sufficienter contra symoniacos, concubinarios, sortilegos, ebrios, usurarios, & alios criminosos prouisum existit: Nos tamē nunc auctoritate Metropolitana, ea omnia innouando hortamur, & monemus omnes & singulos nostræ Ciuitatis, Dicecesis & Prouinciæ Prælatos, & subditos, quatenus quemlibet concernit, ut Dei timore & reuerentia habitis, omni prauo affectu semoto, cum sacræ Cæsareæ Reformatiōis intuitu, tum nostra Metropolitana auctoritate, ex sacrorum Canonum, & generalium Conciliorum præscripto, sanctæ sedis Apostolicę auctoritate semper salua, in omnibus ijs sese irreprehensibiles & inculpabiles reddant & exhibeant, Alioquin Prælatorum negligentia, subditorum uero excessus, opportunis iuris remedijs, in quantum possumus, supplebimus & corrigemus.

Ut quilibet habeat copiam statutorum Prouincialium.

E quispiam affectata ignorantia se ualeat excusare, præcipimus & mādamus, q̄ per Ciuitatē, Dicecesim & Prouinciā nostrā Treuerensem, horū nostrorū statutorum legitima fiat publicatio, & q̄d omniū & singulorū Monasteriorum, Collegiorū, Prælati & Rectores, nec nō Christianitatis Decani, & plebani locorum, copiam statutorum, & aliorum predecessorum nostrorum, & præsentium statutorum, semper & continuo penes se habeant & teneant, & in ijs statuta & ordinata, in quantum quemlibet concernunt, inuiolabiliter obseruent. Alioquin negligentes seu contrarium facientes, in ijs scriptis excommunicamus, præter alias pœnas supra comminatas: reseruando tamen nobis, & successoribus nostris Archiepiscopis Treuerens. Metropolitanis, potestatem super præmissis om̄ibus & singulis, addendi, minuendi, corrigendi, extendendi, interpretandi, & declarandi, quoties opus fuerit, & uisum erit expedire. In cuius rei fidem, sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum in Metropolitana nostra ecclesia Treuerens. die decimo tertio Maij.

Anno M, D, XLIX,

D ij Acta &

Acta & decreta Synodi

DIOECESANAE TREVEREN. PRAESIDENTE
Reuerendissimo in Christo Patre, & amplissimo Principe, domino, Do-
mino Ioanne Archiepiscopo Treueren. Sacri Romani Imperij per
Galliam & regnum Arelatenſe Archicancellario, ac Principe
Electore &c. celebratae uigefimaquinta Nouembris,
Anno M. D. XLVIII.

MANDATVM CONVOCATIONIS.

IOANNES Dei gratia, Sanctae Treueren. Ecclesie
Archiepiscopus, Sacri Romani Imperij, per Galliam
& regnū Arelatenſe. Archicancellarius, ac Princeps
Electo. Vniuersis & singulis Cathedralis
nostrae, & Collegiatarum Parrochialiumq; Eccle-
siarū, Abbatibus, Prioribus, Prepositis, Decanibus,
tum Ruralibus diuinorum Rectoribus, curatis ac
non curatis, alijsq; Ecclesiasticis personis, Ciuitatis
& Dioecesis nostrae Treueren. quibuscunq; cōiunctim, aut singulatim,
qui nostrae Synodo Episcopali, de lure aut consuetudine interesse con-
sueuerunt & tenentur. Salutem in Domino sempiternam.

Neminem uestrum latere uolumus, quod Clementissimus & inui-
sissimus Princeps, & dominus noster Carolus V. Romanorum Impe-
rator, semp Augustus, Publice pacis & tranquillitatis uindex, Comitibus
hisce superioribus Augustae celebratis, omnem animi consilijq; rationē
in id contulerit, ut pro admirabili sua prudentia simul, & suscepto celi-
tus Ecclesiam tuendi Catholicā officio, rebus iam in extremum pericu-
lum adductis, ac religioni prope uniuersae improborum licentia oblite-
ratę, opem ferret, eamq; quoquo modo posset diuina aspirante gratia,
in tutū trāquillitatis portū, de medijs procellarum, turbinumq; flucti-
bus reduceret. Itaq; hac tam iusta ac necessaria ratione commotus, ni-
mirum quo celerioribus consilijs rebus lapsis succurreret, idoneaq; ma-
gis uia subuenire posset, tantq; ac tam pestilentem harreticorum con-
tentio-

tionum inundationem reprimeret, reuocata redditq; in clytę Ger
 manicę Nationi pristina auitaq; luce & pace, à Catholicis Imperij mē
 bris, præter alia de religionis forma, à sua Maiestate diserte declarata, cle
 menter monendo postulauit, ne quid ab obseruatis hactenus in uniuersali
 Dei Ecclesię ritibus, sanctisq; obseruationibus quisq; digrederetur:
 Imo, ut cum nos ipsos in primis inculpato, circa religionis normam ex
 hiberemus, dum etiam nostrę fidei commissos, in diuina disciplina ita
 moderaremur, ut omni diligentia cautum accurateq; prouisum uidere
 tur, ne alicunde insolens quid aut alienum à uetustis Ecclesię Catholi
 cę ritibus irreperet, aut intromitti pateremur, sed immobiles potius,
 tanq; ad scopulum tabula aliqua naufragio eiecti, ita ad relictam à maio
 ribus religionem, usq; ad generalis Concilij definitionē, adhereremus.
 Quod quidē fieri posse illius Maiestas existimauit, si ecclesiarū mores,
 utq; ratio ad meliorem sanctioremq; formam reuocarentur. Huic igitur
 tam pie monenti, perinde atq; diuino oraculo omnes Catholici,
 Imperijq; Principes, ac status, ut par erat, subenter paruerunt, & pro se
 quisq; simul atq; ad suos redisset, curaturum recepit. Et ne foret cuiq; ne
 cessarium, qualis nam esset reformandi processus modulusq; assumendus
 longū cogitādo tēpus impendere, Sacra illius Maiestas sibi haud qua
 quā graue duxit formam nobis proponere, ad amussim cōsentaneam
 scripturis & cœlitus inspiratis canonibus, quam de sacrorum Volumi
 num penu, piorum literatissimorū hominum industria, depropterat:
 Qua quidem admoniti singuli, quid apud suos facto opus esset, ad re
 staurandam Ecclesię integritatem, non difficulter neq; obscure perspi
 cerēt. Hanc igitur nos protinus, ut a Comitij uobis redditum sumus, cō
 uocato Clero nostro, superioris nostrę Diocesis Treueren. in Cathedra
 li Ecclesię inferioris uero in Confluentina arce, Reformatiōis For
 mulam, iuxta Cæsaris mandatum publicari, & prælegi omnibus uobis
 curauimus: ac nunc de integro etiam a uobis exigimus, monētes & ob
 secrantes, aut etiam uirtute sanctę obedientię, & auctoritate nostra
 præcipientes, ne quisq; uestrum a declarata Cæsareę Maiestatis Formu
 la, institutionibusq; Ecclesiasticę, & a maioribus nostris cōseruatę di
 sciplinę, uel in Cathedrali, aut secundarijs parochialibusq; Ecclesiis, Mo
 nasterijs, sacellis, oratorijs, aut ullis locis religioni dicatis, discedat, aut a

ACTA ET DECRETA SYNODI

lienum aliquid insolitumve agat, uel obstrepere præsumat, sed ea omnia qualia sunt, summo studio & animo cōplectatur, obseruet, & constanter re ipsa & opere prosequatur.

Deinde quoq; eadem auctoritate requirimus, ut ad Synodum nostram Episcopalem, in qua executionis gdictum concludetur, die confitto, in Ecclesia nostra Metropolitana, ceteris postpositis rebus omnibus, propensis animis conueniatis, quo possimus in cōmune consulere, ac dispicere ea omnia, quæ extripandis erroribus erunt necessaria, & ad rectam diuinorum officiorū administrationem conducibilia. Inquisituri præterea, quod etiam communis salus maximopere postulat, quid ad morum ornamenta, splendoremq; conferat, quid uitam emendat, ac nos deniq; extra maleuolorum reprehensionem ponat. Quas quidem cōmoditates ac officiorū certissima adiuumenta suppeditabit, cū recti cupidus in Synodum allatus animus, tum ipsa norma & obseruatio ueterū Canonū diuinorumq; scriptorū, quæ sacro spiritus afflatu, quasi indice uirō ostendent. Ac ne quis dicat, sibi de huius nostræ Synodi, deq; reformationis intimatione certi nihil constituisse, taliq; prætextu effugere sēsperet: Ideo in omnem Ecclesiæ nostræ religionem & agrum tot Reformationis exempla spargi curauimus, ut omnibus uobis à maximo ad minimum sufficere credamus. Quamobrē ad unum omni ratione officij nostri appellamus, & paterna charitate adhortamur, obsecramus, & monemus, ut cum hanc religiōis disciplinam diuinitus Cæsari inspiratam nacti sitis, operam detis, neruosq; omnes huc intendatis, ut illi per uos respondeatur, eiusq; tanq̃ fideles ministri in omnibus & singulis articulis curam summā habuisse uideamini: neq; impunitum erit ea quæ hic iubentur non præstare, aut ad illius præscriptū non explodere in totum quicquid iam diu seuientibus dissentionum tempestatibus à Catholica Ecclesia alienum, sanctoq; gregi noxium, atq; huic reformationi contrariū fuerit inuectum. Si uero quisq; obtemperare noluerit, aut obstiterit, quo minus hæc Reformatio in opus producat, eius in futura Synodo inditia faciatis: ut aut nostra in talem auctoritas iuxta Canonum censuram animaduertat, aut ad Cæsaream Mæstetatem uti iniunctū est omnibus, de huiusmodi pertinacia relatio fiat. Quamobrem unumquemq; magno & securo animo ad promulgandum

ad reformationis doctrinam procedere iubemus, quia certus modo
luculentæ ueritatis scopus à Cæsare erectus est. Ad cuius conspectum,
nulla ui aut potestate territi, una cum illis, quorum curam geritis cōni-
ti debetis. Et hoc modo ad constitutū diē in Synodo idonei cōparca-
tis: in qua sane, nos una cū uobis, iuxta promulgationē harū literarū,
ad reformationis executionem erimus intenti, digna uidelicet excessi-
bus istis, qui contra reformationē commissi sunt, & cōtumacibus, re me-
dia adhibitori. Porro in fidem & testimoniū præmissorum, præsentis
nostras literas, sigillo nostro sub impresso fecimus cōmuniri. Datū ex
oppido nostro Vuitlich, die xxx. Octobris. Anno millesimo, quingen-
tesimo, quadragesimo octauo.

Cum itaq; dies uenisset, qui à Reuerendissimo patre, ac Domino Io-
anne, Archiepiscopo Treuerē. Principe Electore indicus erat, ad ce-
lebrandā Synodum, comparuerunt Nobiles & Reuerēdi patres, ac do-
mini Archidiaconi, Abbates, Præpositi, Prælati, Archipresbyteri, De-
cani, & teriq; uocati, qui omnes simul in Basilicā maiorem Treuerensem
processerunt, & inuocato ante omnia spiritus sancti auxilio, & officio di-
uino peracto, Vicarius Reuerendissimi in Pontificalibus, Nicolaus, Epi-
scopus Azotē. toti ordini Ecclesiastico præsentī, solenniter benedixit,
& ad Deū preces direxit: quibus transactis, in medium chori progres-
sus, p̄sentes in Synodo pia & erudita oratiōe hortatus est, ut omnē ope-
rā suā in Ecclesia Treuerē. salutarē Reformationē cōferre dignētur.

Posthunc Doctor Pelargus prodijt, qui in eandē sententiam, Reue-
rēdos Patres in Synodo congregatos, copiosa oratiōe cohortatus est.

Oratio D. Pelargi Doctoris Theologi, in Synodo Tre-
uerē. habita.

Egre quidem, sed tamen passus sum, in hoc tam celebri pa-
trū cōfessu dicendi prouinciā mihi mādari, qđ publicā au-
thoritatē (quæ eā necessitatē imposuit) detrectare integrū
nō fuerit, etiā si rerū hac oratiōe tractandarū, magnitudo &
difficultas p̄pmodū deterreat ab officio. Proinde cū hāc
tā accipitē prouinciā, & gratificādi studio, & recusādi pudore suscepā, ul-
terius deprecari nō liceat, & tñ uestre expectatiōi respondere nequeā. (Nō
D iū enim

ORATIO D. PELARGI

enim qualiscumq; sed grauis equidem pro grauitate exigitur oratio;) Precium op̄ere me facitū existimo, si liberandi fidei meæ, flexanimum illum spiritum cœlis deuocauero, qui mentes nostras luminis sui radijs coruscat, Orationi uim & energiam suppetit: Deniq; in amore eorum, ad quē uos in hoc Synodali consessu cohortaturus sum, corda uestra excitet, extimulet, rapiat, accendat, inflammet, & inclescere faciat: quod ut facere dignetur, uos quoq; flagrantibus uotis ab ipso cōtendere conuenit.

Porro, non stat sententia hac oratione operamsumere colligendis, celebrandisq; uirtutum uestrarum laudibus, quod & dignitatibus, & meritis uestris forte conueniet. Certē causæ inquam tota fere hæc nostra oratio incumbit, magis exhortatio congruit, tametsi permulta sunt fauor, quæ gratulationē sane & laudem merentur, cur hoc unum cōmemorasse satis habeo, quod in hoc odiosissimo tumultu, ac formidanda renouatu, uarie tentati & pulsati, nulla ratione aut persuasione passi estis, in deditionē hostium, proditorumq; Ecclesiæ & fidei uos redigi, sed in castris Christi, firmi, immoti, inuicti, & ipsi constitistis, & fidei uestre concreditos, etiam eos qui forte uacillantes, ac propemodum persuasiam defecturi uidebantur in apostasiam & hæresim, in fide & officio continuistis. Quod si laude dignum est, a desertoribus ac profugis in totum abstinuistis, nullamq; unq; cum ipsis habuisse consuetudinem: Si uirtus est, & uitam illorum & dogmata odisse ex animo, quibus uos laudibus ferēdos esse sentiam, qui non modo, non ad hæreticorū castra defeceritis, uerumetiam pro defendenda Ecclesiæ dignitate, & fortunarum, & capitis quoq; periculum fortiter neglexeritis: Dum scilicet superioribus aliquot annis iuratus hostes per Treuericos agros grassatus, & religionem labefactare, & fidem etiam uestram expugnare, nefandis ausibus sibi sumpsit. Verum enim uero, cum ego uestram hanc in fide constantiam, obfirmatam pertinaciam, ac singularem animi fortitudinem uobis congratulor. Laudo quidem uos, sed in transcurso, & tanq; aliud agens, hoc nimirum, ut magis magisq; uos incitem & cohorter, ad istiusmodi uirtutum studia: haud ignarus eius sententiæ, quā externæ sapientię autor quidam extulit, Virtutem laudatū crescere, gloriāq; immentum calcar habere. Maçte igitur hæc constantiæ uirtute esse uiri pa-

tres ac

tes ac domini, & ad quod Paulus quoq; cohortatur: Vigilate, ac stite infide, quā gratia Dei assecuti estis, per quam & salutem uos consequituros esse speratis. Neq; ab ea ulla hæreticorum persuasione diuelli uos patiamini. Hoc enim pacto perpetuam & nunq̃ intermorituram nominis uestri memoriam comparabitis. Imo uero partam iam comparatamq; cā insigni præclaroq; facinore, etiam atq; etiam confirmabitis.

Est uero aliud uiri patres ac domini, quod in uobis desiderem, quod unum moneo, hortor, oro, obsecro, omni deniq; studio à uobis contentio ac flagito: Quamobrem peto, ut pro humanitate uestra, & admonentem & obtestantem me, & quis benignisq; animis audiat. Rem nāque iustam, honestam, & reipublicæ q̃ maxime profuturam, oratū uos huc uenio: nisi forte non sit iustum & utile instaurare bonarum sacrarumq; literarum studia, aut non ex honesto publicam Ecclesiæ lustrare disciplinam, aut forte est aliud Christianæ reipublicæ magis necessariū & utile. Quod si & quum & bonum me postulare iam intelligitis, impetrem obsecro. Ideo enim ea de re, etiam atq; etiam admonendos atque obtestandos uos esse duxi, quod hunc unum coactę Synodi scopum ac finem esse uideā, ni fallar, ut & oblitterata diu res literaria restituatur ac repurgetur disciplina status Ecclesiastici: quod ut fiat, luculenta necessitas uos mouet urgetq;.

Vt enī neglectis agris, filix noxiumq; id genus germē innascitur, ita neglectis scholis, ingenij inquā & animi cultura, immanū dictū, quāta, quāq; uenenata errorum, hæretum, scandalorum, offensionumq; zizania suisq; decq; in agro Dominico suppullent, nō sine incredibili Ecclesiæ malo & incommodo. Quātis enim bone Iesu tenebris, quā horrenda caligine obruta & obducta uidemus propemodum omnia. Quis nō deploret studiorum puritatem, a multis iam inde annis, nedum neglectam, etiam contaminatam, labefactatam, condensatisq; tenebris obumbratam? Artes, Philosophiam, diuināsq; literas non satis pro dignitate tractatas: quę rectius tractatę, multum profecto attulissent luminis, plus religiosę minimeq; fucatę pietatis. Quid dissimulamus? quin quod omnium uerissimum fatemur, an non collapsis ac prope extinctis scholis, magnum uulnus Christiana accepit respublica? Quid ita inquis? dicam in genere, siquidem libera est Synodus: In scholis docentur bonæ

E literæ

ORATIO D. PELARGI

literæ & artes, quas Græci μαθηματικά uocant, nos liberales, Literarum studia ad Philosophiā, tum naturalem, tum moralem uiam sternunt. Porro ut rerum naturæ cognitio uiam munit ad professionem medicam, ita morum disciplinæ non parum adminiculantur, & Theologiæ, & Iuris prudentiæ: ex qua nimirum ius, siue sacrum, siue profanum ortum esse existimant. Quis iam non uidet, quantum fructus ex scholarum seminarijs ad rem publicam rediit, siue ad bonam corporum habitudinē, constitutionemq; instaurandam, alendam, & confirmandam, siue respublicas recte & ordine gerendas & administrandas: siue ad uitam pie, ac religiose instituendam & cōponendam. Contra neglectis literarū & Philosophiæ studijs, qualis, amabo, possit esse doctrina in templis? quid sanii iudicij? quid opis apud Medicos? quid cōsiliij aut patrociniij apud eos qui Iuris profitemur peritiā? Verū esse quod dico, res ipsa clamat, & rerum euentus confirmat. Nusq; fere non desiderantur artium, honorationumq; facultatū professores. In republica quidē experti medici, prudentes Iureconsulti: in Cathedra & publico suggestu, eximij & cādide docti Theologi: in templis Pastores: in scholis probe instructi & eruditi præceptores. Vnde quæso? Neglectæ sunt scholæ, à quibus cōplures an nos exularunt, cum liberalia studia, tum uero sanctissima illa, amplissimaque diuinarum literarum disciplina: recepta est in scholas, & aliquādiu obtinuit spinosa, senticosa, frigida, ieiuna, ac nimis q̄ infelix illa, tum Philosophiæ, tum Theologiæ tractatio. Eis nimirum in utramuis aurem dormientibus, altumq; stertentibus, quorum adnigilare aut inspicere intererat. Animaduersum est tandē Romanorū Imperatori domini nostri Clementissimū, nescio quibus suggerentibus, eum studiorum antiquæ religionis neglectum Principem causam esse. Quamobrem, tot hodie malis præmitur, angitur, & affligitur Ecclesia ab hæreticis: nec sordo narrata est fabula. simul enim ut resciauit rem ita habere, simul neros omnes intendit, strenuamq; nauauit operam, ut postlimineo ad nos redeant honesta, & literarum & pietatis studia. Certe non poterat melioribus cōsilijs ac rationibus succursum esse, afflictis ac pene deplo-ratis rebus Ecclesiæ, q̄ instauracione publicorum studiorum, & reformatione collapsi status Ecclesiastici. Atq; utinam ego sincerū, ardentem, rectiq; ac pietatis amantem illius animum, tam digne possim uobis orati-

In oratione commendare, quod nunquam satis pro dignitate potest celebrari. Felicibus illius ceptis agendum uiri, Patres, ac domini fauete omnes non utroque modo, quod aiunt pollice, sed toto quoque, apertoque pectore. Sed ad rem hoc fateamur omnes oportet, nulla re eoque opus esse. Ecce defixi, in has quas uidemus angustias contractæ, ac liberaliori eruditione, qua suffragante suppetiasque ferente, facile & libertatem suam, & priorem dignitatis ac gloriæ splendorem amplitudinemque suam uindicare uerit. Quæ causa, si non est & alia, uel sola hortari & excitare nos debet, ut summa animorum contentione, liberalia expetamus & reuocemus liberalia studia: quod utinam ea res omnes ex quo haberet sollicitos. Vereor enim, ut ea cura tanto minus tangat aliquos, quanto magis student rebus & à literis & à religione alienis. Venationibus inquam, aucupijs, aleæ, uentri denique ac Veneri, ut nihil aliud dicam. Hi hoc durius obiurgandi sunt, quod cum plerique ipsi impendio indocti ac barbari sunt, culpanda denique ignorantia tenebris infuscati, oppressa, extincta, ac deleta cupiunt etiam sacrarum literarum studia: sperantes hac ratione, suam quoque iustitiam facilius latere posse. satis esse rati, si nomen ac dignitatem suam tueantur ociosis titulis. Habetis priorem orationis partem.

Venio nunc ad religionis ac disciplinæ Ecclesiasticæ repurgationem. quam uero cupiam uere, sincere, minimeque superstitiose religionis formam & imaginem, non iam literis in tabulis aut membranis deformatum circumferri, uerum cordibus uestris inscriptam, impressam, pietatisque operibus expressam exhiberi, spectandam cæteris excoare, uiua uirtutum simulachra exprimant. Ad quam item uitam suam exigant, quamque imitentur. Quemadmodum enim permagni refert recte seculæ discipulos præceptor doceat, ita plurimum interest bene ac male uiuat, qui uitæ aliorum fingendæ ac formandæ suscepit prouinciâ. Ita enim siue natura, siue moribus comparatum est, ut non tam facile uerba eius, cui se totum quod credidit, quam facta emulari contendat. Quo fit, ut si qui præsumunt, perperam agant, fiant ipsi subditi quod simili. ut nihil hoc Gregoriano uerbo uerius sit, quod ait: Gregem consequenter ferri in præceptis, si per prærupta uiciorum gradiatur Pastor. Quale autem est obsecro, si qui quorum refert errantes & delinquentes corrigere, obiurgare, coercere, atque omnino continere in officio, sint ipsi omnium corruptissimi moribus.

ORATIO D. PELARGI

Qua etiam fronte, qua libertate alios reprehēdēt, si ipsi dem aut grauioribus forte uitij sunt ipsi obnoxij: Quisquis secum ipse reputet, quanto pudore sui nominis delinquāt subditi, dum ad ipsius exemplum alius ludat aleam, alius ebrietati ac crapulae est deditus, alius fordis uoluptatibus dat operam, alij alia pro sua quisq; libidine designant. Meminerit proinde quisq; uocationis suae, & hoc esse studeat quod dicitur, qđq; audit: Posuit uos Deus in Ecclesiam, alios Episcopos, alios Doctores, alios Euangelistas seu praedicatores, alios Pastores, & dispensatores mysterij uerbi, dispensatores multiformis gratiae Dei. Magnifici tituli, & quos blande compellati, facile agnoscitis. Atq; utinam uere agnoscatis omnes. Hi enim non tam dignitatis q̃ officij uestri uos admonent, si sapitis, an uero sciq; deq; habetis, sedere ad Ecclesiarum gubernacula, regere ac pascere gregem Christi, quem tanti ipse fecit, ut ei redimendo sanguinem & sudauerit & fuderit: si nō etiam sanguine fleuerit. Quod si magni haec uobis sunt, quin (amabo) probe, ut cōuenit respondere curretis, uocationum uestrarum titulis. Hem Pelarge dicit aliquis, extra chorū saltas. Minime gentium, cohortator sum, nō obiurgator siquidem rogo, hortor, moneo, idq; amanter, quisq; ut suo fungatur munere, & clauum rectum quod dicitur teneat. Quod si me inhortantē agere forte auditis, Petrum quāso audite etiam obsecrantem, & amplissimis premijs inuitantem, ut commissum gregem, exemplo etiam, nedū uerbo pascatis. Recito uerba Pontificis. presbyteros, uos ipse quoq; presbyter, obsecro: pascite qui in uobis est, gregem Christi, curam illius habetis: non coacti, sed uolentes: non turpis lucri gratia, sed propenso animo: neq; ceu dominium exercentes aduersus Clerum, sed sic ut sitis exemplaria gregis: & cū apparuerit Princeps pastorum, percipietis immarcescibile aeternae gloriae coronā. Certe uel hinc colliquescit, non satis esse commodo pastori ad populum esuggestu agere, nisi & uita seu conuersatione studeat aliorum animis certam morum formā imprimere, idq; non necessitate, aut religione officij, neq; quāstus gratia, sed paterno sinceroq; affectu.

Porro, ut Petrus Ecclesiarum praesides, typos seu formas factos esse dicit gregis Dominici, ita eosdē ipse seruator salē terrae esse dicit, lucēq; mūdi, opinor ut non uno tantū noīe, de officio suo illos cōmonefaciat.

Verum

*ubi Petrus
monstrat
alios*

et ipse

Verum cum hoc non solum Apostolis dictum sit, sed omnibus quorum interest, iusto clauo designatas gubernare Ecclesias: Vestra quoque cura ac laboris erit, sana doctrina, salua ac mordaci reprehensione, honeste etiam uitae exemplis, luxos animos, uelut sale perfricare, urere, & restringere, ne in uiciorum putredinem diffuant, perpetuosque uermes spargant. Sic item ignorantiae errorumque tenebris offusas insuscitatasque hominum illustrare mentes, ut & ipsi eadem luce potiantur in Dei gloriam. Inde enim Saluator postquam dixit, non esse ex more hominum, ut accensam lucernam subtus modium ponant, sed super candelabrum, ut luceat omnibus in domo existentibus, continenter subiunxit: sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uidentes opera uestra bona, glorificent patrem uestrum coelestem.

Si his qui in Christianismo uix tertias tenent, Apostolos precipit, ut uita, conuersatione ac moribus, ceu luminaria in edito posita luceant in medio nationis prauae ac peruersae, si quem forte e tenebris in lucem uindicerit: quid non his qui primas tenent in Ecclesiis, faciendum est, in ueritatis lucem reuocandis errantibus? Hæc enim qui sedulo præstât & candide, magnum profecto merentur operis premium, nam & Daniel uaticinatur eos qui & docti ipsi fuerint, & alios ad iustitiam sinxerint, seu splendorem firmamenti, & quasi stellas perpetuo æternumque fuluros. Et ipse seruator, cum uero magnum uocatum iri ait in regno coelorum, qui iustitiæ præcepta, & ipse fecerit, & alios edocuerit. Contra enim, minimum fore in regno, qui uel unum ex minimis etiam mandatis soluerit, aut soluendum esse docuerit. Nihil uero minus conuenit, quam uel sal fatuum fieri ac desipere, uel lucem tenebrosam esse. Quorum hoc quidem tum denique fit, cum ij, quorum est sapientiam in alios transfundere, & quasi de suo lumine, lumen in aliorum mentibus accendere, perniciose & ipsi errant, & alios in errorem adducunt. Illud autem tunc fit, cum ij quorum refert, sermone gratia salito, probataque uita exemplo aliorum condire mores, luxosque solidare animos, aut non solide docent, sed stulti ipsi cum sint, fatua, ut Esaias ait loquuntur, aut non ita ut loquuntur uiuunt. quo fit, ut doctrina illorum desipiat, adeoque conculcetur, despiciatur reijciaturque ab hominibus, ut hic quoque locum habeat Gregorianum illud, Cuius uita despicitur, restat ut eius prædicatio cõ-

E in remna-

ORATIO D. PELARGI

terminatur. Prius illud Doctorū ac Pastorū genus Ieremias subinde taxat, in Prophetis mendacia loquentibus, quibus nihil uanius esse possit aut tenebrosius. Posterius uero ipse seruator in phariseis notat, aut mandata hoim docentibus, aut alios, ut ad p̄scriptum Mosaeiq̄ legis uiuerēt, urgentibus, cū diuersum ipsi facerent. Qua quidē re, quid, amabo, cogitare possit stultius? dicunt ingt & nō faciunt, imponunt humeris hoim onera grauiā, & portatu difficilia, quā tñ ipsa ne digitulo quidē uel mouere uolunt. His nō melioris notā sunt, quā hac nostra quoq; ætate aliud foris docent, aliud ipsi domi agant.

Predicant Christum in deserto ieiunantem: uiuunt Epicurū splendi-
de in hortis coenantem, alijs ieiunia cōmendant, ipsi Bachana lia uiuunt.
Tales Apostolos graphice suis coloribus alibi exprimit atq; obiurgat
durius. Vt sciens interim ac prudens prætereā obiurgatricem illam
expostulationē, qua in Psalms cuidam dicitur: Quare tu enarras iustiti-
as meas, & assumis testamentum meum per os tuū? Sed his ualere iussis,
ad figuram orationis redeam, & quantum possum uos omnes ueneran-
di Patres ac domini hortor, moneo, rogo, & obtestor: Age dum faue-
re rectoribus studijs, eaq; postliminio redeuntia obujs quod aiunt ul-
nis excipites luuate, hisq; instaurandis totum adijcite animum. Huc stu-
dium, curam, cogitationes, consilia, operam, conatum, auctoritatē oīm
deniq; & fortunas uestras, quantum res fert, conferte.

Quod si quid forte, & in religionis studio neglectum est, curet pro-
sequi q; emendationis uitæ, usura sarcire, aut antea cti temporis negli-
gentiam compensare. Facietis autem omnino, nisi forte, si quis est qui
nullam uel communis reipublicę Christianæ, uel dignitatis Ecclesiæ
cæ, uel propriæ salutis rationem habendam esse puto. quod mihi quidē
de uobis dicere religio sit.

Attamen cogitet quisq; in eadem, q; dicitur, nauī nos omnes esse,
commune esse periculum: nondum enim proh dñi immortales, ex tan-
tis malis emersumus, laetatur adhuc fluctibus uentisq; concutitur Pe-
tri nauicula. Quare sedulo aduigilandum. Cum primis uero orandus
est Christus, ut uentos ipse increpet, procellis imperet, hanc rerum tem-
pestatem in tranquillitatem uertat, ac fluctuantem nauiculam in por-
tum uindictet: Ecclesiam honestis literarum, tum uero religionis stu-
dijs,

dis, præcipuis utique uitæ ornamentis, exornet, foueat, alat, conferuet, ac tueatur, ad laudem & gloriam nominis sui sancti, & in secula benedicti Amen.

Postq̃ igitur doctor Pelargus, orandi finem fecisset, celebri atq; decenti processione, ex maioris Ecclesiæ Choro, ad uicinum adeoq; contiguum beatę Virginis templum itum est: in quo cum ordine Patres cõfessissent, Reuerendissimus Treuerens, dominus, sequenti uerborũ forma per eundem suum Vicarium omnes compellari iussit,

Summaria tractandarum rerum Propositio.

Ameti Reuerendi, Generosi, Nobiles, aliq; Patres uenerabiles in Christo charissimi, Reuerendissimus dominus noster, ob uestrum omnium conspectum, atq; parendi alacritatem, qui ut membra capiti morigera, ad præsentem Synodum libenter quoq; adestis, plurimum sibi gratuletur.

Tamen quia corporum representatione tantum, atq; personarum intuitu, animorum abdita haud quaq; patefcunt, idcirco in primis ad huius negotij tractationem, quomodo in manibus est, plurimum refert existimauit sua Paternitas, si pia atq; libera, claraq; confessione fateamini: Vtrum uos non modo æquo animo laturi sitis, illius Reuerendissimæ paternitatem, uestris moribus, si quos uestra parum dignos uocatione forte perspexerit, iuxta reformationis normam, ac pium eius in uos omnes affectum consulere uolentem; Verum etiam eum animum mentemq; huc intuleritis, ut persuasum uobis sit, hanc causam, de qua in sententiarum agitur, ex æquo omnibus esse communem. siquidẽ omnes deliquimus, culpamq; admisimus, cur paulo ante acta ætate, immensam malorum colluuiem, in nostras omnium ceruices uidimus confluasse, quam Dei benignitas alio deriuabit, reddita nobis ampla tranquillius uiuendi respiratione. Quamobrem si omnes affecti estis, ut quidem esse debetis, ut cum Reuerendissima illius paternitate, erecto in religionem animo, siue collatis ut aiunt signis, seu priuata quisque ui atque uirtute, iuxta officium sibi commissum: In primis, contra hæreticos, atque prauas illorũ doctrinas, uobis bellũ suscipiendum esse putetis.

E iij Deinde

DECRETA SYNODI

Deinde si de proprijs moribus turpitudinem, si sunt infecti, tollendam, si ruptam Ecclesiae unionem resarciendam, integramque tutandam uobis existimabitis, si denique omnium rerum agendarum ordinem instruendi subditos uestros rationem habendam statuendamque, tum ex reformationis forma, tum ex praedictis Synodi decretis, firmiter, indubitateque animum induxistis, idque alta uoce praedicaueritis, iam opportunum Reuerendissima illius paternitas iudicat, ad reliqua quae ex uenerunt praesenti Synodo transire, caque quae poterit maximo cum fructu absolvere.

His auditis, hilari & laeto uultu Patres responderunt, sibi nihil esse prius aut magis in uotis, quam ista omnia quae in reformatione continentur, tum ea quae per Synodum omnium suffragijs forent decernenda, uerbo & opere exequi, atque, si uel uitae periculum obster, etiam praestare.

Postquam autem hanc Patrum ceterorumque expectatam iuxta & piam responsionem Reuerendissimus gratiose accepisset, collaudari primum per Vicarium suum, deinde gratias Patribus agi & ceteris omnibus iussit, eo quod & prompte denuntiationi paruissent, & res serias, sanctas, ac salutares, non ut bona mortalium pars per ignorantiam reiicerent, sed obuijs uulnibus ac toto pectore in uniuersum reciperent atque complecterentur.

Adiecit etiam Suffraganeus, non sine diuina benignitate factum esse credi oportere, quod post tot praeclarissimarum regionum concussionem, post tantas templorum & diuini insignium, atque monasteriorum ruinas, quibus ciuitatum prouinciarumque ornamenta & decus contineretur, post tot religionis miserandas strages, Treuerensis Ecclesia bonorum precibus & sanctimoniam, patrum cura, pastorum excubijs, ueterem & ab apostolis pene traditam formam ad haec usque tempora inuiolabiliter retinisset. Quam rem acceptam ferre hortabatur diuinam misericordiae, quae in maxima prophetarum inopia, cum unus tantum superesse uideretur, sibi septem milia uirorum cultorum referuauerat, qui geniti ad idolum Baal non flexerant. Itaque postquam Dei fauorem, gratiam, atque clementiam iugiter implorandum admonuisset, atque iam omnia quae ad Decretorum rogationem, patrumque suffragia colligenda pertinuerent contulisset, placuit Reuerendissimo, ut iterum a prandio conueniretur, atque a patribus Decreta de publicis criminibus relegerentur, lectaque,

lectaq; ac diligenti cura examinata, postero die ad uniuersum Synodi consensum referrentur, ac patrum attestatione recepta in Synodo, ab illius paternitatis Suffraganeo, in Metropolitana Ecclesiæ choro publicarentur, & postremum huius Synodi actis inferrentur. Quod quidē iuxta Archiepiscopi nostri sententiam factum est. Hic Reuerendissimus dominus attendens, quod à capite, ut eo facilius ad membra deueniatur omnis emendatio uitæ sit inchoanda, se humiliter submittit reformationi, oratione ut sequitur.

Cum animo reputaret, non satis esse recte uiuendi formam alijs præscribere, nisi ille ipse qui leges dictaret suisq; parem, uel maiorem etiam rationem habuisse uideretur. Et quia omni uitio carere angelicū magis q̃ humanum arbitrabatur, & alios quoq; in alienis peccatis uel oculatiores esse, uel seueriores iudices, tum nos etiam indulgentia, qua nostra extenuamus plerumq; impediri, ideo Reuerendissima eius gratia, haud quāq; committendum sibi putat, nedum aliorum moribus opportuna consuluisse, ipse sibi in proprijs tollendis erroribus uideretur defuisse. Quare unumquemq; qui huic celebri Synodo aliquid consilio & prudentia attulerunt, per fraternam charitatem obsecrare statuit, imo & nunc obtestatur, ut libertate in se monendi utantur, & candide uirium, si quod fortassis humano errore ad Archiepiscopatus fastigium ab ipsius gratia sit allatum, aut maiorum consuetudine traditum, in apertum proferent, quo salutari subindicatione resecetur, aut opportuna ratione retexatur. Nam eo prorsus affectu, suam paternitatem ad publicam Synodum descendisse non dubitarent, ut nihilo segnius proprię salutis, cuius cura maximopere ageretur, q̃ illorum q̃ noxijs erroribus bonorum oculos perstringerēt, rationem, consiliumq; esset habiturus. Ita demum fieri posse ratus, ut capite repurgato, membra facilius ad sanitatem restaurentur. Deinde quoq; uniuersi probi exemplo præsidis excitati, seipsos exciterent, & quod à Cæsaris, imo ipsorum ueterū, toties recusis reformationibus dissidens, peregrinum atq; absorum in se quisq; deprehendisset, non expectata ulterius executionis medela, ipsam turpitudinem abominatus, aut diuino deniq; iudicio permotus, cupide repudiaret. Quamobrem si quid per incuriā aut socordiā, fuisset, omis-
sum, si quid publicę utilitatis, priuati commodi gratia occultatum, si qd

ACTA ET DECRETA SYNODI

illicitis exactionibus à subditis, qui propria uita sunt illius gratiæ chari-
ores, esset extortum, si pupilli, uiduæ, & innocentes, ab Officialibus utri-
usq; conditionis, per uim oppressi: postremum, si pro iustitia Tyrannis
dominaretur: id quidquid esset, quod ad suam quidem paternitatem
spe stare uideretur, candide ut precata est à Patribus admonita eius
gratia, quam posset maxime, & cito, & diligenter emendare uelle pro-
mitti: potissimum cum non dubitet, se eo nomine apud Deum, cuius
Vicarius est, gratiam inire, & reipublicæ suæ commodis, cum pace tran-
quillitateq; consulere posse.

Responsio Patrum.

Vic tam pię petitioni, a Synodi statibus, & in primis a Re-
uerendis Abbatibus, deinde a Metropolitanæ Treuerens-
Ecclesiæ, Dominis Canonicis, responsum est, nihil se re-
perire posse, quod Reuerendissimam gratiam suam dede-
ceret, aut in administranda publica re, tanq̃ graue & da-
mnosum offenderet. Sed hortari omnes, ut eum quem ipse statim gu-
bernationis cursum a portu instituisset, ad ultimam usq; metam inde-
fectus teneret, spem maximam Patribus inuectam esse, sub tanta Præsi-
dis bonitate, omnibus beate uiuendi summam occasionem firmamq;
propositam esse. Collegiæ autem & secundariæ Ecclesiæ, quia grau-
rile contributionū inæqualitate, quæ ad subsidia impositæ dudum fue-
runt sentirent, humiliter supplicauerunt, ut utriusq; status censu ualde
inæquali considerato, pro Collegiorum tenuitate atq; ubertate cense-
rentur, & Reuerendissima illius paternitas eorundem Collegiorum, ac
reliqui Cleri Ecclesiasticam libertatē, ut cepisset tueri dignaretur. Hoc
equidem se, quoad fieri posset curaturam, per dominum Suffraganeū
illius gratia benigne promisit.

Submissio Suffraganei.

Bi autem Reuerendissimus dominus Patrum de se sentē-
tiam cognouisset, Reuerendus dominus Suffraganeus:
Que, inquit, Pontificalis muneris sunt, ipsum Reuerēdis-
simum dominum Treuerens. proprijs humeris subire qui-
dem

dem æquum esset, nec dignitate inferioribus sanctum officium committere. Verum quia distrahunt nō pauca, atq; subinde recenter emergentia hinc inde Archiepiscopatus negotia, iustissima de causa ad me tanquam fidelem Suffraganeum, eiusmodi Ecclesiæ ministeria, pro sue voluntatis iudicio traduxit. Et quoniam sancta munia, sub tribus insignibus uirtute Præsulibus continuauit, à me nunc porro administranda, ideo non sine pudore aliter agere licet, q̃ officij mei ratio deposcit, ut uidelicet sanctum & inculpatum in omnibus me præstem, uirtutumq; exemplar aliquod factus, cæteris Ecclesiasticis uir is pietatis facem accendat. Idcirco obnixè uos Patres Reuerendos oro, ut uestro Reuerendissimum dominum nostrum indicio, benigne de omnibus, quæ officio nostro dedecori esse queant, admoneatis. Quo deinde me Paternitatis illius Reformatione correcto, prouincia mea omnibus utilis ac salutaris esse queat.

Ad hæc dum Patres uno ore responderunt, Suffraganeum sub prioribus memoria dignis præsulibus, officio liberaliter functum fuisse, nihilq; aliud accusatione dignum reperiri, q̃ quod conferendis ordinibus in iure statutas insinuationes, uel prorogando, uel anteuertendo turbasset. Sed ex templo illius rei ueraces, cur ita necessitate compulsus fecisset, causas cum adduxisset, Patres in omnibus purgatum habuere.

Ac deinde statim Reuerendissimus dominus per suum Suffraganeum, Reuerendos dominos Abbates, aliosq; professione dignitateq; eximios, simili examinatione

percurrendos innuit.

Mistrium mulli.

F ij

Sequun-

Sequuntur Edicta Synodi

DIOECESANAE TREVEREN. PRAESIDENTE

Reuerendissimo in Christo Patre, & amplissimo
Principe &c.

IOANNES Dei gratia, Archiepiscopus Treueren-
sis, Sacri Romani Imperij, per Galliam & regnum
Arelateñ. Archicancellarius, ac Princeps elector.
Vniuersis & singulis quorumcunq; Monasteriorũ
Cathedralis nostræ, & Collegiatarum, Parrochia-
liumq; Ecclesiarum, Abbatibus, Prioribus, Præpo-
sitis, Decanibus, etiam Ruralibus diuinorum Recto-
ribus, curatis & non curatis, alijsq; Ecclesiasticis p-
sonis, Ciuitatis & Diocesis nostræ Treueren. Salutem in Domino.

CVM olim Christum in carne ambulantes, & uerbum Dei semi-
nantem, se ueritatem appellasse non ignoremus, certo persuadendum
nobis omnibus erit, per ipsissimam illam ueritatem, nos falli minime
posse, quum eius præsentia nos quotquot in hoc cœtu sacro ad Euan-
gelizandum bona & exterminandum mala cõpererit, spiritus sui Chri-
smate illuminatura sit. Ait namq; ubi duo uel tres in nomine meo con-
gregati sunt, in medio eorum sum. Huic ideo ueritati, tanq̃ sacræ anco-
ræ innixi, non modo seculo nostro, licet turbulentissimo, sed & poste-
ritati consulere uolentes, quædam pudenda atq; scæda, neq; ullo modo
ferenda in Clero flagitia, ut est concubinatus, scortatio, & similia: de q-
bus ordine inquiretur Synodico hoc Decreto, insectari, castigare de-
niq; excindere, secundum inuectas olim Canonicas sanctiones, seuerè
statuimus, mādamus, atq; per præsentis decernimus. Deinde refracta-
rios atq; pertinaces, præsentis seu futuros, Canonum censuris, & refor-
mationis pœna, Synodi auctoritate freti, iuxta delictorum genera, ma-
gnitudinem, atq; sceditatem, coarcentes atq; puniendos demanda-
mus. Ita enim Legum & Canonum sœueritatem ueriti, admissorũ pœ-
nitentia peracta, deum timere & amare, & ab iniquitate sese auertiẽtes,
honestã uiuendi exempla esse consuecant. Cæterum quando ingluui-

et, ninq; intemperantia, non paucos obnoxios habet atq; delectat, quo vitio cum omnes, tum Clericali ordini initiati, Deum grauitur offendunt, ideo nobis & sanctæ Synodo uisum est, huic turpitudini ante omnia, ut pote multorum malorum fonti, medelam adhibere.

De Clericorum temulentia.

Orro Ebrietas, ut palam est, insigniū flagitiorum incitatrix ac scaturigo, quæ in commensationibus & conuentibus dominatur, Ecclesiasticum gradum summa cū turpitudine passim infamauit. Quod perpendens Reuerendissimus Dominus noster, q̄ tetrum & abominabile sit, cum in prophanis, tum in sacerdotibus uitium, quamq; periculosum, rixis nimirum, cœdibus atq; uulneribus scatens, quod confessionum arcana sæpe effutit, iudicium mentemq; peruerit, in quascunq; deniq; libidines, pecudis instar ratione priuatum, impellit atq; exagitat. Ideo huic sceditati deditos Ecclesiarum ministros, Reuerendissima illius paternitas, una cum præsentī Synodo ab officijs, curis, & Ecclesiæ muneri bus remouendos decernit. Quid enim inhonestius, q̄ uino assidue madidos, eiusmodi helluones animarum curæ præster, de quibus Prophe ta dicit: Væ sacerdoti & Prophetæ præ ebrietate erranti, & nunq̄ iudicium aspicienti. formidabilem namq; in eos statuit poenā Euangelica tuba, nisi lohele propheta monente, fleuerint atq; ululauerint, ex in opinato diuidendi à sobrijs, ut cum Hypocritis, exitij æternæq; damnationis partem fortiātur. Quare ad sobrietatem, cum omnes tū præcipue Ecclesiæ seruos, qui luminaria mundi, & sal terræ sunt, una cum Paulo, Reuerendissima illius paternitas inhortatur, utq; temulentiam, in qua luxus est, deuitent, obnixè precatur. Cæterum qui turpiter illi uitio indulgent immorigeri, ab officijs & beneficijs, ut dictum est, Ecclesiastica censura, & Synodi auctoritate primum suspendit. Deinde si etiam impudenter detestandæ consuetudini, & dictū pariter ac uisū sceditissime, ulterius inhaeserint, orationibus honorum gradibus exutos, ad quadrupedum sortem, quæ natura prona, atq; uentri obedientia finxit, maioribus supplicijs affectos, statuit abijciendos.

De eorundem Concubinato.

F ij Huic

ACTA ET DECRETA SYNODI

Vic uero alia succedit, & pene grauior offensionis macula, illicitus sacerdotum & diaconorum concubitus: qui quantum iam inde ab initio, apud omnes fidei Catholicos cultores, consecratis hominibus peperit inuidia: atque consuevit odij, uix dici potest. Audemus tamen ingenuè fateri, nullam aliam labem, ebrietate & concubinaru uulgi oculos acerbius offendisse, maioremq; causam dedisse, sœuendi ac murmurandi contra Ecclesiæ status. At etiam illud negari non potest, quod præter euidentia sacrarum literarum testimonia, præter Canonum ubiq; castimoniam iniunctis inculcantium Decreta, etiã ipsa ratio quodammodo loquitur, Ecclesiasticum hominẽ, qui diuinis legibus sese, & animarum saluti obstrinxit, castitatem sectari oportere. Quomodo enim alias, iuxta Pauli admonitionem præstare possemus, ut adherereamus domino absq; ulla distractione. Cum enim corpus nostrum templum sit, habitantis in nobis spiritus sancti, quem habemus à Deo, & nostri negamur esse iuris, qua ratione fieri potest, ut sine Dei iniuria in alterius redigamur potestatem? Siquidem etiam maritus proprii corporis ius non habet, sed uxor. Quid igitur iuris nunc spiritum sanctum in Ecclesiæ seruis habere dicemus? qui corpus suum scorti per illecebrosum concubitus fecerint membrum? Hæc nimirum sollicitè perscrutantes, uisum fuit nobis, ac toti Synodo, non obstante priori contra concubenarios mandato à nobis emisso, de integro admonere, ac illos per Christum rogare, ut qui hæcenus castitatis uota non uolauerunt, studeant ad ultimum usque terminum uitæ incomparabile bonum ne amittant: memores quod agnum immaculatum quocumque ierit, comitabuntur.

Cæterum quicumq; carnis imperio, quo nihil potest huiusmodi accidere indignius, uinci se passi sunt, conspurcati; per exosam Deo impudiciã membris in contumeliã sacrorũ mysteriorũ abuti nõ ueretur, illis nimirum abactis eiusmodi incontinentiæ latrinis, pie consulimus, (Quoniã Deus benignus & misericors est) ut secundum huius sanctissimæ Synodi Decretũ, se ad integritatem totos cõuertant, pœniteat, culpam deprecantur, erroris sui ueniã apud Deũ & homines cõsequunturi.

Deploratorum pœna.

Quando

Vando tamen hæc pestis, ut uerisimile est, quosdam adeo peruasit, ac ita in totū labefecit, ut per q̄ exigua spes sit à fornicatiōis maculis, uel diurnitate temporis, uel Reuerendissimi gratia, tanq̄ mitiori medicina elui posse. In illos igitur primum diuinæ uindictę metu, deinde Synodi huius cēsurā, eius Paternitas decernit, ut simul atq; huiusmodi in libidinis cōno uolutari depræhenduntur, ilico mandati contra concubenarios editi uigore, omnibus Ecclesiæ bonis spoliuntur: scorta uero, aut de impura cōsuetudine, illorū noie suspectę, lōgissime ab irretitorū misereq; captorū ædibus, Synodi uirtute firmaq; Reuerēdissimi auctoritate, pellātur.

De Concubinis ad parentes redire uolentibus.

I qua uero abiectarū, si res ita fert, in eadē Parochia, in qua ministro altaris adglutinata fuit, hereditariā domū habeat, ea ne ob decreti uigorē priuata, animū despōdeat, & ad deperationē adigatur, Reuerēdissimus noster una cū Synodī auctoritate permittit, ut ad suos parentes commigret, & de priore conuersatione pœniteat, omnemq; ante actæ uitæ infamiā constanti pudicitia in posterum seruata abstergat.

De relabentibus.

Orro, si qui aut ea qua dictum est causa remanentes, aut extra Parochiam relegatas. Cōcubina: h̄j euidentibus indicijis & fide dignis testimonijs clam seu palam reuississe ad h̄scq; conuicti fuerint, illos cōmuni nostra, & Synodi sententia, ipso facto, ab officijs & beneficijs cecidisse, & ipsdē priuatos esse, decernimus. Præuaticatrices uero, ut canes ad uomitū reuersas, dignis censuris, extra hæreditarias ædes exterminandas edicimus.

De fortilegis Sacerdotibus & Laicis.

Vi uero auguria & sortes tractant, siue sacri, siue prophani, aut diuinationibus, & incantamentis uacant, quibus sane studijs Dei cultus deserit, & ad dæmonū, fallaciūq; spiritū p̄stigias cōfugit, illos q̄ quot Officiales attēta inuestigatiōe dep̄hēderint, Canonico anathemate, nisi à dānatis diuinitus erroribus ad legitimū Dei cultū ilico admoniti aīm atq; mētrē reuocauerint,

F iij non

ACTA ET DECRETA SYNODI

non ferendos modo Reuerendissimus una & Synodi senatus declarat, sed per Officiales in uincula quoq; coniiciendos decernit, quousq; demonum magistrorum uidelicet suorū susurris ac illusionibus liberetur.

De Apostatis.

Erunt ut nullum facinus turpe, sine cacodemonum instigatione admittitur, ita etiam religiosa professio illius inspiratione, in omnibus pene Prouincijs, à quibusdam uotorum sanctorū oblitis, nulla de causa, est uiolata. Isti quidem pro nihilo duxerūt, postq̃ ad Dominicum aratrum manū apposuisent, nō respicere tantum, sed & turpiter damnare, insectari, & quibus possent conuicijs proscindere omnē quam professi sunt aliquamdiu antea uitæ rationem. Cum igitur tales, qui spretis uotis, proiectis cucullis, ac religiosa in totum deserta uita, ad seculum sese retulerunt, passim etiam in Treuerensi Dicecesi, uagari, ac libidinum noxibus ad Ecclesiæ offendiculum inuoluti reperiantur, Reuerendissimus dominus cum congregatis Patribus, nefas esse putauit, nisi præsentis Synodi decreto, utriusque sexus Apostatæ, ad propria Monasteria, habita singulorum iustaratione, aggregentur.

Contra Apostatarum Patronos.

Erunt enim uero nonnullam quibusdam ex illis præbuit fortasse ad desertionē occasionem, refugij quorundam patrociniū, quo quasi tecti, Ecclesiasticam se censuram euitare posse confiderent. Ideo Reuerendissima gratia sua, huius Synodi suffragijs adiuta, sub censuris huic negotio idoneis, ac suo tempore specificandis, omnibus Treuerensi Dicecesi subiectis, cuiuscumq; status & præminentie extiterint, Mandat accipit, ne post hac tales Apostatas recipere, fouere, tueri, aut animarum curis præficere, ullamue in Ecclesia Prouinciā illis committere præsumant. Quin etiam potius, ne se alienis præuaricantium sordibus coinquant, illos admonitos esse de paterno affectu desiderat, ut hactenus contra Ecclesiæ decreta defensos, ita pro uiribus ad professionum repetitionem, reditumq; adhortentur: Ad quem Reuerendissima eius gra

DIOECESANAE TREVEREN. XXVI.

ta propensis, & auxilium, & opem, & restitutionem benignam, pro qua poenitentia, misericorditer promittit.

De ijs, qui contra uorum solemne praeſtitum connubio ſeſe alligarunt.

Offremo, quia Pontificum & occidentalis Eccleſiae ordi natione, iam olim diuinitus conſtitutum eſt, ut rite confe crati utriusq; ſexus homines, quo corpore & animo iugiter Deo inferuirent, non tantum in ſuis conuenticulis caſtimoniã colerent, ſed etiam ſi forte de ſuſcepra ſolemniter profeſſione, aut errore ſeduci, uel intemperãtia incitati defeciſſent, neutiq; contrahendi matrimonij ius haberent: atq; adeo comuni id apud omnes conſuetudine receptum fuit, & Canonicis & Civilibus legibus, de uano & inceſtuoso talium coniugio ſatis ſuperq; eſt prodi tum. Nam proli quocq; ſi quã ſuſtulerunt tales, legibus ſucceſſiõe eſſe interdium tenetis. Ad tollendum igitur eiſmodi uetitum matrimonium, ſuo ac patrum decreto, Reuerendiſſimus dominus noſter decernit, ac ſtrictè mandat, ut quocumq; loco in Diceceſi ſua, aut ſub quacumq; Ec cleſiaſtica uel prophana ditione Monachi, Moniales, aut alijs ſacris ordinibus initiati, nuptiali ſordere copulati deliteſcant, ab Officialibus prehenſi, ſuis impenſis, ſibi uelut ordinario preſententur, ut ex his pro delicti qualitate alij caſtigati, alij monaſticis diſciplinis emendati, exem plo ſint poſteritati, ut ab enormi ſcelere caueant. Porro reſiſcentes, & ad Eccleſiam matrem redire ultro uolentes, quatenus ad reipublicae Chriſtianae utilitatem ſpectare cognouerit, placabili, & propenſo animo, ut oues perditas, & filios prodigos, Reuerendiſſima illius gratia recipiendos pollicetur.

Ordinum explorationes.

Verunt autem examinationum capita, quae uere euangelicos fructus producant. Quaeſitum enim eſt, num eſſent faſtu turgidi quidam: num ſuperbia inflati: aut libidinũ illecebris inſcati? (qua ſcabe, Monaſtici pleriq; ad bonorum uiroꝝ nauſeam uſq; ſunt infecti) qui Diaboli imperio magis q̃ Chriſto parerẽt? Deinde an temperantiam, humilitatem, patientiam, ceteraq; uirtuũ Monaſticorũ arma, contra uicioꝝ

G impetum

Toty paginis 47.
Ex lib. 1. 1. 1.

ACTA ET DECRETA SYNODI

impetum, ut milites Christi decet, parata haberent: & an ut alij idem conarentur sedulo prædicarent: Et si quid forte turbulentum, odiosumve inter confratres subortum, num etiam ut sopiretur, tanq̃ pacis boni amatores, collaborassent: Ad hæc (quippe monastici iuri) an prædpuam nauarent operam, ne cultu tantum foris, atq; composito ad pietatem corpore, id quod maior pars satis esse ad pietatem iudicat, sed intus in pectore uirtutum thesaurum, & religionis ueram imaginem circumferret: Deinde an horis decantandis, orationibus fundendis, atq; ieiunijs, stato tempore strenue uacaret: Num hospitales esset: num peregrinorum, pauperum & pupillorum curam subirent, proprijs, honestiq; ad hoc comparatis edificijs, tum cõpetenti suppellectile adiectas: Quod inter extrema quidem monasticæ uitæ opera, minime ponitur. Quoniã in hoc tot tanq; ampli redditus sunt piorum hominum liberallyter congesti. An postremo ea omnia quæ sanctimoniam commendarent, grauius singulis suis fungendo, probe, tanq̃ coram Deo officijs psequerentur: nam ea est Dei uoluntas.

Ad hũc aut̃ modũ monastici ordinis patres compellati sunt, quoq; religionis disciplina, uerusq; Dei cultus exigeret, in memoriã p̃lixius reuocare, & manũ iuxta Synodi p̃sentis Decretũ, operi adhibere possent.

Tandem nequid præteriretur, quod ad celebris Synodi absolutã rationem pertineret, gratia Reuerendissimi, Metropolitanæ Treuerensis Ecclesiæ, cæterorũq; Collegiorũ, cum superioris tum inferioris Diocesis egregios, nobilesq; Præpositos, Decanos, Archidiaconos, aliosque Prælatos, q̃rum om̃ium cura & exẽplis, publica salus continetur, benigniter atq; gratiose rogauit, ut & ipsi q; lucernæ essent in domo Dei, ita sese cõpararent, ut uirtutũ ueros & eternos radios subditorũ oculis inferre possent: nam dubium nulli esse, si quorum id maxime interesset, tum ob generis splẽdorem, tum propter Ecclesiasticam dignitatis eminentiam, sese tales præstarent, quales haberi & esse cuperent, fore, ut in feriores hominũ ordines, bonorum exemplis cõmoniti, ad uirtutis pietatisq; studium ardentioribus animis raperentur. Quare ante om̃ia bonis operibus, beneficentia, sobrietate, modestia in sermone, conuersatione atq; mutua charitate, diuites atq; locupletes fieri studeant, bonaq; studia promoueant. Eæ nimirum diuitiæ, immortalitatis gloriã merentur,

tur, quando cæterę quidē res om̃es, occupatiōes atq; studia, nihil quicq̃ solidę beatitudinis merētur. Sed hæc Reuerēdissima illius gratia ad morū qualēcūq; institutionē satis esse putauit. Quod uero ad grauiora incommoda euellēda, maximopere requirit, illud ordine q̃ seq̃t̃ p̃positū fuit.

In primis Reuerendissimus dominus noster à singulis certiorē se fieri postulauit, de hæreticis uspiā in tota sua Diocesi palam, aut abstruse uersantibus, uel in Monasterijs siue Collegijs, aut agrorū uicis delitescētibz. Deinde audire quoq; à singulis indicio factio postulat, si usq; inueniantur, qui Catholicam religionem, eiusq; sacros ritus oppugnant. Tū eadem obediendi religionē, Paternitati suę Pastores insigniter illiteratos nominatim patefaciant, & illos qui Ecclesię doctrinam adulterāt, aut Sacramenta perperam administrant, aut uitam pecuniam bonis ordinis ducant, manifestent: suppressis minime Prælatorum cuiuscūq; ordinis nominibus, qui aliqua huiusmodi nota fuerint conspersi.

In summa, quia Ecclesiam Dei grauem maculā rugamq; habere non oportet, quā Episcopi uigilantia tollere possent: Ideo usurarios, Simoniacos, Aleatores, percussores, uiolentos, iniuriatores, ac contumeliosos, calumniatores, ad hæc Ecclesiis census denegantes, aut ædituum perniciosum agentes, calamitatem egentium floccipientes, quive peregrinos de Monasteriorum Xenodochiorumq; limine arcant, aut q̃quo modo Ecclesiasticā libertatē corroduunt & opprimunt, necnon alia cuiuscūq; sint classis dedecora admittūt, eos oēs Reuerēdissimus sibi indicari noiarip̃petit: q̃ cuiuscūq; defectui idoneo auxilio posthac mederi possit.

Archipresbyteri uero q̃ & Decani Rurales appellant, quū ad Synodi cōfessum admissi sint, etiā & compastorū, & sui ipsorū officij, rationē reddere Reuerēdissimo dño nostro iubētur: quandoquidē ad eos pertinet, publica subditorū delicta corrigere, animarū curę cōsulere, oēs puera uerbi Dei doctrina pascere, miseros atq; calamitosos cōsolando sustentare, Ecclesię in oibz bene fesse, deniq; ipsos sana uiuēdi exēpla, uerbo & ope exhibere: q̃d q̃ faciūt, eos duplici honore dignos Apostolus iudicat. Nā turpissimū Ethnicus esse cēset cōmittere, q̃d doces alios nō esse cōmittendū. De ijs igit, tū etiā de alijs sacerdote dignis curis, respondere suę Reuerēdissimę gratię debēt, q̃ cognoscat illorū in administrandis officijs integritatē. Eo sane noīe bonis ac lubēter parituris, gratiā & laudē

G ̃j referri,

ACTA ET DECRETA SYNODI

referri, malis uero & reprobis, cuiuscūq; cōditionis fuerint, ignominia & pœna posthac Ecclesiasticæ censuræ uigore, affici imperabit.

Porro autem uniuersis ordinibus, eo q̄ ppositum est modo, ad rogata respōsuris, Reuerend. dñs Treuerē, ipse p̄sedit, ac corā duobus Notarijs respōsa accipientibus, oīm & singulorū quēstiones, accusatiōes, examinatiōes & dubia, magna diligētia & labore multo auscultauit atq; inq̄siuit, nihilq; p̄tereundū putauit, q̄d ad subditorū obedientiā, cōmunem uitæ emendationē, & Dei honorē, ac Ecclesiarū usus spectare censeret. Itaq; triduo molestissima oīno inq̄siuōe iā absumpto, atq; patribus ceterisq; statibus, q̄ ex ordine fuerāt exploratis, cū oēs & singuli oīa sancta, pia, honesta ac laudabilia pmitterent, atq; ad cōmunē patriæ tranquillitatē, quæ Dei & eius filij Iesu Christi, puro cultu, & uiuēdi integritate facile paratur, cōcordibus uotis cōspirassent, seq; una iā uoce Cæsareꝝ Maiestatis reformatiōi submisissent. Tandē ad Reuerend. dominū tanq̄ ad unicū publicæ fœlicitatis patronū, oēs ora uultusq; uerterunt. Precabātur aut ut opē ferret, dāna t̄porū pturbationibus incussa, & Ecclesiastica priuilegia, partim per uim potentiorū misere uexata, partim defensionis inopia etiā erepta, resarciat, atq; in integrū sua amplitudine restituat. Etenim proditū esse sacris literis, neq; id Reuerendissimā gratiā eius ignorare, neminē suis militare facultatibus, & p̄ceptum esse, ut q̄ seruiret altari, etiā de altari uiueret; q̄d quidē paugustū factū foret, si Ecclesiæ libertas, si prouentūū integritas conseruetur incolumis. Postremo & illud patres orabant, ut illius Reuerēdissimā prudētia, p̄cipuam curā expenderet, ut officiarios passim p̄æficeret Orthodoxæ fidei tenaces: nū illis uiciatis, apostatarū perniciosa dogmata, illorū dissimulatiōe gliscere. Postq̄ hæc Patres, & pie & sincero aīo locuti essent, Reuerendissima eius gratia, prout debuit, oīm in Religionem affectus unice cōprobauit. Deinde petitiones, quantū p̄ætatē liceret, ac diuina gratia aspiraret, sibi in primis & semp curæ futuras promisit: neq; dubitaret, quin reipublicæ suæ fœlicitati, cuius salutem diuinitus commendatam sibi esse sciret, ita prospiceret, ut omnia illi aduersantia impedimenta, incommoda, atq; offendicula, prout Notariorū summa cura & fide, accedēte oīm cōcessiōe, excepta essent, seuioribus executionū relis, à Reuerēdissima sua gratia cōfossa, excisa, penitusq; sublata, aliqñ cognoscerēt.

Manda-

Mandatum contra Con- CVBINARIOS.

IOANNES Dei gratia, sanctæ Treuerens. Ecclesiæ Archiepiscopus, Sacri Romani Imperij, per Galliã & regnũ Arelatens. Archicæcellarius, ac Princeps Elector. Vniuersis & singulis Cathedralis nostræ, & Collegiarũ, Parrochialiumq; Ecclesiarũ, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanibus, tum Ruralibus, tum diuinorum Rectoribus, curatis & non curatis, alijsq; Ecclesiasticis psonis, Ciuitatis & Diocesis nostræ Treuerens. quibuscumq; cõiunctim aut sigillatim, qui Synodo nostræ Episcopali, de iure aut consuetudine interesse consueuerunt & tenentur, Salutem in Dño sempiternam.

Persuasum habemus, exactis iã aliq̃t diebus omniũ oculis reformatæ uitæ formã, Ecclesiasticis uiris, à Cæsarea Maiestate cõmendatam, atq; à nobis publicatam, penitus p̃spectam esse. Neq; quemquã e uobis existere arbitramur, quẽ ista tã salutaria, nõ eluendis tantũ Ecclesię neuis, sed atrocibus etiã atq; p̃niciosis in religione contagionũ ulceribus repurgãdis, pharmaca diutius latere possint. Et quũ nõ pauca, neq; eadẽ contẽmenda, animorũ uitia, atq; morũ pestes, in Ecclesiastico corpore grassari cernantur, quẽ p̃peram, atq; citã sanationẽ deposcũt. Idcirco auxiliatricem manũ diutius differre nõ licet, sed q̃d lædit, Canonico ense excindendũ est, ne parsyncera trahatur. Quare cũ animũ aduertimus, & causam querimus, cur pleriq; Ecclesię ministri, & uerbi Dei dispensatores, cæteri q; de altari uiuẽtes, hac nostra tẽpestate, nõ modo cõtemnãtur à plebe, uetũ etiam in odio iã diu antefuerint, nullã aliã euidẽ tiorẽ rationẽ reperire potuimus, quã uitã eorundẽ, à connubiali indulgẽtia nihil distantẽ. Quæ sane culpa, ut in primis diuinarũ rerũ tractationi plurimũ officit, ita etiam Ecclesię Dei, illiusq; seruis cõtemptũ odiumq; haud mediocre parit. Quod quidẽ uitium, ubi cognouimus in nostra Diocesi passim temporũ licentia, Officialiumq; incuria, ut zizaniã agrorum neglectu succreuisse, falcẽ sacrorũ Canonũ, constitutionemq; uete

ACTA ET DECRETA SYNODI.

rum Patrum; tum ipsius quoque Cæsaris Reformationem, ac Synodi nostræque auctoritatis censuram, ne posthac amplius crescat, adhibendū esse censuimus: atque illud quidē hoc eodem mandato factum esse volumus, quanquā deinceps sapius facturi sumus: præsertim cum intelligamus, nihil esse dedecere hominem diuinis rebus militantem, quā ea quæ carnis sunt sectari. Quare etiam nunc uobis edicimus, quorū hanc tum Ecclesiæ, tum uobis ipsis ignominiosam notam contraxistis, qui quidem sacris initiati estis, Mandamus, atque præcipimus, nullo Ecclesiastici ordinis gradu aut statu excepto, ut infra nouem dies, uos ab omni concubinato, imo concubitus atque incontinentiæ suspicionē omnino abdicetis, procul de domibus ac parochijs uestris eiusmodi offendiculi saxa, nisi his præsentibus literis, exterminantes. Neque posthac unquā deprehedamini, cum suspectis, aut parum continentibus, aut ætate petulcis commercium habere. Erunt autem hi nouem dies, in singulas Triades peremptoria, atque Canonica admonitione uobis indulta: quo sit mouendi extrudendi que spatium. Quod si quispiam uestrum, uel quicumque illi sint, interea loci à se non segregauerint probrosam consecrati eiusmodi consuetudinem, sed pertinaciter, tanquā ad sacrum pergant adherescere, illi se scient ab officio pariter & beneficio, secundum dictæ Reformationis tenorem, suspensionis sententia, quā hisce in literis in illos scriimus submouendos: sceminæ autem huiusmodi concubitus infamis concupiscant, nisi domibus cesserint, & consueta suspectaque libidinum diuersoria fugerint, sed deprehensæ fuerint, hiisdem in locis, ubi incontinentiæ ludum exercuerūt, à Collegiorum, locorumque illorum Decanis auctoritate nostra excommunicentur, ac publice pronuncientur. Ad hæc hiisdem Prælati ac Decani saeuere etiam mandamus, ut ad proximam nobis indictam Synodum, rebelles, peruiacesque, ac nostro huic mandato morem gerere ultra nouem dies procrastinantes, nobis nominatim proferant: quo possimus, iuxta Canonicas sanctiones, aut beneficiorū priuatione, aut alio genere pænæ, aut iuxta Reformationis Imperialis regulam, ad integriorem, Deo uulgoque minus odiosam uitam, obstinatos adigere, ut nimirum offensionum causæ, a domo Dei, quam longissime facestant. In fidei præmissorum præsentis literas sigilli nostri impressione communiri iussimus. Datum ex Oppido nostro Vuitlich,
die

Die xxx, mensis Octobris, Anno M. D. XLVIII.

Executionis commissio.

Erum quia consultationum edictorumq; finem, executione, qua tanq; falce flagitiorum atq; incommodorū noxia seges amputatur, metimur: Ideo Reuerendissima eius gratia, hac Synodo feliciter completa, quod ad reipublice usum, & religionis celerem restaurationem plurimum ualet, maturare animū induxit. q̄ igitur illius successus ad opus statim accommodatus, boni euentus specimen, sanctiorisq; imaginem uitę pręberet, postulauit idoneos iuxta & graues, de illorum qui conuenerant numero uiros Commissarios sibi dari, qui religiōis offendicula, pacisq; impedimenta, & alias dissensionū acerbirates, iuxta Decreta ac Synodi placita, uigili atq; stricta cura omniū nomine psequantur. Hanc Reuerendissimi postulationem, tū aliarū rerū corrigendarū cōmissionem, Reuerendi Patres, ne plus ope sumendū esset, & iā redeundi ad suos expectationem diutius fallerent, ad amplitudinis eius arbitrium atque prudentiam, cum humili submissione transtulerunt.

De libertatis Ecclesiasticę uiolatoribus,

T cū sint, q̄ potentia freti, Ecclesię lura inuadunt, aut ipsius Cleri Priuilegia perturbant: bonaq; cōficta & falsa iuris specie occupant, q̄rum nepharia studia, oppressorū impotentia & formidine, una cum nominibus reticentur: ut hanc ergo tam sacrilegam uiolentiam, q̄ hoc genus luporum grassatur, Reuerendissimi Principis gratia acerba animaduersione reprimat, singularem cōmissariū ad istiusmodi hominū inquisitionem decerneret: cui sine metu inter uisitandū opprimentū nomina designabūtur, atque ita demū a sua amplitudine cogniti, Ecclesię censuris, Canonico & Cæsaris Decreto damnati atque puniti, a sacrilego aucupio repulsi cōquiescāt.

Pręterea, qñ Cæsareę Maiestatis Reformatio, liberā in Ecclesiasticos excessus, accusationem Laicis, & uicissim in illorū crimina in Synodali cōfessu Clero pmittit: Ideo illius Reuerēdissime gratię uisum ē, qd ad eū articulum attinet, in sequēti Synodo Prouinciali, una cum patribus, pro rei exigentia tractare: ubi etiam tum de Sacramentorum constanti-

G iij ti ad-

ACTA ET DECRETA SYNODI

et administratione, deq; similibus Ecclesiæ utilitatibus, iuxta Cæsareæ Reformationis præscriptum, si non maiori, saltem pari diligentia, per Dei adiutorium habebitur ratio.

Rebus igitur ad hunc modum, spiritu Dei duce, p decem dies gestis & tractatis, Synodi patres, una cū Reuerendissimo dño Treuerēsi, obseruata grauib; uiris digna modestia, à templo Matri uirgini sacro, ad maioris Ecclesię chorū ordine pcesserūt, ibiq; actis p Suffraganeū omnib; gratijs, Synodū Prouincialē, ad diē Lunę, post Dominicā Miserericordias Domini proxime uenturum, Reuerēdissimo iubente, Suffraganeus indixit.

Recitatum quoq; est, eodē loco & clara uoce, postq̃ a Patribus esset receptum Synodi Decretum, in calce hie adiectum; quo audito, sacra Synodus est soluta.

DECRETVM.

Quandoquidē honorabiles uiri Patres, & fratres dilectissimi, non ignoratis, qbus de causis paliq; dies, hic ad uos cōtinue descēderit Reuerendissimus Treuerensis dominus, & q studio, quantaq; pietate in hac celeberrima Synodo, uobiscū spiritu scō cooperāte, de rebus ad animarū salutē, & cōmunem pacē necessarijs, sedulo tractarit. Itaq; & uestro consilio, atq; oim qui hactenus interfuerunt fauore, iam sua Reuerendissima gratia, eo deductā esse exhaustorum in hoc cōfessu laborum rationē putat, ut nihil dubitari possit, quin ad restaurāda Religiois moria, ad syncerū Dei cultū erigēdū, ad effugāda obsceena hæresum mōstra, pulcherrima, firmaq; fundamenta iacta sint. Quæ qdem multo felicius pxime indicta Synodo pficientur, & ad emendationē Treuerensis Diocesis pducentur: qd fiet, si pro se quisq; huius sanctę Synodi decreta, & Cæsareæ Maiestatis edicta, opere & uita præstiterit. Id em Reuerendissimus Treuerensis dominus Archiepiscopus, hicq; sanctus Patrum senatus, cōmuni auctoritate omnib; faciendum, iuxta præsentis Decreti uigorem, & pœnarum in edicto expressarum censuram, statuit. In nomine sanctę & indiuiduę Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Actum in publico Synodi Concilio Treueri. Anno Domini. M. D. XLVIII. Menſe & die ut supra,

Decreta siue Statuta Pro

VINCIALIA CONCILII TREVERENSIS,

Theodorico Archiepiscopo presidente, celebrati Anno Domini M.CC.XXXVIII.

ANNO Domini M.CC.XXXVIII. In festo beati Matthæi Apostoli, in Civitate Treverens. in Ecclesia beati Petri, celebratum est Concilium, residentibus Domino Theodorico, Treuerorum Archiepiscopo, & Reuerendis in Christo Patribus, Ioanne Metens. Rogero Tullens. & Rodolpho Verdunens. Episcopis. & hæc sunt ipsius Concilij constituta: Quam crescente peruerorum

hominum malitia, aduersus spirituales nequitias Sanctorum Patrum Canones, ad reprimendas quorundam insolentias non sufficiunt, nouis morbis noua medicamina præparamus. Necessitate itaque rerum compulsi, præcipimus, religiosorum locorum incendiarios, & eorum receptatores, singulis diebus Dominicis excommunicatos nunciari, per omnes Conuentuales, & Parrochiales Ecclesias, & Monasteria, tam monachorum quam monialium. Cum autem ipsi incendiarii absolui non possunt post publicationem nisi à Papa, nos expensis & laboribus parere uolentes, statuimus, ut ante denunciationem hoc ipsis intimetur, uidelicet, quod nisi satisfecerint, ad Papam eos oporteat laborare: ut sic territi, ad satisfactionem facilius inducantur.

Idem de uiolatoribus, fractoribus Ecclesiarum uel Monasteriorum statuimus, & firmiter præcipimus, quatenus si quis ad locum aliquem, prædam locorum Ecclesiasticarum, uel personarum earum duxerit, per totam illam Parochiam cessetur à Diuini: dum ibi est præda, uel ipse prædo, & prædæ emptor. Si autem in ipsa Parochia Conuentus fuerit, ianuæ clausis, & exclusis ipsius Parochiæ Parrochianis, ibi Diuina concelebrentur submissa uoce, ita quod foris audiri non possint. Si quæ autem

H Parro

alias
Ecclesiæ
alticor

ACTA ET DECRETA SYNODI

*fauto
ribus
*idem
quod
iufurā
dum
» Aedi
cimus

*alias
etiam
*alias
deman
damus

Parrochianorum decesserit, sepeliatur in atrio sine officio Missæ, & cū sola tantum commendatione exceptis prædone, empto. e, receptore, & factoribus eorundem: uel si consumpta fuerit ibi præda, sententiæ predictæ seruentur, si de premis constituerit, per euidentiā facti, uel sacramentum spoliati si honesta sit persona. Si quid autem circa hæc questionis emerferit, iudicio nostro relinquatur. Sacerdotes locorū, quibus de prædictis constituerit, statim sententiās prædictas obseruent, & faciant obseruari. » Adijcimus, ut si raptor rerum sacrarū, uel personarum Ecclesiarum admonitus, non satisfecerit, excommunicetur: & si dominum habet superiorem, ille moneatur, ut raptorem ad satisfaciendū compellat, infra mensem à tempore monitionis sibi factæ. Quod si facere neglexerit, extunc terra ipsius ecclesiastico supponatur interdictio: prius tamen interdicta terra raptoris, si quam habet. Quod dicimus de raptore, extendi uolumus ad eū qui procurat, ut fiat rapina: si raptor excommunicatus fuerit, uel terra eius interdicta, ab Ordinario unius Diocesis, aliarum Diocesium ordinarij, qui super hæc requisiti fuerint. » & in suis Diocesisbus eundē raptorem excommunicatum denunciant, & uitari faciant, terram si quam ibidem habet, nihilominus supponentes Ecclesiastico interdictio. Item dominus de captiuatoribus & detentoribus Clericorum: Si locus fuerit interdictus, propter excessum domini eiusdem loci, homines non admittantur ad Diuina, in locis tam uicinis: quod exinde rumpi possit neruus ecclesiasticæ disciplinæ: & si tales scienter admiserit Conuentus, quot diebus in hoc peccauerit, tot septimanis celebrent ianuis clausis, sine pulsatione campanarum, uoce submissa, & alijs exclusis: grauiori animaduersione puniendus, si & istud neglexerit obseruare. Si uero Pastor uel Vicarius, personas loci interdicti scienter admiserit, suspendatur. Simili poena inuolui uolumus excommunicatum quemcūq; admittentes, scientes, ad Diuina. Item statuimus, qd captiuatores Clericorum, adiutores, & defensores eorum, excommunicari in continenti nuncientur. Si autem à die denunciationis, captiuum cum satisfactione infra triduum non restituerint, terra ipsorum supponatur interdictio. Si uero a tempore interdicti, infra mensem non resipuerint, principales eorum domini, qui potestatem habent eos coercendi, moneantur ab Ordinarijs suis, ut captiua-

PROVINCIALIS TREVEREN. XXX

Captiuatores, & detentores, ad eorum restitutionem inducant, & compellant in continenti. Alioquin ipsi domini excommunicentur; & si excommunicationis sententia non proficit contra eos, ipsorum terrarum interdicto supponantur.

Si quis Laicus Ecclesiasticæ personæ minas intulerit, de corpore proprio, & admonitus a iudice Ordinario eam asscurare noluerit, nec de ipsa recipere rationem, per excommunicationis interdicti sententias, ad adsecurationem eius, & rationem de ipsa recipiendam compellatur.

Item statuimus, quod si Clericus celebrauerit in loco interdicto, uel ipse interdictus, uel excommunicatus Diuina celebrare præsumpserit, & admonitus a Prelato suo non destiterit: per Episcopum loci capiatur arcte custodiæ & pœnitentiæ deputandus. Idem fiet de qualibet persona religiosa taliter celebrante, & in sua pertinacia persistente.

Omnem negotiationem Clericis inhibemus beneficiatis, uel in sacris ordinibus constitutis. Sacerdotum uestis suprema, talaris sit & clausa. Et quando ad Diuina accedunt, prius camisia induantur.

Quando ad infirmos uadunt cum Eucharistia, similiter camisia habeant, uel superpellicium, uel uestem choralem, uel cappam choralem: & si necesse fuerit, cooperiant se cappa pluuiali, non mannicata tamen: ipsam tamen deponant, cum ueniunt ad domum infirmi. Argenteas fibulas, & de argentatis corrigias sacerdotibus inhibemus: nullam cordam, uel nodum in tunica uel supertunica habere, non solum in lapa. Clerici tam honeste se gerant in tonsura & corona, ne propter hoc ipsos seueritate debita puniamus. Et clericus qui non obseruauerit statuta, circa tonsuram & habitum, in causis minime audiatur.

Tabernas omnino Clericis inhibemus, nisi in peregrinatione, uel necessitatis causa id fiat. In simplicibus tunicis, uel supertunicilibus sacerdotes non compareant in Ecclesiis, iudicijs, & plateis. Campanarij sine camisia superiori in Ecclesia non seruiant, uel alias in Diuinis.

H ij Circa

ACTA SIVE DECRETA SYNODI

** alias ualeat* Circa Clericos, postmodum habentes manifestam cohabitationem cum mulieribus, statuimus, quod non admittantur ad ordinationē Ecclesiæ: nec ualeat electio de ipsis, uel ab ipsis celebrata. Quicumq; Clericus manifeste cohabitans, suum executus fuerit officium, ad Curiam transmittatur cum literis ordinarij sui, rei seriem continentibus. Salua tamen potestate ordinarij si quam habet in hoc casu.

Ecclesiæ Pastoralis Pastor uel Vicarius, habens redditus octo marcarum, scholarem secum habeat sibi seruientem in Diuinis.

** forte addendum, facti* Clerici ludos alearum, uel deteriorum, & globorum deuitent, & ad hoc per frustrationem beneficij compellantur. Sacerdotes cappas non habeant manicatas. Nullus Presbyter sine caligis siue estivalibus celebrare præsumat: cum statutum sit, ut Clerici, ministri, balui, aut iusticiarij laicorum, auxilium ab Ecclesia, si capti fuerint, non habeant: adiungimus, quod si post admonitionem Canonicam non cessauerint, ecclesiasticis beneficijs spoliantur.

** excommunicatis* Presbyteri siue aliæ Ecclesiasticæ personæ, quæ mandatum aut excommunicationem alicuius sententiæ à suis receperint Prælati, negligentes inuenti fuerint in ipsdem exequendis, illi pro quo mandatū receperunt, teneantur ad interesse secundum boni uiri æstimationem, coram suo iudice faciendam. Si uero pro obseruatione mandatorum ipsorum damnum passi fuerint, non relaxetur sententia, anteq̃ ei de damno dato satisfiat. Et si prius relaxata fuerit, nihilominus ei satisfiat de damno. Si Clericus sententiam obseruans, propter damnum sibi propter hoc illatum, sustentationem non habeat, ab ordinario ei provideatur: nec relaxetur sententia, anteq̃ expensæ refundantur, quæ in provisione Clerici sunt impensæ.

** habuerit* Suspensi uel excommunicati Clerici celebrantes, à domino Papa tantum absoluantur: cum ex eo quod talium hæc tenas facilis fuerit absolutio, disciplina sit Ecclesiastica uilipensa.

** edicimus* Cum alias institutum sit, ut Vicarijs competens portio debeat assignari, adiungimus, ut si idē Vicarij minorem acceptauerint portionem, nihilominus actionem habeant ad petendum competentem: cum hoc inductum sit non in fauorem personæ, sed in fauorem totius ordinis clericalis.

Sicut

Sicut sæpe præcepimus, sic & iterum præcipientes innouamus, ut corpus Domini, oleum sanctū, oleum infirmorum, & fons sacri baptismatis sub diligenti sint custodia & clausura. Et cum sacra Eucharistia non eant ad infirmum sine lumine & campana.

Item præcipimus, ut corpus Dei infra quindenam non seruetur, sed in fine quindenæ, si tam diu seruatum fuerit, sumatur à sacerdote in Missa ante ablutionem.

Cum secundum Apostolum, Qui non laborat, manducare nō debeat, Prælati ecclesiarum Conuentualium firmiter iniungimus, ut per frustrationem beneficii compellant subditos suos ad frequentationē chori, & residentiam ad quam tenentur.

In Parochialibus Ecclesijs, pulsentur & cantentur horæ Canonicæ, & de uillis circa iacentibus, & Capellis attinentibus, compellantur homines Dominicis diebus & solemnibus, ad Missam uenire ad matricē Ecclesiam, ne honor matricis Ecclesiæ depereat per capellas: nisi forte remota sit Capella, & ei prouisum sit in beneficio, ut in eo ualeat, & soleat, & debeat ministrare sacerdos.

Vt hæreticæ pestilentiz, quæ radices iam mittunt in Prouincia Treuerens. sollicitudine debita occurramus, omnibus Archidiaconis, Pastoribus, & Vicarijs, nec non & alijs tam Clericis q̃ Laicis nostræ iurisdictioni subiectis, in uirtute sanctæ obediētiæ præcipimus, ut * ubiq; inueniātur Doctores huius sceleris * illis auditores, ipsos ad Episcopi perducant audientiam, ne oues diuinæ pascuæ suis superstitionibus inficiant & corrumpant: & singulis Dominicis diebus & festiuis, excommunicentur hæretici, auditores, receptores, * factores, & illi q̃ eos nō accusant. * fautores. * ubiq; inueniātur
* illi q̃ eos
* fautores.

Decimæ non in domibus, sicut hactenus fieri consuevit, sed in agris, uineis, pratis, & locis alijs, ex quibus proueniunt persoluantur, nullis deductis expensis, circa rem huius decimandam.

Consuetudinem illam, secundum quam non decima, sed undecima uel duodecima pars soluitur pro decima in annona, uel rebus alijs decimandis, quantumq̃ sit temporis, improbamus. De causis matrimonialibus, nullus Pastor, Vicarius, uel Decanus cognoscere præsumat.

Vsuarij manifesti uel conuicti, post huius statuti publicationem, penis coerceantur, quæ a iure infliguntur eisdem: ut uidelicet non admit-

H ij ran-

ACTA ET DECRETA SYNODI

tantur ad cōmunionē altaris, & ad Christianā sepulturā, nec eorū oblatiōes recipiant, dū fuerint in hoc p̄ctō. Vfurarios autē censemus sub pignore mutuantes, & ultra sortē p̄ceptā in sortē minime computantes,

*alias
perce-
pta

Cū adulter & adulteræ, & alia enormia cōmittentes, p̄cena pecunia, ria p̄soluta, minus timeāt recidiuare. statuius, ut de cætero cōuicti uel cōfessi, publicā agāt p̄cēnitentiā. Mulieres infra Parrochiā portātes cyphū in scapula, & bacuū in manu, in habitu & cibo per oīa tales, quales esse cōsueuerunt, peragere carenas. Viri autē infra Parrochiā, uel extra, p̄cēnitentiā peragant modo p̄scripto. Et hæc fieri p̄curent Episcopi, uel eorū Officiales, si ea Archidiaconus, uel eorum subditi neglexerint procurare.

*peras
gantes

Cum ex cōmunicationis sententiā plures uilipendāt, statuius, qd si ex cōmunicatus in sua pertinacia sex hebdomadis persistat, statim recepto m̄dato, ex cōmunicantis ordinarij p̄ literas ipsius, quas ad probationē faciendā sufficere uolumus in hoc casu, ex cōmunicatus p̄ superiorē suū, ad unitatē Ecclesiæ cōpellatur redire. Alioquin idē superior post admonitiōē, ex cōmunicationis sententiā percellatur.

*conius
raitiōes

Cum cōminationes quæ fiunt per inspectiōem unguis, aut gladij, uel alio quouis modo, penitus sint reprobata, statuius, ut si Clericus in talibus deliquisse inueniatur, suspendatur: manens in ea suspensione, usq; ad satisfactiōē cōdignā, si uero Laicus fuerit, ex cōmunicetur.

*quidā

Cum nouo auaritiæ genere in nostris quondam Dicecesibus laborantes, indebitas fabricari faciāt monetas, presbyteris eorundē locorū uniuersis p̄cipimus, quatenus q̄ cito perceperint, ibi statim cessent à diuinis, nec ipsa aliquatenus resumantur, anteq̄ de tali iniuria ad mandatum Ecclesiæ fuerit satisfactum.

*alias
utentiū

Item p̄cipimus singulis dominicis diebus & festiuis, denunciari excommunicatos, facientes falsam monetam, uel mandantes, uel procurantes ut fiat. Item utentes scienter indebita uel falsa moneta. Annum gratiæ, propter multas eius abusiones reuocamus. Volumus tamen, ut bonæ consuetudines ante ipsum, in p̄bendis Clericorum decedentium, in suo uigore ualeant

*forte
maneāt

& persistant,

Statuta

Statuta Prouincialia Con

CILII TREVERENSIS, BALDVINO AR-
chiepiscopo presidente, celebrati
Anno Domini M.CCC.X.

IN DEL nomine Amen. Ista sunt statuta salubria Prouincialis Concilij Treuerens. edita solemniter, per Reuerendum in Christo patrem & dominū, Dominum Baldunum, Dei gratia sanctę Treuerens. Ecclesię Archiepiscopum, Sacri Romani Imperij per Galliam & regnum Arelaten. Archicancellarium, & publicata in Ecclesia sancti Petri Treuerens. Anno Domini, Millesimo tricesimo decimo, xxviij. Die mensis Aprilis, ratificata & approbata, concorditer per ipsum Prouinciale Concilium: inter quę q̄plures instructiones Canonica, ad laudem Dei, & necessariam ac utilem eruditionem personarum Ecclesiasticarum & secularium Treuerens. Ciuitatis, Diocesis & Prouincię continentur.

De Iustitia seruanda.

Caput I.

VNam quidem esse omnium perfectissimam uirtutem arbitrandum est hominibus, iustitiam scilicet, quę suū hominibus distribuit, conatus illicitos deprimens, & errata condemnans, quę alijs augetur uirtutibus, & perficit uirtuosos: eo q̄ iustitiam colere, summum noscitur esse bonum. Quod & licet uniuersis incumbat, specialius tamen in Pontificali culmine constitutis, qui iuris executores existunt, & ad exercitium tenentur iustitię, eo quod reintegranda sunt omnia ordinatione Pontificum, quęcumq; secundum uarietatem temporum, per quorumcunq; uiolentias, oppressiones & fraudes ab ecclesijs subtrahantur, Ecclesiasticisq; personis ablata sunt. Ad hoc enim Deus p̄xor

H iij dina

ACTA ET DECRETA SYNODI

dinauit Episcopos, ut iniustitias remoueat, præsumptiones abscindat, & Domino in suis seruientibus opem ferant. Quod maxime fieri conuenit, cum illi grauitè opprimuntur, de quibus dictum est: Nolite tangere Christos meos, per quos presbyteri, & ij qui sunt in sortem domini assumpti, non absq; mysterio nuncupantur. Porro quantis oppressionibus, uolentijs, iniurijs, blasphemijs, & saeculis, his diebus per exquisitas hostis antiqui uersutias afficiantur, crucientur, lædantur & opprimantur, contra iustitiam, in nostra Prouincia Treuerens. personæ Ecclesiasticæ & presbyteri, illi potissime, qui seruentiores in seruitio saluatoris existunt, nullus est qui hæsitet; ob quam rem, licet eos humiliari oporteat sub potenti manu Dei, ut in tribulationis tempore liberentur, ex iniuncto tamen nobis Pastoralis officio huiusmodi insolentijs tenemur obistere, ac pro defensione iustitiæ, eos muro inexpugnabili constitutionum utilium circumcingere, ut resisti ualeat ascendenti bus ex aduerso. Cum itaq; considerata locorum, hominum & temporum conditione, introducantur causæ, scripturarumq; remedia, iura & rationes, q; in Apocalypsi competenter describitur, dum Iohannes septem scripsit Ecclesijs, in unaquaq; earum specialia uitia deprehendēs. Quin etiam secundum Apostolum euidentius declaratur, dum per singulas singulariter Ecclesias, diuersis remedijs medetur illatis uulneribus, ne per exhibitionē unius solius colliri, ad instar imperiti medici, per eum omnium oculi curarentur.

De incendiarijs Ecclesiarum. Caput II.

PRO communi gigitur omnium subditorum nostrorum utilitate, prouida deliberatione statuimus atq; præcipimus, Incendiarios Ecclesiarum, & locorum Religiosorum, ac eorū receptatores scienter, singulis diebus Dominicis excommunicatos denunciari, per omnes Conuentuales & Parrochiales Ecclesias, ac per omnia Monasteria, tam monachorum, q̄ monialium Ciuitatis, Diocesis, & Prouinciæ Treuerens. decernētes ipsos extrunc ab omnibus euitandos. Cum autem ipsi incendiarij, post publicationem excommunicationis huiusmodi absolui non possint, nisi à summo Pontifice, Nos, ut idem incendiarij & receptatores eorum, super hoc aliquā ignorantiam

rantiam non prædant, statuimus, ut hoc ipsis per Parrochiales sacerdotes intimetur ante denunciationem prædictam.

De uiolatoribus Ecclesiarum. Caput III.

Tem de uiolatoribus Ecclesiarum & Monasteriorum, seu quorumcunque religiosorum, & sacrorum locorum fractoribus, statuimus, quatenus in loco ad quem prædam earum Ecclesiarum, & locorum sacrorum, seu personarum Ecclesiasticarum duxerint, quod diu ibi est & erit, præda uel ipse prædo, uel præde emptor, cesset uidelicet in eiusdem loci Parrochiali Ecclesia penitus à diuinis, per earundem Ecclesiarum Parrochialium presbyteros Parrochiales, cuiuscumque superioris iudicis Ecclesiastici Treueren. Prouinciar, mandato minime expectato: Ita tamen quod iidem Parrochiales presbyteri causam cessationis huiusmodi, contra quem & pro quo fit eadem cessatio facienda, suis Episcopis seu Officialibus eorum, quod primum commode poterunt, non differant intimare. Si autem in ipsa Ecclesia Parrochiali Conuentus seu Collegium fuerit, ianuis clausis, eiusdem Parrochie Parrochianis exclusis, uoce submissa, ita quod foris non ualeant audiri, Diuina celebrentur ibidem.

De sepultura interdictorum. Caput IIII.

I quis autem Parrochianorum prædictorum decesserit, sine officio Missæ, cum solis commendationibus sepeliatur in atrio. Exceptis prædone, præde, emptore, fautoribus seu receptatoribus eorundem. Præmissa uero seruentur quod cito de præmissis constiterit, per facti seu spoliæ euidenciam, uel per Sacramentum spoliati, si honesta sit persona. Si quid autem circa præmissa, & cessationes huiusmodi dubitationis seu questionis emergerit, iudicio Episcoporum, aut eorum generalium officialium, quorum idem est auditorium, relinquatur: per quos restituta præda, resumptisque organis iidem uiolatores, fractores, prædones, fautores, & receptores, eorum dispendium, & damna spoliatis Parrochialibus Ecclesiis & presbyteris, per censuram Ecclesiasticam restituere compellantur, quæ ratione huiusmodi cessationis spoliatus, eadem Ecclesiæ & presbyteri incurrerint:

I super

ACTA ET DECRETA SYNODI

super quibus damnis credatur iuramento spoliati, & presbyterorum, si honeste sint personæ, excommunicatiq; denunciuntur, usq; ad satisfactionem condignam premissorum.

De restitutionibus spoli.

Caput V.

Is autem adijcientes decreuimus, ut si raptores, seu predones, quarumcunq; rerum sacrorum locorū, uel personarum Ecclesiasticarum, infra mensem, à quo ut prædictum cessari contigerit contra eos, prædam non restituerint, ne satisfecerint de præmissis, absq; alio mandato, auctoritate publici statuti, per Parrochiales presbyteros excommunicentur, & excommunicati ipso facto sint, & publice nuncientur: interdicta terra, eorundem raptorum, uiolatorum, seu prædonum, si quam habent. Et si dominum superiorem habent temporalem, moneatur dominus per eosdem Parrochiales presbyteros, ut eos ad condignam satisfactionem compellat, infra mensem alium ammonitionis tempore sibi factæ. Quod si facere neglexerit, ex tunc terra eiusdem domini temporalis Ecclesiastico sit supposita interdicto. Quod autem dicimus de raptores, extendi uolumus ad eum, qui ut rapina fieret, procurauit.

De captiuatoribus Clericorum.

Caput VI.

Tauimus, ut captiuatores Clericorum, absq; auctoritate superioris Ecclesiastici iudicis, qui hoc facere possit & debeat: de qua quidam auctoritate consistit, adiutores & defensores eorum, q̄ primum de huiusmodi captiuatione constiterit, per euidentiam facti, uel alias legitime per Parrochiales presbyteros excommunicati denunciuntur. Si autē à die denunciationis Clericum captiuatum, infra triduum non restituerint, terra ipsorum, si quam habeant, Ecclesiastico sit supposita interdicto. Si uero à tēpore interdicti huiusmodi, infra mensem nō respuerint, eorum domini tēporales, a locorum ordinarijs moneantur, ut captiuatores, & detentatores clericorū, ad eorū restitutionē cōpellant. Alioquin ipsi dñi tēporales p Ordinarios excōmunicent, & excōmunicati denunciari mandent. Quod si excōmunicationis sentētia nō p̄ficiat cōtra eos, ipsorū terræ, si q̄ habent, extunc etlā Ecclesiastico sint suppositæ interdicto.

De

PROVINCIALIS TREVEREN.

XXXV.

De denunciatione raptorum. Caput VII.

Item quia super constitutionū, & sententiarum executionibus est iuris subsidium, & ordinariorū iudicium auxilium implorandū, statuimus, qđ si raptores uel captiuatores p̄dicti ex cōmunicati fuerint nunciati, uel terræ eorū, si quas habuerint interdictio supposita, à iudice ordinario unius Ciuitatis Diocesis, uel provincię Treueren. aliorū Diocesium eiusdem provincię ordinarij, qui super hoc ex parte spoliatorū seu captiuatorum requisiti fuerint, in suis ciuitatibus & diocesi. eundem raptorē, seu captiuatorē ex cōmunicatum denuncient, ipsumq; faciant ab omnibus ciuitariis terras si quas habet sub suis iurisdictionibus, Ecclesiastico interdictio supponētes.

De pertinaciter celebrantibus. Caput VIII.

Item statuimus, si presbyter uel Clericus in sacro ordine constitutus, in loco interdicto scienter celebrauerit, uel ipse presbyter uel clericus interdictus, suspensus uel excommunicatus, maxime à iudice, diuina ut prius celebrare pertinaciter præsumpserit, & a loci ordinario monitus non destiterit, ac infra competentem dilationem secum super hoc dispensari canonice nō obtinuerit, per suum Episcopum, & mandatum ipsius, ut sit ceteris in exemplum, corporaliter capiat, ut circumstantijs prouida deliberatione pensatis, in perpetuum, uel ad tempus, prout Episcopus expedire uiderit, carceri mancipetur, ad penitentiam peragendam.

De executionibus testamentorum. Caput IX.

Item, quia executores testamentorum, seu ultimarum voluntatum decedentium, plerumq; in nostra Ciuitate, Diocesi, & Provincia Treueren. executionem testamentorum huiusmodi etiam super his, quæ a testatoribus ad pias causas legata & disposita sunt, nedum infra annum, sed plerumque biennium, & multo amplius adimplere negligunt : Quinimo plerique executores bona decedentium huiusmodi sibi usurpantes, & diuidentes inter se, prefatas ultimas voluntates & dispositiones, dolose, exequi omnino

l ij prater

ACTA ET DECRETA SYNODI

pretermittunt, quam q̄ secundum Ciuiles etiam sanctiones, extrema uoluntas testatoris cuiuslibet, infra annum debeat executioni mandari: aliis est defunctorum p̄is uoluntatibus per locorum Episcopos prouidendum, innouando statuimus, quatenus īdem executores, per locorum ordinarios moneantur, ut facto primum, & q̄cito fieri poterit ab eis inuentario, super bonis receptis, infra annum à tempore obitus testatoris, huiusmodi executionis receptę ultimas dispositiones prædictas, & præcipue ad pias causas, fideliter exequantur: super quo locorum Episcopis, seu eorum uices gerentibus fidem faciant. Alioquin executores præfati, bona executionis sibi commissę, Episcopis deferat, anno lapsoper manus Episcoporum, secundum dispensationem defuncti, diuidenda & ordinanda. Quod si ipsi executores facere contempserint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant: quam excommunicationis sententiam, si per alium mensem, animo indurato sustinuerint, extunc cesset in Parrochijs eorum, usq; ad satisfactionem cōdignam, si Episcopis expedire uidebitur, penitus à Diuinis.

De rugatis & scacatis uestibus. Caput X.

Tem, cum prima facie quilibet talis præsumatur, qualis is esse, cuius fert habitum comprobatur, in nostra Ciuitate, Diocesi, & Prouincia Treueren. quā plures presbyteri, Canonici, & Clerici, rugatas & scacatas uestes gestantes, nec non mitras (ut uulgariter dicamus) seu cutufas, coram Episcopis & Ordinarijs, ac etiam in Ecclesijs, in quibus ipsi beneficia obtinent deferentes, uenerabile Clericale signum, per quod ipsi in sortem Domini sunt assumpti, deferre per præsumptuosam superbiam uilipendunt, ut sic alterati in milites armatę militię uideantur, qui sanctę celestis militię milites esse debent, & quibus non sub ter restri, sed celestis militia de stipendijs prouidetur.

De exigentibus munera pro Sacramentis. Caput XI.

Tem cum secundum Canonicas sanctiones, nihil sit pro Sacramentis Ecclesiasticis exigendum, sed sint gratis, ac sine dilatione qualibet exhibenda, quam q̄ pię consuetudines super his, erga sanctam Ecclesiam pia deuotione à fidelibus intro-

Introductę, debeant obseruari: quāplures tamen Parochiales presbyteri, nostrę Treueren Prouincię, prout didicimus, ubi consuetudo nō est, super certo eis dando, consuetudinem prętendentes, pro sepultura, crismatis & olei receptione, & administratiōe, immoderatas pecuniarum summas, & alias res extorquent & exigunt ab inuitis: E si renatam itaq; cupiditatem eorum refrenare cupientes, statuimus, ne prętextu consuetudinis, quę super certo eis soluendo notoria non fuerit ab antiquo, dicti presbyteri pro sepulturis & exequiis mortuorum, ultra xij. solidos paruorum turonen. recipere seu exigere non pręsumant: sed etiam minori summa contenti sint, secundum morientium facultates, super quibus eorum conscientias oneramus. In locis uero & Parrochijs, in quibus super receptione certi & determinati, maioris uel minoris precij eis soluendi, super quo etiam contenti sint, seu rei cuiuslibet alterius consuetudo dubia non existit, si à Parrochianis, & alijs, quorum interest recognoscitur ita esse, nihil per hoc pręsens statutum uolumus immutare, quin huiusmodi pia & notoria consuetudo simpliciter obseruetur.

De incorporatione omnibus Ecclesiarum. Caput XII.

Item cum concessionēs seu collationes Ecclesiarū, quas incorporationes uocāt, in quantum Ecclesijs & Monasterijs, non personis conferuntur, ad perpetuas alienationes pertineant, super eisdemq; Ecclesijs incorporandis, in nostra Ciuitate, Diocesi, & Prouincia Treueren. per importunitatem petentium, ab ecclesiarum Pręlatis, & Capitulis faciendis, tantę & totiens gratię factę fuerint, & fieri sperentur in posterum, q; Parochiales q; plures presbyteri, uix iam habent & habere posse uidentur, unde secundum eorum statum commo de sustententur, sed per incorporationem huiusmodi, per quas redditus, & decimę à Parrochialibus Ecclesijs subtrahantur, licet de cōmuni iure pertineant ad easdem, pluribus eisdem Parrochialibus presbyteris pro hospitalitate tenenda, & Episcopalibus iuribus exoluendis, non superunt facultates, sicq; q; pluribus presbyteris & lectoribus in ecclesijs deseruiētibus, & spiritualia seminantibus, ipsi carnalia non metunt, uineā plantant & colunt, & de eius fructu non edunt: extraneis in mel-

ACTA ET DECRETA SYNODI

sem eorum falcem mittentibus. contra Apostolum, secundum quem laborantem agricolam, prius oportet suscipere de fructibus suis, maxime cum seruientem altari, uiuere deeat de altari. Nos itaq; ut militanti stipendia minime subtrahantur, statuimus, quod deinceps in nostra Ciuitate, Diocesi, & prouincia Treueren. huiusmodi concessionis seu incorporationes Ecclesiarum, non fiant Ecclesiis & monasterijs, nisi sub sit causa legitima & notoria, de qua constet, & nisi uocatis & presentibus omnibus qui fuerint euocandi, sollemnitates adhibeantur, que, consideratis circumstantijs uniuersis, super alienationibus rerum Ecclesiasticarum adhiberi debet, secundum Canonicas sanctiones: ita quod incorporationes huiusmodi ipso facto non ualeant, nisi communiter statu præhabito, inter episcopos, & Ecclesiarum cathedralium capitula, causa rationabilis, uelurgens necessitas, seu earundem Ecclesiarum euidentis utilitas, eosdē Episcopos & Capitula, cōmuniter ad prædictas incorporationes de cætero faciendas inducat. Si qui uero aliquid contra fecerint, seu fieri perauerint, illud decernimus irritū & inane. Per hoc tamen præsens statutum in nullo derogamus incorporationibus Ecclesiarum hæcenus rite factis.

De negotiantibus in Ecclesia. Caput XIII.

Tem cū presbyteri, & personæ Ecclesiasticæ, in sacris ordinibus cōstitutæ, in causis diuinis, sub Ecclesiasticis stipendijs militare noscātur, ut Ecclesiasticū ordinē agnoscentes, in aliud uitæ genus secularis, Ecclesiasticæ disciplinæ spreta reuerētia, nō transcendant, statuimus: quinimo sancita a sanctis Patribus in nouamus, ne presbyteri seu clerici in sacris ordinibus cōstituti, & maxime monachi, seculares negotiatiōes exerceāt aliquāliter, & præcipue tabernas nō teneāt, lucris turpibus nō insistāt, munera iniusta nō accipiant, iustitiā nō uendāt, pro seculari quæstu aliquē precio nō conducāt, nec in placitis secularibus, orphanorū & uiduarū, & psonarum miserabilium defensione cōcepta, disputare contendant, conductores & peratores, in casibus nō pmissis, rerū seculariū nō existant, Aleas non sequant, spectacula secularia fugiant, ornāmēta statui & conditioni suæ incōuenientia, neq; desiderent, neq; gestē in delictijs superfluis non uiuant,

PROVINCIALIS TREVEREN. XXXVI.

unt, gulā fugiant, & sobrietatē sectentur: pondera iniusta, seu mensura nō habeāt, circa ociosa & supflua nō intendant. Si q̄s aut presbyterorū, clericorū, & monachorū, cōtra hoc salutare statutū ausu temerario aliquid attentare præsumpserit, competentī monitione prēmīssā, ā suo Episcopo, q̄sq; resipuerit & cōdigne satisfecerit de cōmisso, excōmunicetur, & a temere attentatis per censuram Ecclesiasticā compescatur.

De ministris altaris, & quod quilibet rector Ecclesiz, debet habere personam literatam. Caput XIII.

Tem pur iā dudū a sanctis Patribus in generali Concilio statutū est, s̄cipiendo firmiter innouamus, q̄d glibet presbyter, pastor, seu uicarius, in quacūq; Parrochiali Ecclesia celebrās, nisi ppter paupertatē nimīā & notoriā excusetur, Clericū, uel psonam literatam secum habeat, q̄ sibi cōpetenter legendo & cātando respōdeat in diuinis, quacūq; cōtraria cōsuetudine nō obstāte, p quā in pluribus locis agricolę, & alij puri laici, literas penitus ignorātes, q̄ secus altare, dum Diuina mysteria celebrantur, stare uel sedere non debent, p q̄s potius impediri plerūq; consueuerat altarismīnisteriū, quā ipsi decēter in eodē mysterio deseruirent. Scriptū namq; est, quod Ozias percussus a domino lepra, eo quod usurpare uoluit sacerdotum officia.

De non exequentibus mandata superiorum. Caput XV.

ITē, quia p malitiā, desidiā & subterfugia psonarū Ecclesiasticarum & presbyterorū, quę ad superiorū suorū mandata exequēda tenentur, plerūq; effectus iustitię multipliciter impedit, statuimus ut presbyteri, & p̄dictę psonę Ecclesiasticę, qbus alicuius mādātī executio a suo superiore cōmittit, si sup executionē huiusmodi quidq; maliciose egerint, seu fuerint negligētes, illi seu illis, p qbus mandatū directū fuerat, ad interesse teneant & dāna, quę ob illud incurrerunt, coram iudice, a q̄ mandatū emanauerat declarandis. Si uero ijdē presbyteri, & quicūq; executores alij p executione seu obseruatione mandatorum huiusmodi dāna passi fuerint, nō relaxēt sentētia, quātumcūq; principalis pars in hoc cōsentiat, nisi prius eisdē presbyteris & executoribus de dānis huiusmodi, p eū q̄ dāna intulit, ad arbitriū iudicis fuerit satisfactū.

De inferentibus minas Clericis. Caput XVI.

I iij. Item

ACTA ET DECRETA SYNODI

Item, si quæcumq; persona Ecclesiastica, vel secularis, personæ Ecclesiasticæ minas corporales intulerit, & monita à suo superiore eas certas facere noluerit, ad fidelem assurationem præstandā, sine mora ad id per excommunicationis sententiā compellatur.

De portione perpetuorum uicariorum. Caput XVII.

Item cum is qui altari seruit, uiuere debeat de altari, prout alias in Prouinciali Concilio Treuerensi fuerat institutū, innouādo sciimus, ut plocorū ordinarios, deseruientibus in Parrochialibus ecclesiis, & præcipue ppetuis uicariis, cōperens portio assignetur: qd si ijdem deseruientes, seu Vicarij, quouis modo minorem aut minus sufficientem acceptauerint portionem, nihilominus actionem habeant contra earundem ecclesiarum rectores, aut alios fructuum eorū perceptores, ad augmentum portioneis eiusdem. Quod enim militantes Deo presbyteri, mendicare non debeant, non specialiter in fauorem personæ inductum est, sed totius ordinis clericalis. Et si deseruientes prædicti seu Vicarij, ad assignationem prædictæ debite portioneis agere non audeant, seu quia lites abhorrent, nolunt super hoc actionem instituire, locorum ordinarij, super huiusmodi portione debita assignanda, suum officium de plano, & absq; iudiciali strepitu interponant, quāprimum id deuenerit ad notitiam eorum.

De Canonicis horis dicendis. Caput XVIII.

Item in Parrochialibus Ecclesiis cantentur seu legant, considerata qualitate tēporis, horæ Canonicæ, impedimento cessante. Ad Parrochialesq; Ecclesias matrices, Parrochiani de uillis circūadiacentibus, & capellis seu oratorijs attinētib; saltē quibuslibet diebus Dominicis, & in solemnibus festiuitatibus, sub poena excommunicationis teneantur accederet: & ibidem Missarum solemnia audiant, prout in generali Concilio est à sanctis Patribus institutum: præcipue ne honor matricis Ecclesiæ pereat per capellas: nisi forte capella adeo sit remota, vel aquarum inundatio, seu aliud impedimentum subsistat, per qd si per hoc rationabiliter ualeant excusari: In eademq; capella de redditibus

PROVINCIALIS TREVEREN. XXXVII.

bus adeo sit prouisum, quod de auctoritate Episcopi loci, possit & debeat in diebus talibus ibidem celebrare sacerdos.

De decimis prædialibus. Caput XIX.

Decimæ prædiales, nō in domibus, sicut hætenus in plerisque locis fieri consuevit, sed in agris, uineis, pratis, & alijs locis, ex quibus proueniunt, sub pœna excommunicationis integraliter persoluantur, nullis deductis expensis, quæ factæ fuerint circa rem huiusmodi decimandam.

Coram quibus causæ matrimoniales debent tractari. Caput XX.

Tem cum causæ matrimoniales tractari debeant per discretos iudices, potestatem habentes iudicandi, & statuta Canonum non ignorantes: firmiter inhibemus, ne Decani Rurales seu Forenses, Archipresbyteri, Ecclesiarum Pastores, seu uicarij, de causis matrimonialibus cognoscere uel iudicare præsumant: si contra factum fuerit, irritum nunciantes.

De uilipendentibus sententias excommunicationis. Cap. XXI.

Vm excommunicationis sententia, quæ est Ecclesiæ mucro, uilipendatur à pluribus, Statuimus, si excommunicatus ab ordinario iudice, per annum in sua pertinacia & excommunicatione persistat, eiusdem excommunicati moneatur dominus temporalis, ab ordinario iudice, ut infra terminum competentem, eundem excommunicatum redire ad sanctæ matris Ecclesiæ unitatem compellat. Alioquin ipse dominus temporalis excommunicetur: quam excommunicationem, si per mensem sustinuerit, extunc terra eius, si quam habet, prout eidem iudici uidebitur, supponatur Ecclesiastico interdicto.

De alienationibus bonorum Ecclesiasticorum. Caput XXII.

Tem, quia plures Prælati Ecclesiarum, & potissime Abbates, & Abbatissæ, Priores, Præpositi, & alij personæ Ecclesiasticæ, nostræ Ciuitatis Treuerens. Diocesis. & Prouinciæ, bona Ecclesiarum, Monasteriorum & Prioratuum, adeo prodigaliter dissipando pro-

K fundunt,

PROVINCIALIS TREVEREN.

fundunt, uendunt, distrahunt, obligant, & adeo exquisitis conuentio-
nibus illicitis, etiam ipsis legum conditoribus incognitis, alienant, ha-
ctenusq; dilacerando, & dilapidando bona eadem consumpserunt, qd
etiam in pluribus Ecclesiis, monasterijs & prioratibus, in qbus per lar-
gitiones Imperatorum, regum & principum, & erogationes fidelium
superabundare consueuerant possessiones & redditus, peccatis exigēti-
bus, personæ clerici uel monachi & conuersi, locorum eorundem in
eisdem locis, & extra, cultu diuino, cui ascripti fuerant derelicto, in uili,
ac indecēti habitu, usq; ad exinanitionem extremę uirtutis deducti, mē-
dicare cogantur. Inq; locis huiusmodi claustris, seu dormitorijs, solenni-
bus ab antiquo, & quæ antiquis temporibus, propter eorum sublimita-
tem operis sumptuosi, aduenis & incolis mirifica uidebantur, uix eisdē
personis, clericis, monachis, & conuersis, patet diuersorium, ut ab im-
bribus & grandibus protegantur. Propter quod eadem personæ deri-
sioni laicorum cedunt & scandalo, in totius clericalis coetus opprobriū
& contemptum. Prædictis itaq; dispendijs, in quantum nobis, auctore
Deo, permissum est, obuiare uolētes, maxime cum sicut anima sine cor-
pore corporaliter non uiuit, ita sine temporalibus spiritalia nequeunt
diu esse, Præsenti constitutione sub interminatione diuini iudicij, præ-
dictis Prælati, Abbatibus, Abbatissis, Prioribus, Præpositis, & alijs p-
sonis Ecclesiasticis, firmiter inhibemus, ne in posterum bona Ecclesia-
rum, & locorum sacrorum immobilia, aliquatenus obligant, distrahāt,
seu etiam alienent, per se uel per alium, nisi tractatu præhabito sup hoc,
cum omnibus personis Ecclesiasticis eorundem locorum: Requisitoq;
& habito consensu singulorum eiusdem loci, euidens utilitas seu necessi-
tas fieri id exposcat. Et quia prædictis suis prælati, subditi, super huius-
modi alienationibus quandoq; precum inductionibus, alias uero op-
pressionum formidolosis terroribus consentire, contra proprias con-
scientias, ut plurimum non uerentur, præsentī constitutioni adijcimus,
ut deinceps huiusmodi bonorum immobilium obligatio seu alienatio
facta in casibus nō pmissis, ipso facto nō ualeat, nisi una cū cōsensu p-
narū pdictarū, auctoritas Dicecesani Episcopi interuenerit: oēs enim
basilicę sui territorij in eius potestate cōsistunt. Quā qdem auctoritatē
nō nisi cōsiderata utilitate loci, cū solerti causę cognitione idē Episco-
pus

præ-
missis

PROVINCIALIS TREVEREN. XXXVIII.

pus Diocesi, impēdat. Si q̄s autē cōtra hoc salutare statutū quidq̄ attentare præsumpserit, tā alienans depositiōes, quā recipiens restitutas, rei cū fructibus poenas sustineant, nec p̄cium, nec bona huiusmodi male recipiens, ab Ecclesia recipiat, sed ad Ecclesias, Monasteria, & loca q̄rū eadē bona sunt, libere reuertantur.

posses-
siones

De religiosis extra claustra uagantibus Caput XXIII.

Item sub pœna excommunicationis districtē inhibemus, ne monachi extra claustra per ciuitates, castra, seu uillas incedere, seu discurrere p̄sumant, nisi ratiōe amministrationis, si quā habeāt, hoc eis iuxta regulares obseruātias sit p̄missum, uel nisi Abbatibus seu Prioris claustralis sup hoc licētia intercedat: quā idem Abbas siue Prior sub pœna excommunicationis eis nō impendāt, nisi hoc exegerit monasterij euident utilitas, uel parens necessitas eorundē. Super quo ipsorum Abbatibus & Prioris conscientias oneramus.

De falsa moneta &c. Caput XXIII.

Item, quia nōnulli motu dānabili, ac nephādo scelere, put intelleximus, monetā adulterinā & falsam, in suis p̄dijs & clausuris exercere p̄sumūt, cuiusmodi facinus ipsi etiā gētiles multipliciter dānauerunt, firmiter oībus presbyteris p̄cipimus & iniungimus, ut in omnibus locis, & Parrochijs suis, in quibus huiusmodi falsam & adulterinā monetam, p̄ quoscunq̄ cudi, seu fabricari cognouerint, in continenti cessent, cuiuscumq̄ superioris sui mandato minime expectato, penitus à diuinis causamq̄ cessatiōis huiusmodi, & rei seriæ Diocesano Episcopo nō differāt q̄ primū poterint significare, q̄ Episcopus extunc ad exterminatiōē falsorum monetariorum, huiusmodi spiritaliter & temporaliter totis uiribus, totaq̄ intentione procedat, dānaq̄ ob p̄dictam cessationem Ecclesijs, uel presbyteris obuenientia, restitui integraliter faciens.

De anno gratiæ. Caput XXV.

Item cum in Prouinciali Treuerensi Concilio, præsidentibus in eodem recordatione felici, Theodorico Treuerensi. Archiepiscopo, Iohanne Metensi, Rugero Tullenensi, & Rodolpho Vuirclunensi. Episcopis, propter multas abusiones, annus gratiæ fuerit reuocatus,

K ij Nos con

ACTA ET DECRETA SYNODI

Nos considerantes, quod huiusmodi reuocatio, in quamdam consuetudinem est deducta: sicq; cathedralium atq; collegiatarum Ecclesiarum plurimum Canonici, proprijs commodis inhiantes, in graue præiudicium successorum Ecclesiarum damnum, & plerumq; in elusione prouisionum à sede Apostolica, super obtinendis canonicatibus & præbendis in eisdem Ecclesijs, à personis idoneis obtentorum, fructus præbendarum suarum per unum annum, etiam post eorum obitus sibi retinere, usurpare, contendunt, Annum talem, qui iuxta hoc pro successoribus & cæteris, bisextilis dici potius debet, annum gratiæ nuncupantes: per cuius retentionem idem Canonici quodiu uiuunt, super deducendis lasciujs & prodigalitatibus, spem assument, Præsenti constitutione sancimus, ut quacumq; consuetudine, imo potius corruptela contraria, nõ obstante, nulli Canonico talem annum, talisq; anni redditus liceat retinere, quin si hæcenus retinuerint, uel cum deinceps retinere contingat, talis retentio qualicumq; fiat, seu facta fuerit, nullius sit momenti. Non teneantur etiam Ecclesiarum Capitula executoribus seu creditoribus Canonicoꝝ annum huiusmodi retinentium, seu alijs eorum nomine, de prædicti anni fructibus & redditibus respondere, sed ad instituendos successores Canonicos transeant pleno iure. Si quid in contrarium actum fuerit, irritum nunciâtes. Et hoc Prouinciale statutum Episcopi Diocesani Treueren. prouinciæ, in suis Ciuitatibus & Diocesibus, per censuram Ecclesiasticam inuiolabiliter, a suis subditis obseruari procurent.

De manifestis usurarijs.

Caput XXVI.

Recepimus districte, ut omnes usurarij restituant quicquid ultra sortem perceperunt, sub pena excommunicationis, contra eos in Lateran. Concilio edita, quæ talis est: Statuimus, ut usurarij manifesti, nec ad communionem admittantur altaris, nec Christianam, si in hoc peccato decesserint, accipiant sepulturam, nec oblationes eorum quisquam accipiat. Qui autem acceperit, aut Christianæ tradiderit sepulture, quod acceperint redde compellantur, & donec ad arbitrium sui Episcopi satisfecerint, ab officij sui maneant executione suspensi. Item precipimus, ut sorte deducatur.

Et ad

PROVINCIALIS TREVEREN. XXXIX.

stareddant pignora & remittant. Item, districte præcipimus, ut nomine tutele & procurationis, uel timore domini sui, aliqui non recipiant usuras, quia sicut non suo nomine, ita nec alieno potest quis scenus exercere. Item præcipimus, ne ea intentione mutuent pecuniam suam ante messem, uel uindemias, recepturi in messe, uel uindemijs bladum, uel uinum, pro multo minori precio, q̄ tunc uerisimile potuit ualere, sub pœnis antedictis.

De celebratione festorum. Caput XXVII.

Item statuimus sub diuinæ ultionis pœna, & præcipimus, ut nobiles & domini terræ, permittant homines suos dies festiuos obseruare, & non compellant eos exactiones publicas, seu alias angarias prestare.

De cauuericinis & usurarijs. Caput XXVIII.

Item præcipimus districte, ut se contra cauuericinos ita habeant, sicut in generali Concilio est statutum.

De litigantibus coram secularibus iudicibus. Caput XXIX.

Item cū de consuetudine approbata, & iā diu obseruata, quod memoria non existit, tam religiosi q̄ clerici iniuriatores & molestatores suos corā suis iudicibus, uidelicet Ecclesiasticis, in causam trahāt: & nōnulli barones, nobiles, ballini, p̄positi, & uillici, & alij laici potestatem secularē habentes Ciuitatis, Diœces. & prouinciæ Treueren. tam religiosos q̄ clericos, coram se litigare compellant, nec patiuntur eos ius suum prosequi coram Ecclesiasticis iudicibus, Præcipimus uobis, & uniuersis presbyteris, quatenus in Ecclesijs uestris, prædictas personas moneatis, ut ab huiusmodi, tam religiosorum q̄ clericorum molestatione desistant. Nos omnes personas illas, quæ post dictam monitionem, Religiosos & Clericos compulerint coram se litigare, excommunicationis uinculo innodamus, & præcipimus eos singulis diebus dominicis & festiuis, excommunicatos denunciari.

De Monachis & Monialibus. Caput XXX.

K iij Item

ACTA ET DECRETA SYNODI

Item nulli monacho uel moniali, duo officia in eodem monasterio sub pœna ex cõmunicationis assignet. Singula nãq; officia sunt psonis singulis assignanda. Item precipimus, ut oēs nouit̃, post annos discretionis & probationis, statim faciãt professionem expressam, in manu Abbatis, uel alterius, secundum consuetudines locorum rationabiles & præsriptas.

Item de proprietatibus religiosorum. Caput XXXI.

Item precipimus districte, ut monachi & moniales, omnibus proprietatibus quas hactenus habuerũt, sine difficultate renunciẽt, & omnia in cõmunes usus monasterij redigãt: qui uero renunciare rennuerint, ex cõmunicentur. Quod si nec sic resipuerint, per Abbatem uel Abbatissam aut per Episcopos, & eorum Officiales, ad id cõpellantur. Item districte inhibemus, ne monachi denarios, quos in oblationibus Missarum recipiunt, sibi reseruare præsument, sed Abbati, uel cui ipse præceperit resignent, in communes usus fratrum expendendi. De denarijs anniuersariorum, & omnia quę ad manus eorum deuoluuntur, nemo sibi quicquid usurpare præsumat: nec per monachos, uel moniales, de cætero diuidantur, sicut hactenus per abusionem fieri ab aliquibus consueuit, sed in communes usus omnium redigatur.

De administratione superiorum, inter suos monachos.

Caput XXXII.

Item precipimus Abbatibus & Abbatissis, ut suis subditis, tam in uictu quã in uestitu, secundum sui monasterij possibilitatem, necessaria administrent. Panis uero & uinum, & alia necessaria, dentur fratribus in cõmuni, ad sufficientem necessitatem eorum: nec alicui aliquid ad uitam, uel certum tempus assignetur specialiter, & quod uni, uel in cõmuni superfluerit, iterum pro communitate referatur, uel pauperibus distribuatur: & hospitalia pauperum in omnibus monasterijs restaurentur, & eius consueti redditus assignentur.

De diuersis ad religiosos spectantibus. Caput XXXIII.

Item

PROVINCIALIS TREVEREN.

XL.

Tem inhihemus districte, ne monachi uel moniales habeant famulos suos, uel seruientes utriusq; sexus speciales, nisi forte in talibus sint constituti officijs, quod ipsi commode carere non possint: & tunc de licentia Prælatorum suorum assumant eosdem. Si quis autem alias tales personas retinere præsumperit, expelli eos de monasterio, sub pœna excommunicationis præcipimus per Prælatos.

De ludo monachorum in claustris. Caput XXXIII.

Tem ludos chorearum, scacorum, annulorū, & globorum, monachis interdiciamus omnino: & ne intra septa sui claustri, uel ipsum claustrum tabernas habere, nec infra ipsas ibi, uel alibi sedere, uel ludere, uel bibere, aliquis eorum audeat, sub pœna excommunicationis firmiter inhihemus.

De uestibus monachorum & monialis. Caput XXXV.

Tem præcipimus districte, ne Abbates, uel monachi, Abbatissæ, uel moniales, sub pœna excommunicationis, mantella seu sorcoria aperta portent de cætero, nec habeant pannos de nigra bruneta, nec de moreta, sed quanto haberi potest humilioris præcij, prout regula præcipit: cucullas autem habeant cum amplis capucijs, & latis: quando equitant, cappis utantur nigris, & clausis. Item ut dictum est, pallia puniceo uel purpureo colore tincta, aut pellicibus, aliocq; preciosiori panno subducta, districte religionis omnibus inhihemus, sub pœna excommunicationis.

De custodia claustrorum. Caput XXXVI.

Tem clauces claustri sint semper apud Priorē, priorissā, uel magistrā: nec sine licentia aliquis monachus, seu monialis, maxime de nocte, sub pœna excommunicationis, exire audeat, uel aliquam mulierem, cuiuscumque sit conditionis monachus, in ambitum Monasterij introducere præsumat, sine

K iij Abbatis

ACTA ET DECRETA SYNODI

Abbatis uel Prioris permissu speciali. Introducta tamen cum licentia non intus commedat, uel dormiat ullo modo.

De ultima uoluntate. Caput XXXVII.

Tem, cum nihil magis hominibus debeat, q̄ ut suprema uoluntatis liber sit stilus, & liberum quod iterum nō redit arbitrium, Sub interminatione diuini iudicii precipimus, quod nullus executor extreme uoluntatis, praesertim ad pias causas constitutus, à creditoribus uel legatariis testatoris audeat recipere uel exigere pecuniam, pro debito suo, seu pro legato eius soluēdo, seu pro executione faciēda: qd si fecerit, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant.

De falsis Apostolis. Caput XXXVIII.

ITem inhihemus sub poena excommunicationis, ne aliquis intra Ciuitate, Dicecesi & Prouincia Treuerens. aliquem, uel aliquos de illis rusticis, qui se apostolos appellant, in domum suam recipiat, aut eis eleemosynas eroget: cum prout in antiquis Synodalibus statutis continetur, sedes Apostolica tales reprobauerit, & in eorum receptatores & fautores excommunicationis sententia protulit ipso facto.

De Beghardis. Caput XXXIX.

Tem, cum quidam sint Laici in Ciuitate Treuerens. Dicecesi, & Prouincia, qui sub praetextu cuiusdam sanctae religionis, Beghardos se appellant, cum uestibus talaribus, & tunicis longis, & capucijs largis, otio intentes, ac labores detestantes, conuenticula inter se aliquibus temporibus faciunt & conseruant, seque fingunt coram personis simplicibus expositores sacramentorum scripturarum, Nouitatem eorum, qui extra religionem approbatam, ualidi mendicantes discunt, merito reprobantes, Monemus omnes & singulos huiusmodi Beghardos, quos etiam à quolibet Parrochiali presbytero, in sua Parrochia moneri uolumus diligenter, ut intra quindenam à praemissis desistant, & de laboribus suis uiuant, circa laboresq̄, sicut ceteri homines.

nesse exponant alioquin ipsos & quemlibet eorum, quos excommunicamus in his scriptis, denunciari in Parrochialibus Ecclesiis excommunicatos precipimus & mandamus, singulis diebus dominicis & festiuis.

De impediētibz nuncios iudicum Ecclesiasticorum. Cap. XL.

Item statuimus, quod si quis cuiuscumq; dignitatis seu conditionis existat, nuncios aut executores Ecclesiasticorum iudicum, uel alias literas eorundem, actaq; iudicialia deferentes, hac occasione uerberare, capere, uel detinere, uel occulte carceri mancipare, aut quod grauius est interficere, literas, uel acta prædicta personis memoratis auferre, seu ea rumpere & cancellare, aut alias destruere, quocumq; modo, uel ablata celare præsumserit, aut ista fieri procurauerit, uel facientibus consilium, uel opem duxerit adhibendam, excommunicationis sententiæ, quam ex tunc, ut ex nunc, in ipsum ferimus, subiaceat ipso facto. A qua, nisi prius, tam iudici, cuius auctoritatem contempserat, q̃ passo cui iniuriam fecerat, ac cæteris quorum interest, prout excessus postulauerit, satisfaciatur competenter, nullatenus absoluat.

De petentibus cum calicibus. Caput XLII.

Item prohibemus sub pœna excommunicationis, ne quis cuiuscumq; conditionis existat, uadat per terram cum calicibus, absq; literis Episcopi loci ad petendum pecuniam, quia multæ ex hoc fraudes ac deceptiones committuntur.

De exequiis morientium. Caput XLIII.

Item cum in exequiis mortuorum lugendum potius sit q̃ conuiuandum, inhibemus sub pœna excommunicationis, ne conuiuia & comestiones teneantur de cætero, quæ per hæredes seu successores defuncti fieri consueuerunt in eisdem exequiis: sed sumptus huiusmodi in usus pauperum, & in pias eleemosynas, in remedium animæ defuncti potius conuertantur.

De clericis & monachis nocte ambulantiis.

Caput XLIII.

L Item

ACTA ET DECRETA SYNODI

Tem in locis, in quibus post sonitum campanę uel buccinę de nocte laici sine lumine ire prohibentur, clericos & monachos huiusmodi constitutionis auctoritate, eandem prohibitionē uolumus obseruare. Alioquin pœnę pecuniarię, propter hoc laicis impositę, eos decernimus subiacere: quam per Archiepiscopos, presbyteros, uel per capellanos, locorum ipsorum, nomine ipsorum ab ipsis clericis exigi & leuari uolumus, & mandamus: quę si forte legitime requisiti soluere noluerint, eandem pœnam duplicatam per eos soluere, per censuram Ecclesiasticam cōpellantur: ut per hoc laicorum uitetur scandalum, & clerici ab illicitis arceantur.

Ne in anniuersarijs commestationes fiant. Caput XLIII.

lstrictius quoq; inhihemus, ne clerici seu sacerdotes ad anniuersaria conuenientes, in sabbato carnes cōmedere præsument, uinum quoq; temperēt, & se uino etiam honeste habeant, & mature ac pacifice, ac sine murmure, et cum gratiarum actiōe accipiant & cōmedant, quod eis fuerit appositū: nec sibi parari faciāt cibaria delicata, sed solum pro corporis refectione necessaria, ne lōgi temporis uictum breuis hora consumat, & ne quę sua, sed quę Christi sunt querere uideantur: à crapula & ebrietate, à plaufibus, risibus, cachinnis insolitis, ac inani uerbis, oriosis atq; superfluis, & à rixis & contentionibus omnino se abstineant.

De impediētib; anniuersaria. Caput XLV.

ostremo in uirtute sanctę obedientię pręcipimus, ne quis uerbo, uel facto aliquos inducere uel retrahere præsumat, ne anniuersaria fieri solita fiant in Ecclesiis, in quarum cimiterijs corpora defunctorum, pro quibus fiunt, sepulta sunt.

De ludo taxillorum clericis prohibito. Caput XLVII.

Lericus aliquis cum taxillis publice uel occulte ludere non præsumat. Clerici uero in sacris ordinibus cōstituti, uel beneficiū Ecclesiasticū habētes, qui in platea, uel loco publico, publice cum taxillis ludere præsumpserint, ipso facto ab executione

PROVINCIALIS TREVEREN. XLII.

cautione sui ordinis sint suspensi. Ludere in præmissis casibus intelligimus ad puncta, ut sic dicamus, ponendo qui transuerfat, uel qui ludi est particeps, uel qui lucrum inde consequitur, uel damnum. Præmissam tamen poenam extendi nolumus, ad ludentes recreationis & solacii causa, & in domibus honestis, & cum personis honestis, non ambi-
tiosis, uel auaritiæ causa.

De fideiussione clericorum. Caput XLVIII.

Nullus clericus securitatem aliquam, uel fideiussionem præstet, seu faciat coram quacumque persona, uel curia seculari, de stando uel parendo iuri coram ea, nisi forte ratione seu dorum uel possessionum, quæ uel quas ab ea tenet.

De scribenibus statuta contra Ecclesiæ libertatē. Cap. XLIX.

Et An- Honorius Papa quartus, excommunicationis sententiam protulit, contra statutores & scriptores statutorum, contra Ecclesiæ libertatem, necnon & contra potestates, gnos
consules, rectores, & consiliarios locorum, ubi huiusmodi Hono

statuta fuerint obseruata: & insuper contra illos, qui secundum ea præsumpserint iudicare, uel in publicam formam redigere aut fuerant iudicata. Hanc autem excommunicationis sententiam, illos incurrrere decernimus, qui contra privilegia & libertates clericorum & Ecclesi-
arum, statuere, ordinare, præcipere, aut interdicerere expresse uel indi-
recte per se, uel per alios præsumunt uel recipiunt, ne quis in Ecclesia-
rū, uel clericorū fornace panem coquat, uel in molis eorum molat, ne
quis eis ignem det, uel aquam ferat, ne quis possessiones eorum colat aut
defendat, sed impune destruat, aut ne quis aliquod commercium cum
eis habeat, uel quomodolibet participet, aut loquat, aut eis de decimis, pri-
mitiis, oblationibus, uel alijs iuribus spiritualibus non respondeat, aut
his similia agunt: & qui talia facta per alios, in quos dominium habent,
seu Officiales suos, requisiti non reuocant cum effectu. A qua excom-
municationis sententia, nullatenus absoluantur, donec de damnis & ini-
urijs, propter hoc personis Ecclesiasticis, & Ecclesijs illatis, satisfecerint
competenter.

Ne quis oratoria faciat. Caput L.

L ij Pro-

ACTA ET DECRETA SYNODI

Prohibemus sub pena excommunicationis, ne deinceps
quam Ecclesias, Capitulas, Oratoria, hospitalia, uel alia
loca, & religiosa, in Prouincia Treuerensi. ædificet, uel altare
aliquot in dicta Prouincia erigat, sine nostra uel Episcopi lo
ci licentia speciali.

De Altari portatili. Caput LI.

Sed & Altaria portatilia, ita lata & spaciola fiant, qd calix & hostia
possint tute super illa conuenienti distantia collocari.

Ne causæ seculares in cimiterijs tractentur. Caput LII.

E domini uel iudices seculares, aut ballini, aut officii,
seu nuncij curiæ secularis, in Ecclesiis, uel cimiterijs, uel in
Ecclesiarum atrijs, causas, lites, contentiones, seu placita
audiant, penitus inhihemus: sed nec sententias profe
rant, nec præcepta, bñna, edicta, arrestationes uel execu
tiones faciant, nec aliquos ad qucuncq; pœnam corpora
lem condemnatos, per loca ipsa deducāt: tales enim sententiæ & pro
cessus reprobantur à iure. Sed nec aliquę congregationes, concilia, per
famenta, uel choreas facere, uel cantilenas dicere, uel mercata tenere,
uel merces uēdere, uel aliqua ludibria & inhonesta agere, ibidē psumūt.

De hospitalitate Clericorum. Caput LIII.

Quoniam quicquid habent Clerici, pauperum esse debet,
districte præcipimus omnibus presbyteris, Rectoribus,
& curatis, ut in suis Ecclesiis hospitalitatem teneant con
gruentem. Præmissis tamen, quod Ecclesias ipsas in pran
dijs, coenis, uel popinis, & similibus, & quibuscumq; alijs
grauaminibus, laicis quibuscumq; non submittant, aut de nouo illas eis
quocumq; modo tributarias seu censuales faciant, si condignam effuge
re uoluerint ultionem. Sed de Ecclesiis, aut rebus, uel negocijs Eccle
siasticis, laicorum iudicio, aut uoluntate nequaquam disponant. Laici autem
seu alij quilibet, qui in præmissis, aut in talibus causis indebitis seruitijs,
uel similibus, Ecclesias seu Ecclesiastica bona, quomodolibet grauare,
aut Ecclesiasticas personas ad hoc quomodocumq; compellere præ
sumunt.

sumpserint, nisi legitime, ab ordinarijs moniti, à talibus destiterint, aut tam commissa emendare distulerint, excommunicationis sententiæ extunc uolumus subiacere.

De pecunia Ecclesiæ disponenda. Caput LIIII.

Nterdicimus, ne rectores Beneficati, de pecunia ratione Ecclesiarum suarum acquisita, emanant possessiones, seu redditos perpetuos nomine hæredum suorum, uel etiam alieno, sed ad opus suum dumtaxat, & Ecclesiarum suarum confici faciant super ijs instrumenta

De retinentibus bona prædecessorum. Caput LV.

Vllus laicorum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, bona decedentium Clericorum prætextu Ecclesiæ acquisita, occupare, uel detinere præsumat. Sed ad utilitatem ipsius Ecclesiæ conseruentur.

De obseruantia rerum Ecclesiæ. Caput LVI.

D hoc iubemus, ut Rectores & Beneficati, in ædificijs & reparationibus Ecclesiarum & domorum, in libris quoq; & ornamentis, & alijs ad diuinum cultum necessarijs, iuxta facultates ipsarum Ecclesiarum studeant, cum opus fuerit, taliter se habere, quod eorum exemplo Parrochiani, & alij ad hoc merito imitentur, præcipue cum ipsi de iure ad talia possint cogi.

De Materia calicis altaris. Caput LVII.

Mnibus sacerdotibus nostræ Treueren. Prouinciæ interdiciamus, ne quisq; eorū cū calice ligneo, uel uitreo, uel stanneo, uel plūbeo, uel de auricalco, uel electro, infra nostrā Prouinciā ulterius celebrare præsumat. Habeat igitur unaquæq; Ecclesia calicē saltē argenteū cū patena.

De imaginibus in Ecclesia habendis.

Caput LVIII.

L iij Præ-

ACTA ET DECRETA SYNODI

Ræcipimus, ut in unaquaq; Ecclesia, ante uel post, uel supra quodlibet altare sit imago, uel sculptura, uel pictura, uel scriptura expresse designans, & cuiuslibet intuitu manifestans, in cuius sancti meritum & honorem sit ipsum altare constitutum.

De residentia personali.

Caput LX.

Tatuimus, monemus, atq; præcipimus, omnibus Rectoribus & capellanis, curatis Ecclesiarum, nostræ Ciuitatis, Diocesis, & Prouinciæ Treuerens. ut in suis Ecclesiis, intra mensem à die recitationis præsentis constitutionis computandū, residentiam faciant personalem, hospitalitatem teneant, prout facultates suarum Ecclesiarum commode poterint supportare. Alioquin præsentis constitutionis auctoritate ab ipsis beneficijs nouerint se suspensos: nisi cum eis Canonice fuerit super hoc dispensatum.

Ne Ecclesiæ dentur ad censum uel ad firmam. Caput LX.

Vpientes hospitalitatem in Ecclesiis obseruari, interdiximus, ut nullas Ecclesias ad censum uel ad firmam det & concedat, nisi fructus eis obligat, absq; nostra & Episcoporum loci licentia speciali. Sed & si quis aliqua rationabili causa ad censum, seu ad firmam dandi licentiā a nobis, seu Episcopo loci obtinuerit, non tñ alicui seculari personæ officiū aliquod, in quocumq; seculari regimine gerenti accensare, obligare, seu ad firmam dare præsumat. Alioquin contractum ipsum nullas uires habere decernimus, & ipsum ad firmum dantem & obligantem à beneficijs suspendimus. Contractus uero ad firmam dationis, contra hoc iam in nito seu celebratos reuocamus, & omnino uiribus uacuamus.

De Sacramentis dandis.

Caput LXI.

Istricte præcipimus oibus archipresbyteris, & ppetuis uicarijs, ac etiā curatis, ne ppter debitū ppiū, uel Ecclesiæ suæ, ppiā auctoritate denegare psumant, quibuscumq; psonis ingressum Ecclesiæ, aut differre Ecclesiastica sacramenta, quæ eis sunt absq; dilatione qualibet concedenda.

De

PROVINCIALIS TREVEREN. XLIII.

De testamentis exhibendis. Caput LXII.

Item statuimus, ut quicumq; aliquem in aliqua Parrochia cuiusquam presbyteri nostrae Ciuitatis, Diocesis, & Prouinciae Treuerens. testamentum, uel quamlibet ultimam uoluntatem ordinare uel disponere contigerit, post mortem testatoris, per eiusdem Parrochiae Capellanum moneantur haeredes, uel haeres ipsius ultimae uoluntatis executor, uel executores, uel ille seu illi, penes quem, uel quos scriptum ultimae uoluntatis fuerit, quod ipsam infra quadraginta dies, a tempore obitus testatoris computandos, nobis, uel Officiali nostro, in nostra ciuitate, & diocesi. Episcopis uero locorum, uel eorum Officialibus, in nostra Prouincia, apertam, uel aperiendam exhibeant: ne elemosynae seu legata ad pias causas remaneant insoluta, & ut pia ultima testatoris uoluntas, debitum forciatur effectum. Quod si infra praemissos xl. dies id non fecerint, impedimento cessante, incurrant excommunicationis sententiam ipso facto.

De restitutione pecuniae male acquisitae. Caput LXIII.

Tatuimus, ut haeredes & successores defuncti, qui iurauerunt soluere seu reddere pecuniam illicite acquisitam, uel res alias seu legata, moneantur per locorum ordinarios, ut sicut ille iurauerat, ipsi ita adimpleant: & ad hoc si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam, sicut iustum fuerit, compellantur.

De testantibus. Caput LXIII.

Quia nihil est, quod magis debeat hominibus, quam ut eorum supremae pie uoluntatis legata impleantur, statuimus atq; ordinamus, ut quicumq; de bonis suis testari, atq; de anima sua disponere uoluerit, Rectorem seu Capellanum curatum, qui eius noscere debet conscientiam & conditionem, & a quo Ecclesiastica Sacramenta uiuens recepit, aduocet: per quem salubrius & iuari, & dirigi poterit in his quae ad salutem animae suae pertinent peragendis.

De monitione executorum ultimarum uoluntatum. Caput LXV.

L. iij. Præch.

ACTA ET DECRETA SYNODI

Racipimus quoq; in uirtute sanctę obedientię, uniuersis Rectoribus Ecclesiarum & curatis, ut annis singulis in quatuor diebus dominicis, uidelicet semel in quolibet quatuor temporum, publice infra solemnia Missarum, moneant generaliter, omnes & singulos executores testamentorum, & quarumlibet ultimarum uoluntatum & dispositionum, & etiam quoslibet hæredes, & successores, & generaliter quascumq; personas, qui seu quę tenebuntur aliqua dare, soluere, uel facere, ad pias causas, seu quoslibet pios usus, iuxta defunctorum dispositiones, ut illa infra anni spacium à testatoris obitu computandum, dare, soluere, & facere teneantur, nisi qđ agendum est prolixius tempus necessarium de sui natura, uel ex testatoris dispositione exposcat. Hoc autem locum habere intelligimus, in casibus post præsentis constitutionis additionem futuris. In his uero quę ante præsentis constitutionis promulgationem dari, solui, uel fieri debuerunt, annum ipsum, à recitatione præsentis constitutionis decernimus computandum. Alioquin qui intra præmissum tempus hoc adimplere neglexerint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant: eisdem quoq; rectoribus & capellanis, sub pena suspensionis ab officio præciendo mādamus, ut infra uiginti dies post lapsum annum præmissum, nobis, uel Officiali nostro, in Ciuitate & Diœcesi nostra, & locorum Episcopis, in nostra Prouincia, fideliter denunciare procurēt personas, quas nouerint in suis Parrochijs, quę præmissa, sic infra præmissum tempus nō adimpleuissent: hi, uel per nos, uel per Episcopos, ad hoc per competentia remedia urgeantur, uel per nos ipsos, seu Episcopos, prout iura suadent, pie ipsorum decedentium uoluntates executioni debite demandentur. Relicta autem ad pias causas, in extrema uolūtate coram sacerdote Parrochiali, seu curato, & duobus aut tribus fidedignis, testibus etiam sine quacumq; scriptura inde confecta, firma decernimus permanere.

De male retinentibus bona testatorum. Caput LXVI.

Racipimus quoq; & præceptum fuisse hætenus declaramus, ut testamentorum seu quorumlibet ultimarum uoluntatum executores, titulo emptionis, uel quouis alio titulo, nihil omnino propria auctoritate de bonis retineant testatoris,

toris, nisi forte ab illo legatum sibi expresse fuerit uel concessum. Qui uero contrafecerint, precium amittant, si ex causa emptionis se dixerint retinere: si uero ex alia causa, iudicis ordinarij loci arbitrio puniāf.

De testamentis clericorum beneficiatorum. Caput LXVII.

Rædecessorum nostrorum uestigijs inhaerentes, permittimus de gratia speciali, quod clerici beneficiati nostræ Ciuitatis, diocesis. & provincie, solutis omnibus Ecclesiarum & beneficiorum suorum debitis, disponere possint libere et testari, dum mentis suæ compotes existūt de bonis mobilibus & se mouentibus, obrentu Ecclesiarum & beneficiorum suorū acquisitis: ita duntaxat, quod Ecclesias suas, beneficia & domus, utensilibus & animalibus, quæ agriculturæ ipsius Ecclesiæ prius deputata sunt, nequaquā spolient, sed illa & insuper sufficientia uictualia, & sumptus necessarios usque ad nouos fructus colligendos, pro futuri successoris, & seruitorum Ecclesiæ, ac ministrorum necessariorum congrua sustentatiōe referuent.

De sortilegijs, Caput LXVIII.

luinationes, sortilegia, auguria, & alia quælibet similia superstitiosa remedia, siue in præcantationibus, & iura cōmunibus, siue in uotis, quas breuia seu characteres uocant, aut etiam in quibuscumque rebus ad collum, uel alibi suspēdendis uel legendis consistant, tanquā damnata, ab omnibus Christi fidelibus nobis subditis obseruari & fieri, eisque fidem adhiberi, penitus prohibemus.

De eodem. Nullus ergo paganorum morem secutus, ad diuinos, sortitios, magos, uel augures pro uita, uel morbo, uel pro morte hominum, seu animalium, uel pro rerum amissione: aut contra grandines & tempestates, aut ut à uiro uel muliere magis ametur, aut pro quolibet alio remedio, uel concilio superstitioso, ab illis exprecando recurrat, aut eos in domum suam, quā ut malum foris mittant, ad maleficium inueniant introducat.

De diuinationibus.

Caput LXIX.

M Nul

ACTA ET DECRETA SYNODI

Vllus etiā per sortes, quas sanctorum seu apostolorum, uel psalterij uocant, aut cuiuslibet scripturæ inspectione diuinationis scientiā profiteatur, aut futura promittat, aut quælibet beneficia in tabulis uel codicibus, in astrolabio requirat. Nulla mulierum se nocturnis horis equitare cū Dyana dea paganorum, uel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum profiteatur. Hęc em̃ dæmoniaca est illusio. Nemo in herbarum collectiōibus, carmina, incantatiōes, aut alias obseruationes, præter Dominicā orationē, & Symbolū adhibeat: nec in breuib; suspēdendis uel ligandis aliqd̃ p̃ter illa scribat: dæmoniū tñ sustinenti, licet petras & herbas sine incatatione habere. Dies quoq; Aegyptiaci, constellatiōes, lunationes, calend. Ianuarij, initia mensium, dies mensis, cursus lune, solis, & syderum, superstitiose obseruari nō debēt, credendo uidelicet in illis uirtutē seu necessitatē inesse. Sed nec in præmissis diebus seu temporibus, mense, cum ampullis & lampadibus in domibus sunt parandæ, uel per uicos & plateas cantores & choreę ducendæ. Nulla etiā tēpora fausta uel infauista estimanda, ut quis in eis uelit aut nolit aliquid inchoare: nec ad uolatū uel garritum auium, uel ad morū alicuius membri, aut alicuius animalis aspectum aliquid esse prospere uenturum, uel non, prænotificandum est.

De prænotificantibus per xij. signa. Caput LXX.

Nter dicimus etiam, ne quis per xij. signa cœli, nascitum in illis mores, actus, euentus, aut effectus prædicere præsumat. Et ne homo pro domo fabricanda, aut cōiugio sociādo, uel huiusmodi illa obseruet: quicunq; aut post generales prohibitiones, quas in Missarum solemnij, diebus dominicis per sacerdotes super his fieri præcipimus, si cōtra p̃missa fecerit, ingressus Ecclesię, & ecclesiastica sacramēta eis omnino interdicañ: & si necesse fuerit, ex cōmunicationis uinculo innodantur, alijsq; iuris remedijs, per locorum ordinarios a talibus arceantur.

De questoribus. Caput LXXI.

Qui

Via plurimise esse questores hospitalium, Ecclesiarum, & locorum religiosorum & piorum, falso mentientes, falsas literas portant, aliqua etiam falsa & adulterina signa sibi imponunt, nonnulli quoque sanctuaria se deferre prætendentes, abusiones multas in religionum & Ecclesiarum & locorum, quorum nomine questus exercent, ad infamiam & scandalum populorum: Idcirco volentes circa hoc remedium, quale possumus adhibere, omnibus & singulis Rectoribus & curatis nostræ Civitatis, Diocesis & Provinciæ Treverens. in uirtute sanctę obedientię precipimus, ne de cætero ullum questorem, in suis Ecclesiis, sine nostris uel Episcopi loci, aut Apostolicis literis admittant.

Per quos matrimonium debeat celebrari. Caput LXXII.

Istrictius inhihemus sub poena excommunicationis late sententię, ne aliquis sacerdos, non habens Parrochiam, siue animarum curam, matrimonia celebret, corpora defunctorum sepeliat, baptizet, confessiones audiat, Eucharistiam seu alia sacramenta Ecclesiastica populo ministret, sine nostra aut Episcopi loci, aut illius cui animarum cura in illo commissæ est, licentiā specialis: cum constet absolutiones aut remissiones ab eo, absque licentiā huiusmodi, tãquã a non suo iudice factas, nisi dumtaxat in casu necessitatis, nullius fore momenti. Nemini etenim licet faciem suam in messem mittere alienam, iuxta illud: Ingressus es ut aduenas, nunquid ut iudices nos? Sed nec aliquis sacerdos in alterius Ecclesia uel Parrochia, diebus dominicis, aut alijs solennitatibus, Missas publicas celebrare præsumat, donec rector, uicarius, uel capellanus Missam celebrauerit: nisi de ipsius rectoris, uel uicarij licentiā, cum & secundum Canonicas sanctiones, nulli sacerdoti liceat Missas peculiare siue priuatas dicere, per quas populum a publicis Missarum solemnibus, quę hora debita fieri consueuerint, talibus diebus abstrahat: nec absque ipsius licentiā, saltem tacita uel generali, Missas publicas celebrare, uel baptizare, aut aliquid aliud, quod ad rectoris seu uicarij spectet officium, agere præsumat.

De ministris Altaris, Caput LXXIII.

M ij Omni

ACTA ET DECRETA SYNODI

OMnibus sacerdotibus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipimus, ne diuina officia celebrare præsumant filij sui illegitimis sibi ad altare ministrantibus.

De horis Canonicis. Caput LXXIII.

Mnibus insuper curas regentibus præcipimus, ne horas Canonicas, uel aliud quodcumq; officium Ecclesiasticum, sine superpellicio, impedimento cessante, in Ecclesiis dicere uel celebrare præsumant.

De pollutione Ecclesiarum. Caput LXXV.

IN Ecclesia consecrata sanguinis uel seminis effusione, aut incendio, uel uiolentia polluta, priusq; Canonice fuerit reconciliata, artius prohibemus diuina officia celebrari: sed & si in cimiterio consecrato, contiguo hoc contigerit, uel si excommunicatus, uel infidelis ibi sepultus sit, tunc absq; nostra uel episcopi loci licentia speciali, quisq; in cimiterio non sepeliatur eodem.

Ne alieni sacerdotes Parrochianos alterius ad confessionem admittant. Caput LXXVI.

Nillus sacerdos nobis subditus, cui animarum cura commissa nõ fuerit, Parrochianum alterius ad confessionem admittat, absq; nostra uel Episcopi loci, seu pprii presbyteri licentia speciali nisi forte Parrochiali sacerdote in grauissima ægritudine constituto, uel nisi tanta fuerit populi multitudo, quod ad confessiones audiendas Parrochialis sacerdos sufficere non possit: in quibus casibus concedimus, quod hoc possit de Parrochialis sacerdotis licentia, & etiã in graui articulo necessitatis.

De communicantibus Caput LXXVII.

Vamuis omnes fideles, in tribus anni temporibus, uidelicet: in Natali, in Pascha, & in Penthecosten, ad communionem corporis & sanguinis Domini sunt monendi, Præcipimus tamen, ut omnes nostri subditi, semel in anno Capellano seu Rectori, in cuius Parrochia degunt, uel alijs de eius

eius licentia, sua confiteantur peccata, & saltem die Paschæ Eucharisti-
am recipiant, nisi de licentia sui obtinuerunt confessoris. Alioquin à Re-
ctoribus & Capellanis uiuentes ab ingressu Ecclesiæ, & sacramentis Ec-
clesiasticis arceantur, morientibus sepultura Ecclesiastica denegetur. Et
insuper in uirtute obedientiæ præcipimus, sub pœna excommunicati-
onis, Rectoribus & capellanis curas regentibus, ut clericos & laicos, qui
præmissa facere non curauerint, sed in hoc peccato pertinaciter persti-
terint, nobis, uel locorum Episcopis notificent, & eorum nomina in-
scriptis assignent, ut ex hoc canonice puniantur.

Casus Episcopo referuati.

Caput LXXVIII.

Voniam circa maiora maius periculum uertit, idcirco cau-
tius est agendum. Inhibemus igitur, & in uirtute sanctæ
obedientiæ præcipimus omnibus Rectoribus, & curatis, &
quolibet alijs subditis Ciuitatis, Diocesis. & Prouinciæ
Treueren. cōfessiones audientibus, ne de casibus Episcopali-
bus, de iure uel consuetudine ad nos, & Episcopos pertinentibus, se qu-
omodolibet intromittant: Sed ad nos seu Episcopos, & primarios no-
stros, illos fideliter remittere curent. Et ne aliquis pretextu ignorantie
se in talibus ualeat excusare, aliquos ex illis hic duximus exprimendos.

Primus est.

Rimo quidem mittendi sunt ad nos uotorum uiolatores,
ac post uotum castitatis matrimonium contrahentes.
Secundo contrahens cum alia matrimonium prima ui-
uente, & contrahens, uel religionem intrans, aut sacrum
ordinem suscipiens inuita uxore propria, post carnalem
copulam subsecutam. Tertio confessus se credidisse hæreticam pra-
uitatem, & se hæreticos receperat, & cum eis participasse, & eis fauisse.
Quarto symoniacus, quocumque genere symoniæ, præterquam mentalis.
Quinto ab Episcopo alieno, sine licentia proprii Episcopi ordinatus
uel consuratus. Sexto homicidium faciens, facto, præcepto, consensu, cō-
cilio, exhortatione, uel quolibet alio modo. Septimo concipiens filium
à non uiro, quem uir credens suum esse filium, nutrit uel instituere intē-
dit. Octauo uir qui in mortem coniugis, & uxor quæ in mortem uiri

M in effectua-

ACTA ET DECRETA SYNODI

effectualiter machinatur. Nono, presbyter celebrans scienter in Ecclesia uel Parrochia interdicta; & secundas nuptias benedicens. Decimo, clericus uel laicus scienter corpus excommunicati, uel etiam in tēpore interdicti, non excommunicati, in cimiterio benedicto sepeliens. Undecimo, excommunicatus à Canone in illis casibus, in quibus Episcopus absolueret potest; & etiā irregulares, in illis casibus, in quibus Episcopus dispētare potest. Duodecimo, matrimoniū clādestine cōtrahētes: & oēs q sciēter interfunt, q secundū antiqua statuta Synodalia nostrę Prouincię, excommunicationis uinculo sunt ligati. Tertiodecimo, falsarius literarū Apostolicarū, siue Episcopaliū, uel Officialiū, siue publicorū instrumentorū. Quartodecimo, sacerdos sciēter celebrās in altari nō cōsecrato, uel sine sacris, in diuinis, celebrās, etiā nō ieiunus. Itē nō ordinatus in presbyterū Missam celebrās; & nō ordinatus in Diaconū solēniter & publice in Ecclesia euangeliū legēs; & nō ordinatus in Subdiaconū, solēniter et cū indumētis subdiaconi Epistolam in Missarū solēnijs legēs. Quintodecimo, clericus iurās, tactis sacrosanctis euāgelijs & periurans: & quandoq; dubitat, utrū aliqd Sacramentū sit seruandū uel nō. Sextodecimo, ubicūq; etiā solēnis pœnitētia iniungenda; nō dicimus hoc de publica. Septimodecimo, incendarij & effractores Ecclesiarū, & domorū Ecclesiasticarū, & nocturni depopulatores agrorū, & famosi latrones, qui in itineribus insidiant. Octauodecimo, p saltū aliq ordine p̄termisso, uel etiā furtiue & cōtra phibitionē p̄motus, & rebaptisatus, & reordinatus, & recōfirmatus. Nonodecimo, excommunicatus, suspēsus uel interdictus celebrās Missam sciēter, uel officiū suū solēniter sicut prius celebrās, & q excommunicatus uel interdictus, ordinē uel beneficiū suscepit. Vicesimo, coiens cum moniali sancta, uirgine uel non. Vicesimoprimo, defloratores uirginū ui oppressę uel rapte. Vicesimo secundo, opprimēs siue perimēs prolē suā studiose uel negligēter ante partū uel post. Vicesimotertio, qūolibet abutens crismate uel hostia, uel alia re sacra. Vicesimoquarto, rapinā uel sacrilegiū in Ecclesia cōmittens. Vicesimoquinto, scienter baptizans p̄priū filiū, & etiā filiū uxoris suę ex alio uiro, uel ecōuerso, p̄ter q in articulo necessitatis, & tunc alijs deficientibus, & etiam in catechismo, uel cōfirmatione tenēs. Vicesimosexto, in Ecclesia, maxime cōsecrata, luxuriā cōmittens, humanū semen qmodolibet ibidē studiose emittens,

ACTA ET DECRETA SYNODI

matrimonio inter sunt, per constitutionem tam Prouincialis Concilij, q̄ prædecessorum nostrorum, excommunicationis, presbyteri uero suspensionis per triennium incurrant sententiam, ipso facto.

Inhibemus igitur, & inhibitiū esse de iure declaramus, ne sponsalia seu matrimonium clandestine contrahantur. Sed cum contrahenda fuerint matrimonia, sacerdotes publice ter, scilicet per dies dominicos, uel festiuos proponant, & proclamationem faciant in Ecclesiis competenti termino præfinito, ut infra illum quæ uoluerit & ualuerit, legitimū impedimentum opponat: & ipsi sacerdotes nihilominus per seipso fideliter & diligenter inuestigent, utrum aliquod impedimentum obstat: quod si apparuerit, uel etiam de ipso sit probabilis coniectura, contractus matrimoniꝝ interdicatur expresse, donec quid super hoc fieri debeat per loci ordinariū declaretur. Sacerdos uero qui tales cōiunctiones solemnizare præsumperit, aut quilibet regularis qui eis interesse præsumperit, per triennium ab officio suspendant: grauius nihilominus puniendi, prout culpæ ipsius qualitas postulat. Sed & illis, qui taliter copulari præsumperint, condigna pœnitentia iniungatur. Et si sic coniuncti simul publice cohabitare præsumperint, Ecclesia eos itaq̄ publicos concubinos reputabit. Veruntamen si clandestine contrahentes, talia matrimonia, postea in facie Ecclesiæ publicare uoluerint, ab Ecclesia recipienda erunt, & approbanda, tanq̄ à principio in conspectu Ecclesiæ contracta: nisi uel consanguinitas, uel alterum legitimū impedimentum appareat. Ita uidelicet, quod publice coram sacerdote, & alijs pluribus personis confiteantur se matrimonium contraxisse, uel de nouo matrimonium in Ecclesia contrahant de præsentī, eiq̄ si postulauerint, detur benedictio nuptialis: iniuncta tamen prius eis per sacerdotem pœnitentia competenti, pro eo, quod clandestine contraxerunt. Prædictę autem proclamationes, non remittantur à quoq̄, nisi si per una uel duabus ex causa dūtaxat, nos uel Episcopi ex causa uelimus gratiam facere specialem.

Ne ignoti matrimonialiter copulentur.

Caput LXXXI.

Nullus

PROVINCIALIS TREVEREN. XLIX.

Vllus autem sacerdos ignotas personas, de remotis par-
ribus uenientes, matrimonialiter copulare præsumat, siue
ambę ignotę fuerint, siue altera illarum tantum. Nec tale
matrimonium faciendum denunciaret in Ecclesia, absq; no-
stra uel Episcoporum locorum licentia speciali. Sed nec
sacerdos aliquis, Parrochianum alienum ad matrimonium contrahen-
dum recipiat, ignorante proprio sacerdote. Si uero sponsus & sponsa de
diuersis Parrochijs fuerint, matrimoniũ cõtrahere poterunt, & nupti-
alem benedictionem recipere, in quacumq; Ecclesia maluerint: cum ta-
men ueras literas, uel certos nuncios suorum presbyterorum osten-
dant, continentes, quod in Ecclesijs, quorum sunt Parrochiani, matrimo-
nium denunciatum fuerit legitime contrahendum, quodę ipsi presby-
teri nullum sciunt uel audiuerunt impedimentum, quo minus matrimo-
nium inter eos possit esse: licet ante transtulerint domicilium suum in
Parrochiam alienam, nihilominus tamen denunciatio matrimonij cõ-
trahendi fiat in prima Ecclesia, in cuius Parrochia diu morati sunt, &
etiam in illa, in qua suum transtulerunt domicilium & morantur, præ-
cipue si nouiter transtulerunt: eis autem qui rupta fide sponsaliorũ ma-
trimonium cum alijs contrahunt, non detur benedictio nuptialis.

De recipiendis ad primam tonsuram. Caput LXXXII.

Ræcipimus, ut nullus illegitime natus, ad primam tonsuram,
uel quoslibet Ecclesiasticos ordines, uel Ecclesiastica benefi-
cia se ingerat uel præsentet, seu præsentari faciat, absq; legiti-
ma dispensatione. Qui uero contrarium fecerint, & qui ta-
lem scienter præsentauerit, præter pœnam iuris, ipsum excommunica-
tionis uinculo innodamus. Illegitimi uero, beneficia Ecclesiastica, absq;
sufficienti dispensatione obtinentes, ipso facto ipsi beneficijs nouerint
se priuatos.

De excommunicatis & nominatim interdictis. Caput LXXXIII.

Xcõmunicatos & nominatim interdictos, per totam nostrã
prouinciã ab omnibus regularibus & secularibus exem-
ptis & non exemptis, præcipimus in diuinis officijs & sacra-
mentis Ecclesiasticis euitari, quia nulli debent in hoc aliqui.

N bus pri-

ACTA ET DECRETA SYNODI

bus privilegijs se tueri. Qui uero contraxerint, uel tales ad Ecclesiasticam sepulturam receperint, aut celebrare in Ecclesia interdicta præsumpserint, Ecclesie in quibus talia fiunt, subiaceant interdictio.

De obseruantia mandatorum superiorum. Caput LXXXIII.

Ræcipimus Rectoribus & Capellanis Ecclesiarum omnibus, sub pœna excommunicationis, ut præcepta, sententias interdicti, excommunicationis, quæ nos uel Episcopi nostræ Provinciæ, uel Officiales nostri, uel alius auctoritate nostra, mandauimus obseruari, uel mandabimus inferendum, postpositis odio, gratia, uel timore, fideliter obseruent, & quantum in eis fuerit ab alijs faciant obseruari.

De male retinentibus literas & instrumenta. Caput LXXXV.

Tem præcipimus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quod oēs illi qui retinent scienter & dolose, contra uoluntatē debitorū, omnia instrumenta, & literas ipsorū debitorum, de quibus plene satisfactū est eis, qd eadem instrumenta eis restituant infra mensem, ex quo præsent statutum ad eos peruenerit, & restituendi habuerint facultatem.

De eodem.

Os quoq; qui propter executionem mandati, statuti, & ordinationis præmissorum, uel alia qualibet occasione clericos uel laicos, qui aliquos ad nostram curiam, & Ecclesiasticos iudices citari uel traherint, uel interdicti aut excommunicationis, uel alias sententias & processus, contra eos obtinuerint, aut ibi in iudicio contenderint, aut etiam Officialem, iudicem, uel nuncios nostros, & Episcoporum, qui huiusmodi sententias tulerint, & processus fecerint, compellere per captionem personarum, uel rerum suarum, uel propinquorum suorum, uel alio quocumq; modo, ad desistendum uel obtinendum absolutiones seu reuocationes huiusmodi faciendas.

Qui nolunt exequi mandata superiorum. Caput LXXXVI.

Eoq;

Os etiam quæ in causis ad forū Ecclesiasticum pertinentibus, executiones aliquas contra quascumq; personas fecerint, capientes, & q; eos capi, uel alias lēdi mandauerint, seu procurauerint, nisi infra unius mensis spatium, cū debita satisfactiōe præmissa emendauerint, & cum effectu destituerint, in his scriptis excommunicationis sententia innodamus.

De extortis absolutionibus Caput LXXXVII.

Ea tētem circa hæc quæ necessaria sunt omittamus, & ne quis ignorantiam possit prætere in præmissis, duas constitutiones felicitis recordationis domini Gregorij Pape x. præsentis constitutioni de uerbo ad uerbum duximus subnectendas, quarum prima hæc est:

Constitutio prima:

Absolutionis beneficium ab excommunicationis sententia, uel quacumq; reuocatione ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti per uim, uel metū extorta, præsentis constitutionis auctoritate omnino uiribus euacuamus: ne autē sine uindicta uiolentiæ crescat malignandi audacia, eos qui absolutionem seu reuocationem huiusmodi ui uel metu extorserint, excommunicationis sententiæ decernimus subiacere.

Item alia hæc est.

Quicumq; pro eo quod in reges, principes, & barones, nobiles, ballios, uel quolibet ministros eorum, aut quoscumq; alios excommunicationis, suspensionis, uel interdicti sententia fuerit promulgata, licentiam dederunt alicui occidendi, capiendi, seu alias in personis aut bonis suis, aut suorum grauadi, eos q; tales sententiæ p;tulerūt, siue q;rum sunt occasiōe place, uel easdē sententiās obseruantes, seu taliter excommunicatis cōmunicare uolentes, nisi licentiā ipsam re integra reuocauerint, uel si ad bonorū captiōnē occasiōe ipsius licentiæ sit p;cessum, nisi bona ipsa fuerint infra octo dierū spatiū restituta, aut satisfactiō pro ipsis impēta, in excommunicationis

Nō sententi-

ACTA ET DECRETA SYNODI

sententiam incidant ipso facto. Eadem quoque sint sententia innodati, oēs, qui aucti fuerint prædicta licentia data uti, uel aliquid præmissorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibemus, alias committere suo motu. Qui autem in eadem sententia permanserint duorum mensium spatio, extunc ab ea non possint, nisi per sedem Apostolicam, absolutionis beneficium obtinere.

De clericis in iudicio seculari parentibus. Caput LXXXVIII.

Lud quoque sub excommunicationis pœna prohibemus, ne quisq̃ Civitatis, Diocesi, & provincie nostræ clericos, seu Ecclesiasticas personas, trahere seu trahi facere præsumat, super quibuscumq̃ personalibus actionibus, coram quocumq̃ domino, iudice, Ballino, uel quolibet alio temporali seu seculari, uel secularem iurisdictionem habente. Clerici uero contra hæc facientes, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto. Sed nec ipsi de facto, coram talibus, & super talibus, siue à clericis, siue à laicis tracti fuerint, in ipsos consentiant, aut coram eis super his respondeant, sub eadem excommunicationis pœna, præter alias pœnas de iure scriptas. Nos enim sententias, condemnationes & processus quolibet eorum talibus siue per eos, siue eorum auctoritate, uel mādato habitos & habendos, irritos decernimus & inanes. Si uero domini seculares, iudices, Ballini præmissi, & alij quicumq̃, quomodolibet directe uel indirecte, per se uel per alios, tales in se consentire, aut coram se ostendere, compellere, aut ab eis aliquid extorquere præsumpserint, ipsi iudices, domini, Ballini, & quilibet alij, excommunicationis sententia ipso facto se nouerint subiaccere: à q̃ absolui non possunt, nisi prius eis restituant, quod à talibus habuerunt: nec remissio eorum, a quibus exacti extiterit, ipsos extorquentes aliquatenus ualeat excusare.

Ne bona Ecclesiarū alienis personis submittantur. Caput LXXXIX.

Inuncta nobis officia, cura, & commissi præterita, nos impellunt, ut tam præsentis innouatione statuti, quam debitarum adiectione pœnarum, nostris & subditis nobis Ecclesiis indemnitatibus cōsulamus: ne nos qui alios in sua iustitia fouere tenemur, ius nostrū & Eccle-

& Ecclesiarum inprovide negligere uideamur. Quia igitur nonnulli
 bona & iura nostra, & Ecclesiarum prædictarum spiritualia Ecclesia-
 stica & temporalia, modis uarijs occupare, & occupata detinere, Dei ti-
 more postposito, non uerentur: Alij uero feuda, & retrofeuda, bona &
 iura, quæ à nobis, & ab Ecclesijs nostræ provinciæ tenere debent, alijs
 personis recognoscere uel submittere non formidant. Adhæc interdi-
 dimus omnibus, & singulis a nobis, & Ecclesijs nobis subditis, quæcūq;
 bona Ecclesiastica, & mundana, iura, feuda & retrofeuda, quomodolibet
 tenentibus seu præfidentibus, ne de cætero illa in toto uel in parte
 quoquo modo uel titulo, alienare, transferre, recognoscere, uel submit-
 tere, quibuscumq; personis Ecclesiasticis uel mundanis, collegijs uel uni-
 uersitatibus, seu in illas sine nostra, aut successorum nostrorum de præ-
 latorum Ecclesiasticorum prædictorum licentia speciali præsumant, &
 ne quisq; recognitiones, submissiones huiusmodi amodo scienter reci-
 pere præsumat in contrafacientes uero, ex nunc, ut extunc, personas sci-
 licet singulares, excommunicationis, in Collegia uero seu Vniuersita-
 tes, interdicti, in his scriptis sententias promulgamus. Et insuper occu-
 pationes, detentiones, alienationes, translationes, recognitiones, &
 submissiones ipsas irritas nunciamus, & totaliter annullamus: eidẽ q;
 excommunicationis sententiæ decernimus subiacere eos, qui bona im-
 mobilia, feuda, iura, iurisdictiones & libertates quorumlibet Ecclesiarũ
 nostræ Ciuitatis, Diocesis & Prouinciæ, quomodolibet usurpare, ac oc-
 cupata detinere præsumpserint, nisi infra duorum mensium spatium, a
 præsentis publicatione constitutionis connumerandum, taliter occu-
 pata, seu detenta, cum omnibus fructibus & prouentibus inde perceptis
 plene & integre restituerint Ecclesijs illis, seu Ecclesiasticis personis, ad
 quas pertinere noscuntur. Vniuersis & singulis Ecclesiarum Rectori-
 bus & curatis præcipientes, quod præsentem constitutionem Parro-
 chianis suis exponere studeant diligenter: & si forte quemq; hac excom-
 municatione ligatum noueritis, illi sepulturam in morte sua, seu aliqua
 Ecclesiastica Sacramenta in uita non ministrentur, uel admittat etiam
 ad diuina,

De Phisicis & medicis, Caput XC.

N in

Quia

ACTA ET DECRETA SYNODI

Via sicut intelleximus, plerique indocti, & quorum vicia & mores incogniti sunt, in ciuitatibus, castris, oppidis & villis nostris, & nostrę Prouincię, in arte medicinę & chirurgię, & alijs artibus docere & praticare cõtendunt, & circa exhibēdas medicinas & colluria, q̃ plures impiti & inepti se ingerunt: ex qbus q̃ plurima dispēdia peruenisse noscunt, magistriq̃ esse cupiunt, qui discipuli non fuerunt, districte sub pœna excommunicationis latę sentētię inhiemus, ne quis deinceps in Ciuitate seu Diocesi. nostra & Prouincia, artem medicinę seu chirurgię exercere seu docere præsumat, absq̃ nostra seu Episcoporum locorum licentię specialī. Decet enim, ut prius examinentur & approbentur, tam in scienciā q̃ in moribus, hi qui circa salutem corporum, quę rebus quibuscumq̃ proponenda existunt, asserunt se expertos: cum maxime in talibus tā periculosis & arduis, quilibet ignorans præsumi debeat, nisi probauerit se scientem.

De honestate Clericorum. Caput XCI.

Tem præcipimus, ut unusquisq̃, maxime clericus, dolos & coniurationes caueat, odium & emulationes, obreſtationes, atq̃ inuidiam effugiat: non uagis oculis, non effreni lingua, aut petulanti tumidoq̃ gestu incedat, sed pudore, etiam uerecundia mentis, simplici habitu, incessuq̃ ostendat: obscenitatem etiam uerborum & membrorum, sicut & operum, penitus execretur: senioribus debitam exhibeat obedientiam, neq̃ ullo iactantię studio seipsum attollat, bonis moribus studeat, ab omnibus illicitis cor, linguam & corpus, Deo auctore conseruet: omnis enim iactantia atq̃ immoderatio, à bonis est moribus aliena: curam pauperum, peregrinorum, & aliarum miserabilium personarum habeant, præbentes eis charitatiuam refectionem, prout eis à Deo fuerit inspiratum: Viduas, orphanos, & pupillos defendant, & tam in his q̃ in alijs totius boni laudabile exemplum exhibeant.

De scitu mortuo.

Caput XCII.

Si mo-

Si mulier in puerperio decesserit, & partus in uisceribus matris adhuc iacere credatur, uterus mulieris sine mora aperiat, & partus si uiuus eductus fuerit, baptizatus: Si uero mortuus, extra cimiterium tumulet. Sed si partus simul cum matre mortuus probabiliter creditur, tunc sine apertione, mulier cum partu cimiterio intumulet. Si autem muliere in partu laborante, infans ex utero matris in caput emiserit, & nasci nequeat, mox aliqua de obstetricibus aquam super caput infantis infundat, dicens: Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Erit baptizatus. De eodem item dicendum est, prout quidam asserunt, si maior pars corporis, præter caput, appareat & baptizetur, secus si minor. Unde si tales pres, uel sola manus appareat, baptizari non debet: quod si fiat nihil agitur. Cum enim tunc partus non nascitur, nec tunc etiam renasci potest. Ceterum, si solum caput, uel sola maior pars corporis appareat, nec discerni potest, cuius sexus sit, tunc obstetrix lauando caput cum aqua, & faciendo crucem supra corpus, dicat sicuti Creatura Dei, ego baptizo te, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & erit baptizatus.

De confirmationibus. Caput XCIII.

Confirmatio est secundum Ecclesiasticum Sacramentum, ab ipso Christo institutum, quod Apostolos suos confirmauit, & per eos, eorumque successores, populos confirmandos esse decreuit. In hoc Sacramento, sicut in baptismo copaternitas contrahitur, impediens matrimonium contrahendum, & dirimens iam contractum. Nullus potest bis confirmari, sicut nec bis baptizari: nullus nisi ipse baptizatus sit, alium ad confirmandum præsentet: nullus proprium filium, uel e converso: nec uir uxorem, uel e converso: nec uir & uxor simul infantem aliquem in confirmatione teneant seu præsentent, non plures unum confirmandum, aut unus plures confirmandos præsentet, ne obliuio ex temporis diuturnitate, uel personarum multiplicitate, pueniens, peccandi occasione inducat: nullus hoc Sacramentum, nisi baptizatus fuerit accipiat. Confirmandus, si adultus sit, prius debet confiteri peccata. In confirmatione nomina possunt mutari. Nemo sine hoc Sacramento uita debet finire. Ideoque sæpe dicat laicis, ne diu expectent Episcopi sui aduentum ad confirmandum, sed pueros mittant ad loco proxia, ubi audierit Episcopum aduenisse.

De confessionibus Caput XCIII.

N III De con-

ACTA ET DECRETA SYNODI

Villu alieno sacerdoti peccata sua confiteatur, nisi prius a proprio petita licentia & obtenta, quam nullus regius sine malitiose dare, recusare presumat. In quibusdam tamen casibus, libere potest quis confiteri alieno sacerdoti, a suo presbytero licentia non petita. Primo, si Episcopus hoc alij delegauerit specialiter. Secundo in aliena Parrochia peccans, potest de illo peccato, sacerdoti illius Parrochie confiteri. Tertio, si suum domicilium ad aliam Parrochiam transfulerit. Quarto, cum est uagabundus. Quinto, si sibi mortis periculum imminet, nec habere potest proprium sacerdotem: quo etiam casu posset hic catholicus confiteri. Sed nec aliquis sacerdos, alterius Parrochianum ad confessionem admittat, sine licentia proprii sacerdotis. debet autem confitens seipsum, non alium accusare, nec personam eius, cum qua peccauit, debet nominatim exprimere: sed nec confessor de illa querere debet. Non debet etiam quis per nuncium, uel per scripturam, sed proprio ore confiteri debet, ut qui per seipsum peccauit, per seipsum confiteatur, ut erubescat.

De eodem.

Haec confessiones mulierum, non in loco occulto, sed in patenti, quis audeat, nec earum facies aspiciat, sed uel capucium ante oculos teneat, uel alibi faciem auertat: & si forte horribile peccatum audierit, non sputat, non faciem torquet, aut signum aliquod faciat, propter quod peccator em deterreat, uel rubore seu uerecundia confundat, ita ut reliqua peccata sibi timeat reuelare.

Item sacerdos peccatorem diligenter admoneat, & discrete inducat, ut omnia peccata sua humiliter, uere, integre, simpliciter, & fideliter confiteatur, nec uerecundia, uel timore aliquod celet: ostendens ei, quia non homini, sed Deo, cuius personam repraesentat, ipse loquuturus est, & quod ipse sacerdos peccator est: & beati Petrus & Paulus peccatores fuerunt: eo quod res pene contra naturam est, ut quis sine peccato sit, & humanum est peccare, sed diabolicum in peccato perseverare. Dicens ei, quod si sicte & palliate confiteatur, uel si aliquod mortale peccatum celauerit, uel scienter dimiserit, uel

ferit, uel partem peccatorum uni sacerdoti, & partem alteri confiteatur, talis poenitentia, ad æternam salutem non sufficit promerendam. Intel ligens igitur presbyter ea, quæ confitens dicere uoluerit, quærat ab eo, utrum alia dicere uoluerit, sollicitando eum, ut studiose cogitet, nec aliquid prætermittat: de delictorum circumstantiis, prudenter & caute interroget: non tam quod scire appetens, sed ut melius & salubrius consulere sci at: & utatur consilio Concilij generalis, ubi sic dicitur: Sacerdos autem sit discretus & cautus, ut more periti medici, superinfundat uinum & oleum uulneribus sauciati, diligenter inquirens etiam peccatorum circumstantias & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debet ei præstare consilium, & cuiusmodi remedium adhibere. Interroget ergo in genere, & de diuersis uidelicet utrum peccauerit peccato superbiæ, gula, luxuriæ, & sic de alijs. Vnde August. Diligens inquisitor, & subtilis inuestigator, sapienter & quasi astute interroget à peccatore, id quod forsitan ignorat, uel uerecundia uult occultare. Cognito igitur, uidelicet secundum locum, tempus, sexum, conditionem, causam, intentionem, crimine, uarietates eius non dubitet inuestigare, nempe personam, motum, & alia necessaria: non tamen specificando nimium circumstantias, nec interrogando de inuitatis: ne querendo de illis, quæ confitens forsitan ignorat, uel nunquam audiuit, in his instruatur, & ad peccandum inducatur. Nam & secundum Gregorium, loquendo, specificando, & interpretando, sepe culpa detegitur quam nescit ipse qui confitetur. Sed nec inquirat unde persona est, cum qua confitens peccauit. Quærat etiam sacerdos à confitente, utrum doleat de commissis, dicens ei, quod non gaudebit se conuersum, nisi doleat se fuisse peruersum: & an proponat ulterius non peccare, & poenitentiam agere de commissis. Et si responderit se à peccatis non posse abstinere uel nolle, aut quod ab aliquibus uult abstinere, & in aliquibus remanere, debet nihilominus sacerdos confessionem eius audire, & ei de peccatis consilium præbere: prius tamen quod sibi consulat, ei patenter dicat, quod si quis quidquid habet pauperibus erogaret, & quod diu uixerit in pane & aqua ieiunaret, & alia bona faceret, nihil sibi proficeret ad uitam æternam obtinendam, quod diu deinde in peccato commissio remanserit, uel propositum, & uoluntatem iterum committendi habuerit: nec eum ab aliquo peccato absoluat, nisi ab omnibus poenitu-

*locus,

O bus poenitu-

ACTA ET DECRETA SYNODI

bus poenituerit, & nisi propositum habuerit, iterum non peccandi ad quod toto posse & studio ipsum inducat. Quod si ipsum ad ueram poenitentiam & confessionē inducere nequiverit, præbeat ei de peccatis confessis consilium, dicens in hunc modū: Frater dico tibi, & confuso, quod ieiunes, ores, des elemosynas, & alia bona facias: hæc tamen ad uitam æternam non sufficiunt obinendam, quamdiu in peccato uel peccati manseris uoluntate, quia nihil prodest ieiunare, & orare, & alia religionis opera facere, nisi mens ab iniquitate reuocetur. Et secundum Esaiam: Irascor, & non poenitens est, qui adhuc agit quod poenitet opera enim sine charitate, apud Deum nec iusticiam, nec innocentiam præstant. talem tamen poenitentiam facias, ut per hæc bona, et alia quæ feceris, dignetur dominus cor tuum ad ueram poenitentiam illustrare. Et facta generali confessione, Confiteor Deo, & ceteris. nõ absolutum a peccatis, sed dicat ei quod non recipiat corpus Christi, quamdiu in peccato cõmisso, uel in uoluntate & proposito iterum cõmittendi manebit. Prouideat tamen quantum poterit, ne in desperationis periculum illum inducat, sicut Iudæi Iudam desperare fecerunt. Et quia contraria contrarijs curantur, sacerdos peccatori peccata confitenti & propositum ulterius non peccandi habenti, suadeat & imponat poenitentiam, & correctionē per contrarium sibi correspondentem. Contra superbiam enim suadeat humilitatem, & iniungat orationem: cõtra auariciam, elemosynarum affluētiam: contra gulositatem, ciborum abstinentiam & sobrietatem: contra luxuriam, ieiunium, & orationes, peregrinationes, disciplinas, & alias carnis macerationes: imponendo tamen semper iuxta personæ conditionem poenitentiā quam poterit supportare, ne si forte nimium aggrauetur, grauius peccet, etiam iniunctam poenitentiam infringendo. Nam secundum Ioannem Chrysostomum: Si erramus modicam poenitentiam imponendo, melius est, propter misericordiam talem dare, quàm propter crudelitatem magnam infringi. Vbi enim paterfamilias largus est, dispensator non debet esse tenax. & secundum Ambrosium: Melius est poenitentias tales prestare pro misericordia, quàm prætereundere inclementia. Imposita ergo sibi poenitentia, & facta generali confessione secundum confiteor, & ceteris, dicat sic: Iniungo tibi talem poenitentiam seu satisfactionem pro peccatis, quæ

ris, quæ cum contritione confessus es, & ponens manū super caput eius, dicat: Indulgentiā, absolutionē, & remissionē omniū peccatorū tuorū tribuat tibi omnipotens & misericors dominus. Et ego auctoritate dñi nostri Iesu Christi, & beatorū apostolorū Petri & Pauli, & officij mihi commissi, & auctoritate qua fungor, absoluo te ab his pñtis, quæ cōfessus es & cōfessus. Et dicat ei, qđ si postmodū reduxerit ad memoriā aliqua pñti, quæ nō sit confessus, redeat ad eum, ut ea confiteat. Infirmis autem nō est indicenda pœnitentia, sed solū innoscenda seu declarāda. dicerem sacerdos infirmo, cuius pñti auditur: Frater si sanus esses, p his peccatis quæ cōfessus es, deberes tot annis uel taliter pœnitere: sed quia infirmus es, nullā tibi iniungo ad pñs pœnitentiā corporelē: si autē de hac infirmitate te mori contigerit, facias dari tantū pauperibus, uel pñs locis, uel tot Missas celebrari, & similia loco pñtis pœnitentię. Si uero cōualueris, talē pœnitentiā facies. & imponens manū sup caput eius, absoluat eū à pñtis, prout iā de sano dictū est. Quod si forte infirmus pro pœnitentiā recipienda, sacerdotē petijt, uel aliqua signa pœnitentię ostēdit, & priusq̃ sacerdos ueniat, ille obmutescit uel amens fit, sacerdos postea ueniens, siue ad nutum infirmi, siue ad testimonium eorū, q̃ illum pœnitentiā, uel presbyterū petentē, uel alia signa pœnitentię facientē audierūt, debet ei impēdere qcquid humanitatis & cōsolationis potest, absoluendo ipsum, & recōciliando, & oratiōes dicendo, osculū crucis sibi dando, in cimiterio sepeliēdo, & similia faciēdo.

Depœnitentiā iniungenda, & inquisitione faciēda, Cap. XCV.

Aueat tñ sacerdos omnino, ne aut uerbo speciali, ut dicēdo: ego nō sum fur uel adulter, quasi dicat: tu es talis, uel in generali ut dicēdo: scio qualis tu es, aut signo, aut q̃libet alio modo, fauore, odio, uel timore prodāt, uel reuelet peccatorem. Sed si forte sup pœnitentiā p peccato iniungenda dubitauerit, & Episcopi uel alterius prudentioris consilio indigerit, illud caute & generaliter sub alijs terminis, absq̃ alicuius pñs expressione requirat. Alioquin deponetur, & in arctum monasterium, ad agendum ibi perpetuam pœnitentiā detrudi debet.

De discretione medicorum.

Caput XCVI

O n̄ Medicus

ACTA ET DECRETA SYNODI

Edicis corporum sub pœna excommunicationis præcipimus, ut infirmos moneant & inducant, quod ante omnia medicos aduocent animarum, & postmodum ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur: eis insuper sub excommunicationis pœna prohibemus, ne pro corporali salute infirmis suadeant, quod sit in periculum animarum.

De pœnitentijs & absolutionibus Caput XCVII.

Illud quoque notandum est, quod non remittitur peccatū, nisi restituatur uel emendetur ablatum, si restituti uel emendandi facultas assignari uero potest quis uere pœnitere, nec debet à peccato absolui, nec pœnitentia sibi indici, nisi prius restituat uel emendet, rapinā, furtum, sacrilegium, incendium, usurā, uel res ex naufragio, uel incendio habitas, seu quolibet indebitas extorsiones, uel censum retentum, præter uoluntatem domini cui debetur, uel damna cuiuscumque contra iustitiam data, & generaliter cuiuslibet rei alienę scienter contra iustitiam debitam detentionem. In his siquidem omnibus & similibus, sacerdos debet præcipere confitenti, ut statim satisfaciatur iuxta posse: & si peccatum fuerit occultum, fieri debet occulte, per ipsum sacerdotem, uel per alienam fidelē personam, suppresso nomine confitentis restitutio seu emendatio. Si autem pœnitens non habet rem, quam restituere debet, nec bona mobilia uel immobilia, unde statim satisfacere possit: uel habet, seu potest, is tamen cui restitutio facienda est, præsens non est, necesse potest, & confitens apparere uere pœnitens, & contritus, proponens firmiter cum poterit satisfacere, sibi pœnitentia iniungatur, & si sit infirmus, præcipiat hæredibus, ut si mori eum contigerit, de his plene satisfaciatur pro eodem.

De restitutionibus in confessionibus faciendis. Caput XCVIII.

Mnes autem pœnitens, sanie uel infirmie, qui alijs tenentur aliquid restituere, non excusantur præcipiendo hæredibus suis, quod restitutionem faciant, uel emendant, nisi ipsum in toto, uel in parte statim restituerit uel emendauerit, si hoc commode facere possint. Teneatur enim alicui

alienę rei detentor, & etiam eius hæres ad restitutionem, in quantum illius hæreditas sufficere potest: facienda autem est restitutio domino rei, uel eius hæredibus, si inueniri possint, ab his qui bona huiusmodi habuerunt, seu damna intulerunt, uel hæredibus eorum. Sed si diligenter inquisiti, & congruo tempore expectato non inueniantur, sed qui, & ubi sint ignoratur, tunc cum consilio sacerdotis, res illa in pias causas, præsertim in pauperum sustentationem distribuatur, pro illius anima, cuius fuit, fiatque præcipue distributio in pias causas, & in pauperes illius loci & territorium, in quo res reperta, uel capta, seu damnum datum fuit. Si uero scitur persona, cui est emenda uel restitutio facienda, agit tamen in remotis partibus, nec speratur quod debeat redire, mittatur ei, si fieri possit commode & secure, uel pro eo referuetur. Quod si non uenerit, sed mortuus fuerit, pro anima eius, cum consilio Ecclesię, pauperibus erogetur. Ad hæc, si res restituenda modica sit, si nec magni ualoris, debet mitti illi expensis detentoris: uel si res, uel summa modica est, & debitor inops sit, ei relinquatur, ut pro anima illius oret. Qui pecuniam aut aliam rem in uia alibi inuenit, tenetur eam reddere illi, quę eam perdidit, si eum poterit inuenire. Sed si nescitur cuius fuerit, uel forte scitur, uel inuenire non potest, publicetur hoc per sacerdotes uel præcones, in Ecclesia uel in loco ubi inuenta est. Et si diu expectatus non inuenitur cuius fuerit, errogetur cum consilio Ecclesię, pauperibus illius loci, pro illius anima cuius fuit: & si modica sit res uel summa inuenta, & inuentor egenus, iuxta personę & rei qualitatem sibi concedi potest, ut eam pro elemosyna sibi retineat, & pro anima cuius fuit, oret. Confessor uero qui debet scienter discernere quid habet iudicare, quoniam nemo bene iudicat quod ignorat, noscere debet, quod quādo plures in rapinis faciendis simul concurrunt, quilibet à se occupata restituere tenetur: dum tamen in occupationibus per alios factis culpabilis non existat. Si enim culpabilis fuerit, quia forte alius ut raperent consuluit, tunc eius dolo & consilio damnum datum sit in solidū, in quantum facere potest, tenetur, præcipue in foro conscientię. Sed & si rapinam passus, aduersus raptores & consiliarios rapinę, accusationes, seu actiones suas, ex iusta uel iniusta causa exercere non uult, tamen ei satisfaciendum est, nisi forte ipse spoliatus, raptori, qui primo & principaliter tenebatur,

O in & quæ

ACTA ET DECRETA SYNODI

& quæ res habuerit, liberaliter remiserit: quo casu est consiliarius, quod nihil habuit, liberatus. Sed si consiliarius ad rapinā, passus est absolutus, nō ideo aliquid ad quod res puenerunt liberant, nisi illos expresse intellexerit liberare. Cæterū, si nō dedit quis consiliū de rapina facienda, inquit tamē cum raptore: nō ut ad rapinā quā dissuasit iuualet: sed ut raptorem, ne ab aliquo lædi posset defenderet: tunc si nulla res ablata est, ad nullius rei restitutionē tenetur. Sed si raptor aliqua abstulerit, bene tenetur, quia & si nō consiliū, opem tamen ad rapinam dedit. Quod uerū est, si raptor siue eo res apportare nequiuisset, quod si poruisset, iste non tenetur. Si uero raptor nihil abstulit sed alias damnum intulit, tunc nullo modo tenetur, quia rapinā dissuasit, licet ad hoc, ut raptorem defenderet, iuerit. Si tamen raptor nullo modo iuisset, nisi eius habuisset comitatu, bene tenetur. Quia & si uerbo dissuasit, opem tamen dedit, & factio consulit. Generaliter autē restitutio facienda est, qualitercūque in alterius, cuius interest iudicium acquisitū sit, puta, quia damnum per iniuriam datum est: ubi uero nullius interest, cū alias illicite acquisitum est, ita quod absque peccato retinere non potest. Ut sicut aliqui dicunt in his, quæ excommunicatus acgrit, & etiam ubi alicuius interest, nescitur tamen quis, uel ubi ipse, uel eius hæres sit, tunc quidā de consilio confessorum est totum pauperibus erogandum, uel eidem si egeat, ut permittitur relinquendum: facienda est enim restitutio eius, quod quæ per furtū, rapinam, oppressionē, dolum, uel calūniam acquisiuit, ut per hos omnes casus comprehendamus, in quibus, siue per accusationes, siue iudicis officio competit repetitio.

Item de restitutionibus.

Tenetur enim quis restituere, quod alteri debitum est, siue iure naturali tantū, quale est illud quod seruo debet: siue iuris ciuili tantū debitum sit, ut si hæres credens hæreditatem ad omnia sufficere, soluit integre legatum, de quo poterat falsitiā detrahere, legatarius quidam illud ei restituere tenetur: quis quidam contradicant pro eo, quod falsitiā detraxere, æquum est, super qua æquitate lex facta est. Et idem uidetur in eo, qui scripsit se pecuniam spe futuræ numerationis debere, qui tamen nihil in ueritate accepit, quia licet biennium post, quod exceptio non numeratæ pecunie

et pecunie non competit lapsus, sic non tamen tenet in foro conscientie reddere seu dare aliquid illi creditori, ad quod iure civili teneret, propter exceptionem emissam. Item hypocrita qui sub spe boni Christiani multa quaesivit, recipiendo in se executiones testamentorum, uel alias, ea restituere tenet, quae per fraudem quaesivit: sed forte non illi qui dedit, quia mercedem suam iam consecutus est, sed faciet sibi amicos de mammona iniquitatis, in pios usus talia conuertendo.

De eodem.

Ane restituisse seu satisfecisse quis uidetur, qualitercumque satisfecit Ecclesiae, si re non restituta is, cui restitutio, seu emenda facienda erat, passionibus minime praecedentibus, ex corde sibi donauit uel remisit, dum tamen sit persona talis quae donare uel remittere possit, quia satisfacere est ad creditoris uoluntatem facere.

De eodem.

Erum, si is qui ad restitutionem tenetur, euidenter omnino non sic soluendo factus est, tunc iuxta praemissa sufficit contritio cum proposito reddendi, quando commode poterit, quia eius qui nihil habet, nihil periculo esse potest, & Deus cor interrogat, lex autem opera quaerit. Si autem confessor dubitat, an ille sit adeo pauper, ut diximus, tunc consulat ei ut bonis cedat: quod si fecerit satis est, tunc est eius nota paupertas. Sed & quauis bonis cedat, nihilominus debet illi iniungere poenitentiam salutare, quod & facere debet, etiam si plene solueret seu satisfaceret. Talis namque duos offendit, scilicet Deum qui precipit, Non furtum facias, in quo omnis iniusta & illicita alienae rei occupatio siue acquisitio prohibetur. Quia etiam dixit: diliges proximum tuum sicut te ipsum. & iterum: Non concupisces rem proximi tui. Vnde per transgressionem diuini praeccepti, iniungit illi poenitentiam salutarem, per quam Deo satisfaciatur, offendit etiam proximum rem illius illicite contrahendo aut sibi quomodolibet iniuriando erogando. Vnde ad restitutionem seu satisfactionem, si facultas assit, uel non assit, saltem ad cedendum bonis tenetur, & alterum istorum, reliquum non excludit. Vnde non sufficit restitutio seu satisfactio, uel cessio, nisi poenitentia per quam Deo satisfiat lequatur.

O. liij.

Si ue-

ACTA ET DECRETA SYNODI

Si uero omnino soluendo non est, sed uel in parte, uel in toto soluere potest, non tamen commode & sine periculo sustentationis suæ, aut uxoris, aut familiæ, tunc confessor debet illum ad ueram contritionem & pœnitentiam inducere, dicens ei: Fili, restitue quod potes, ut sic pœnas infernales euites; & cum Deo in cœlis æternaliter glorieris. Et pœnat secundum Augustinum, ante eius oculos iudicium Dei, terreat eius conscientiam, & persuadeat pœnitentiam; & si nolit restituere, nec conteri, non potest sibi pœnitentia, sed solum consilium iuxta præmissa impendi. Si uero ad contritionem & pœnitentiam potest induci, tunc dicat illi, quod statim, uel infra certum tempus, quidquid commode emendare potest, emendet, & de reliquo ab eo cui satis fieri debet, ueniã postulet humiliter & deuote; quam si obtinere potest, bene est. Alioquin componat seu ordinet cum ipso, ut cum eius uoluntate paulatim singulis annis & mensibus emendet quod poterit, donec fuerit plene satisfactum, moderata tamen uitæ sustentatione sibi & familiæ reservata. Quod si forte plures sunt, quibus satisfacere uel emendare debet, quorum aliqui dilationem concedere, aut in totum remittere uolunt, alij non; tunc confessor consulat illi, ut ad iudicem fori contentiosi accedat, qui uocatis omnibus, stabit iudicio maioris partis; hæc autem maiestas in hoc casu intelligitur, tam respectu ciuilibus debiti, q̃ & respectu meri personarum. Si uero ad omnia paria sint præferenda, quædã erit humanior sententia, scilicet illorum, qui in concedenda dilatione consentiunt, nec quantum ad hoc interesse, inter ypothecarios & chirographarios creditores. Si autem nullam potest misericordiam inuenire, tunc tenetur statim soluere, uel bonis cedere, quia talis peccator semper est in mora, præsertim ubi is cui restitutio, seu emenda fieri debet, multum & periculose eget. Iura tamen reis condemnatis quadrimestre tempus ad soluendum concedunt. Vbi autem non est tanta, & tam periculosa creditoris egestas, nec ipse induci potest ad dilationem aliquam concedendam, nec etiam debitor ad statim emendandum & restituendum, sunt qui dicunt, quod tunc sacerdos potest suam conscientiam informare ex eo quod intendit utiliter agere negotium creditoris. Si enim uidet, quod creditor non potest aliter in perpetuum, uel non ita cito, aut non ita commode suum recuperare, potest pœnitenti, recepto ab eo iu-

eo iuramento, & alia idonea cautione, si quam præstare potest, modera-
tam dilationem ad soluendum concedere, & sub conditione, scilicet qd
si, hic infra diem statutū adimpleuerit absoluerit, ut sic creditor sibi debi-
tum recuperet, & ille in desperationem non incidat: quanq̃ rigor iuris
positiui aliud suadeat in hoc casu.

De restitutionibus.

Emini licet furari furi, uel raptori, usurario, uel auaro rem
furtiuam uel raptam, ut ipse ex ea elemosynam faciat, q̃a
non sunt facienda mala, ut eueniant bona: aufert etenim il-
lis facultatem restituendi rem qui ad eam tenetur, nec rapti-
nam seu furtum iustificat, eo qd raptor largas ex inuasa re
elemosynas facit, imo species furti est uelle de alieno largiri: qui rē ali-
quam sibi ad certum usum recipit commodatam, cam alteri commo-
dando, furtum committit. Sed & creditor, qui re sibi obligata utitur,
in scio debitore, committit furtum. quo casu ad æstimationem usus, etiā
re domino restituta, tenetur. Illud etiam notandum, quod si circa illiciti-
te acquiritorum restitutionem ambiguitas oritur, aut si res uel summa,
quæ restitutioni subiacer, magna est, tunc erit nostrum & Episcoporum
consilium expectandum. Item adhuc statuimus, quod sacerdos da-
mna data, seu forefacta sibi à consentientibus, ut alijs restituant assignata
restituere non differat, nec sibi retinere præsumat.

De suspensis excommunicatis. Caput XCIX.

Illud quoq; prætereundum non est, quod qui excommunicatus,
uel ab homine suspensus, uel aliter absq; titulo Canonico Eccle-
siasticum beneficium recipit, si saluari desiderat, omnia inde re-
cepta Ecclesiæ restituat, & beneficium dimittat, nisi cum eo per
sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

De guerra iniusta. Caput C.

Item declaramus & denunciamus, quod quicumq; dominum tempo-
ralem, uel aliquem potentem inducit ad guerram iniuste mouendam,
uel prædam faciendam, in solidū ad restitutionem tenetur. Cæterū,

P si duo

ACTA ET DECRETA SYNODI 3

si duo facientes principaliter guerram, pacificentur ad inuicem, & damna hincinde data remittant italis quidem remissio non extenditur ad homines, & subditos eorum, nisi de expresso illorum consensu sit facta remissio. Imo est eis emenda, & restitutio facienda; nam & ab illis non possent ipsi domini guerra non existere, sine rapina extorquere tantundem, vel nisi pax forsan aliter fieri non possit, nam tunc utiliter geratur partis negotium utriusque.

De assessoribus & aduocatis.

Caput CI.

Assessores quoque & aduocati incitantes & inducentes ex certa scientia, & contra conscientiam iudicem ad iniuste iudicandum, in solidum ad restitutionem tenentur, quia qui occasionem damni dat, damnum dedisse uidetur. Si uero iudex simplex est, & iudicat secundum conscientiam, deceptus cum consilio assessoris, bona fide electi, qui communiter iustus & peritus credebatur, excusatus est; & assessor tenetur. Etiam iudex & assessor ad restitutionem, si se scienter imperitos se de iudicando & assedendo intromittant, quoniam culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti, & talem assessorem etiam scienter eligens, in culpa est. Rursus assessor percipiens certum salarium, & ultra illud aliquid extorques, ad restitutionem tenetur. Alii uero interiores officii & nunchi, siue missi, & similes, si certum salariū percipiunt, & ultra illud aliud extorquent, ad restitutionem tenentur. Si uero certum non recipiunt salarium, & ultra debitum modum & loci modum aliquid per uim uel immoderatam improbitatem extorquent, tunc quidem licet ad restitutionem non teneantur, debent tamen tanquam de improbe acquisito eleemosynas facere. Prohibitus aduocare ut religiosus beneficiatus, & in sacris constitutus, in certis casibus si aduocare presumat, licet non cogatur salariū ei a quo percepit, restituere, quia eius non interest, ex quo ille in aliqua culpa amissionis causæ non fuit, tenetur tamen iuxta sacerdotis consilium illud in pias causas elargiri.

De eodem.

Sacro

PROVINCIALIS TREVEREN. LVIII.

Uero per cavillationes & malicias suas aduersario aduocatus iustam causam abstulit, uel ipsum grauavit contra conscientiam, allegando seu positionem duplicem, uel captiosam faciendo, uel falsum testem instruendo, uel clientulum suum ad uerum negandum inducendo, uel litem ex industria protrahendo, & simi ia: tunc in solidum illi ad uerum interesse tenerur, quod si propter eius ignorantiam, uel negligentiam, cliētulus suus causam amiserit, tene tur illi non solum salarium extortum, uerū & damnum litis restituere. Nam imperitia, culpæ annumeratur. Verū quāquā liceat ei uēdere iustum patrocinium, & iuris peritorum consiliū, pauperi tamen gratis consulere debet, si absq; magno abore & studio respondere potest: ut sicut gratis accepit, & ita gratis det.

De testibus corruptis. Caput CII.

Estis corruptus ad restitutionem damni ei faciendam tenetur, qui propter eius falsum testimoniū causam suam amisit. Si uero receperit præmium propter uerum testimonium dicendum, tunc quod percepit, iuxta sacerdotis consilium, in pios usus erogare tenetur. Idem est de iudice recepta pecunia, iustam sententiam proferente. Testis tamen & iudex delegatus, sumptus moderatos, & assessor competens salarium licite recipere potest.

De accusantibus & denunciantibus crimina. Cap. CIII.

Ceusatores & denunciatores criminum, hoc calumniose agentes, ad illati damni restitutionem tenentur. Sed & qui ex odio non ex charitate denunciant, uel accusant, penitentiam inde agere debent: tales & ad restitutionem non solum pecuniæ, siue damni, uerum etiam famæ, tenentur: ne si forte uel per se uel per alios, aliquam cantilenam dixerint, uel libellum famosum scripserint, seu legerint, uel famæ & honori illius detraxerint in locis illis, in quibus sciunt illum fore ex præmissis infamatū, proficatur publice se mēitos esse: ubi autē à diuersis, et sup̄ diuersis infamatus est, tūc arbitrio infamati, uel saltē iudicis, se super hoc purgēt: ueniā super ab eo sup̄ hoc postulātes, deteriores siquidē sūt, qui aliorū uirā, mores, famāq; corrūpūt, q̄ n̄ q̄ aliorū substantias, prædiazq; diripiunt.

P. ij

De prauis

ACTA ET DECRETA SYNODI

De prauis constitutionibus contra iura & Euangelia. Caput CIII.

Constitutiones quoque contra salutem animarum editę, seruandę non sunt, imo conditores earum, & statutorum iniquorum, quę sunt contra ius naturale, quod in lege & in Euangelio continetur, & in Ecclesiarum pręiudicium, & contra Ecclesiasticam libertatem, & eorum consiliarij, & scriptores, & secundum ea iudicantes, & ea obseruantes, & exequentes, ad restitutionem damni ex hoc secuti, insolidum, in quętum facere possunt, obligantur. Idemque est si fiat contra ius positium; ad pauperes opprimendos, & iusticiam impediendam, & insuper leges ipsę & statuta, ipso iure non tenent,

De lucris inhonestis. Caput CV.

Surarij, & alij inhonesta & prohibita lucra exercētes, ad restitutionem eorum tenentur: quicquid autę sorti acciderit usura est. Vnde scriptum est: mutuum dantes, nihil inde sperantes. Sed nec ab infideli usuras recipere licet. Si quis tamen receperit, satisficiat inde auctoritate Ecclesię, illis Christianis, a quibus forsan ille infidelis usuras extorserat, uel quibus est aliter obligatus, uel in eade sacra ad hoc faciendum deponat, & taliter liberatur. Quod si usurarius multa de scēnore lucratus est, de rigore iuris etiam talia lucra restituere tenetur, sicut & fur, & raptor, inter quos enumeratur. Quia tamen qui nimis emungit sanguinem elicit, uidetur nobis prout & sapientibus uisum est, in hoc casu sufficere debitori, si sortem & sumptum & moderatum interesse dumtaxat, & non talia lucra omnia recuperet, quia hoc suum repetere cum usuris tantum, tamen est quod post talem restitutionem, remissionē de talibus lucris ab illo postulet debitore. Cęterum uxor, filij, & familiares usurarij, furis, & raptoris, de talibus lucris comedentes & induentes, & unde uiuant aliunde non habentes, excusari uidentur: si tamen peccato non consentiunt, sed potius illam ad restituendum, & se corrigendum inducunt: quod uerum est, si sit spes uerisimilis de illius correctione, & utuntur cum moderamine tali ut super hoc non subtrahatur illi in totum, & in magna parte restituenda facultas, Si enim nulla sit spes de eius correctione, tunc illi si

sunt

sunt eis aliqua bona separata, de eis uiuant. Alioquin sibi querant uictū à consanguineis uel amicis, & potius mendicare debent ostiatim, quam de talibus uiuant: quia potius debent omnia mala pati, quam tali & rāto malo consentire. Si autem uir crudelis, non permittit uxore de alio comedere, nihilominus tamen uiuat de dote sua seu sponsalicio, si quod habet: & si non habet hoc, denuncieta amicis uel Episcopo, ut illum compescant. quod si nulla monitione compesci poterit, comedat cum cordis dolore potius q̃ fame moriatur, nā & talis necessitas à pœna furti excusat. & q̃ citius commode poterit, restituar, & ad cautelam pœnitentiam agat.

De quæstis & tallijs. Caput CVI.

Circa quæstas seu tallias sciendum est, quod si dominus in cōcessionē rei suæ instituit, quod possit talliare homines & colonos, hæc licite facere potest, imo colonus de hoc aliquid ex certa scientia retinens, uel subtrahens, uel celans, ad restitutionem tenetur, dum tamen antiqua & solita tallia fiat, & talis etiam quæ scitur & probabiliter creditur quod ab initio ex iusta causa fuerit imposita. Veruntamen si non fuerit dictum quota tallia fiat, sed in concessione rei fuit determinate dictū, quod dominus in tali homine uel cassamento, possit talliam facere, intelligendum est de moderata tallia, considerata hominis facultate & cassamenti qualitate. Si uero dominus immoderate extorsit, debet ad restitutionem per sacerdotem induci. Sed si colonus non exactus, tacite uel expresse absq; domini dolo & fraude, aliquid ultra domino offert, dominus gratis recipiēs, restituere non tenetur. Secus tamen est, si uiolenter aut minis uel terroribus extorsit. Quod si forte ipse, & eius prædecessores, tot exegerint ab hominibus suis, quod si uenderet quicquid haberet restituere non posset, tunc consulat ei sacerdos, ut remittat hominibus in recompensationem aliquam seruitutem, uel census aliquos, ad quos ei forte tenentur, uel concedat eis aliquam libertatem, uel cōstruat hospitale, uel aliquid aliud pium agat, cum consensu damna passorum, seu successorum illorum.

De facientibus eleemosynam de alieno. Caput CVII.

P. in Circa

Irca facientes eleemosynam de alieno, seu de illicite acqui-
sita, volumus omnes scire, quod si habens alia bona, ad
restitutionem tenetur. Puta qui habuit ex iniusto bello,
uel ex furto, uel rapina, uel symonia, uel usura, uel ex nau-
fragio, uel ex iniusto pedagio, uel ex iniustis tallijs, uel ni-
uel metu extorsit, sed in ludo causa cupiditatis acquisiuit: uel iudex uel
assessor, seu officialis, aliqua inde bire acquisiuit. In his quidem & simi-
libus casibus, si sunt notorii quibus quis ad restitutionem tenetur, eleemo-
syna uel personalis decima a tali dari uel recipi non debet. Si uero ad
restitutionem non tenetur, puta quia in histronatu, uel simili-
bus acquisiuit: ex taliter quidem acquisitis eleemosyna, uel perso-
nalis decima & dari, & recipi possent. Na licet tales turpiter agant, non
tamen turpiter recipiunt: sed & nisi ad restitutionem aliquis non tene-
tur: si tamen ex notorio peccato prouenit, ecclesia recipere non debet,
ne peccatum approbare uideatur. Secus si occultum sit, quamuis prela-
tus hoc sciat. Regulariter aut quicquid ex illicita negotiatione uel aliter
sine calunia aliquid acquirit, quod tamen iuxta premissa restituere non
tenet, prudenter agit, si illud in pios usus erogat de sui consilio consessoria:
non damnamus tamen cum, si quis heredibus talia relinquit. De eo uero
quod restitutioni subiacer, eleemosyna fieri non debet: nam species suc-
ti est, uelle, ut praediximus, de alieno largiri, nec debet quis male acqui-
rere, ut bene dispenset. Nam abominabiles sunt hostiae, quae ex seelere
offeruntur. Religiosi autem, & clerici, administrationem habentes, possunt
eleemosynam & oblationem facere. Quinimo quicquid eis superest,
tenentur pauperibus erogare: quoniam quicquid habent clerici paupe-
rum est, nisi forte suis superioribus, uel ecclesiasticis illud ex debito re-
stituere teneantur. Dari quoque ratione hoc licite possunt in studio, uel
peregrinatione, de suorū abbatum, seu praetorum licentia speciali exi-
stentes. Religiosus tamen claustralis, cuiuscunque religionis, proprio ca-
rentis, nullam administrationem uel officium habens, quia nec proprium,
nec etiam uoluntatem habendi habere debet, eleemosynam uel oblatio-
nem facere non potest: nisi forte cum abbatis uoluntate de comuni-
bus rebus hoc faciat uel nisi forte hominem ad mortem claudientem ui-
deat: tunc enim licentia summi abbatis, scilicet Dei, omnia sunt commu-
nia.

nia, id est, communicanda. Iuxta illud: Pafce fame moriētem, quoniam
 finon paucis, occidisti. Vxor quoq; de rebus paternalibus, id est sa-
 tis propriis, potest etiā uirō inuito eleemosynas & oblationes facere. Sed
 & de bonis uiri, & de illius licētia & permissione hęc instincte facere po-
 test & debet. Quod imo de pane, uino, & similibus, quę de laudabili &
 approbato more, quasi ubiq; ad uxoris dispositionem pertinere solet,
 etiam sine illius expressi licentia moderate tamē hęc facere potest, in-
 formans sibi conscientiam, quia uir eius hoc ratum habere debeat, etiā
 si aliquando hoc leuiter, aut ad terrorē forte, ne immoderate effundat,
 prohibuerit. Informans etiam sibi conscientiam ex pauperis qualitate,
 credens, quod si uir illum uideret, id ipsum faceret. Si autē omnino cre-
 dat hoc uirō duplicare, nec aliquo modo ualeat suā conscientiam infor-
 mare, nullatenus cum illius scandalo, debet: quod modo de rebus uiri di-
 ximus, idē etiā de dotalibus, quarū maritus dominus est, intelligi debet.

Item de facientibus eleemosynam.

Illius familias de castrensi, & quasi castrensi peculio, nam
 quantum ad illa, pater familias censetur, eleemosynam &
 oblationē licite facere potest: de aduenticio uero, & per-
 fectionis, sine patris licētia, uel permissione id agere neq;
 nisi in casibus illis, in quibus de iure donare potest,

De indulgencijs eundo & redeūdo cū corpore Christi, Cap. CVII.

Vando corpus domini refertur ad infirmū, uel deferretur,
 omnes fideles deuote illud flexis genibus, eundo & re deun-
 do adorent. Nos autē oñibus uere pœnitētibz, ac humili-
 ter cōfessis, ipsū corpus Christi associātibus, quadraginta
 dies de iniūctis sibi pœnitētijs misericorditer relaxamus.

De delictis Monachorum, & Monacharum, Caput CIX.

Tem sub pœna excomunionis firmiter inhibemus, en-
 monachi seu moniales pro delictis ab eis cōmissis pre-
 bendis suis priuentur, sed in suis monasterijs recipian-
 tur, in quibus puniantur & corrigantur, cōsiderata qua-
 litate delicti, secundum regulares obseruantias, & ali-
 as prout secundum deum, & iustitiam superioribus & prælatis eorundē
 monasteriorum uidebitur expedire.

ACTA ET DECRETA SYNODI

De excommunicatione. Caput XC.

Item cum nullus excommunicari debeat, nisi pro peccato mortali, & contumacia, de qua dubitandum non est, quin mortale peccatum existat, Præcipimus sub pœna excommunicationis, quod omnes presbyteri moneant publice in suis Ecclesiis, & inducant Parrochianos suos, ut cum super excommunicationibus in eos latis fuerint per militantem Ecclesiam absoluti, nihilominus confiteantur & conterantur de peccato contumaciæ uel inobedienciæ, pro qua excommunicati fuerunt: hoc enim eis expedit ad salutem.

De ædificijs Religiosorum mendicantium. Caput CXI.

Item sub pœna excommunicationis, omnibus religiosis mendicantibus utriusq; sexus, cuiuscumq; religionis existant, nostræ Ciuitatis, Diocesis, & Prouinciæ, firmiter inhiibemus, ne extra sua monasteria & claustra, nouas mansiones sibi appropriare, seu noua ædificia ad usus suos construere præsumant, sine nostra & Episcoporum locorum licentia speciali: nisi hoc eis à sede Apostolica specialiter sit indultum, super quo nobis, & locorum ordinarijs si dem facere teneantur.

De decimis noualium. Caput CXII.

Item cum sicut decimæ de iure communi, ad Parrochiales Ecclesias pertineant, omnem dubitationis scrupulum amouentes declaramus, quod omnium noualium decimæ etiam ad easdẽ Ecclesias Parrochiales pertinent pleno iure. Nullus itaq; huiusmodi noualium decimas, contra uoluntatem presbyterorum Parrochialium sibi appropriare seu retinere præsumat; nisi super hoc sedis Apostolicæ priuilegio sit munitus. Et ut quid sit nouale singulis innotescat, omnes scire uolumus, nouale esse agrum, seu quodcũq; pradium de nouo ad culturam redactum, de quo non extrat memoria, quod aliquando cultus seu cultura fuerit. Priuilegiaq; super huiusmodi noualibus religiosis concessis, non de quolibet tali nouali intelligenda credimus fore, sed illo dumtaxat, cuius decimam religiosus potest conuen-
tus, abiq;

tus absq; graui detrimento ecclesiæ parrochialis detinere, cum talis sit
sæpe locus incultus, de quo parrochialis ecclesiæ magis p̄cipit decima-
rum ratione prouentus.

De receptione statutorum, Ca. CXIII.

Item in uirtute obediētiz om̄ibus suffraganeis nostris, &
eorum uices gerentibus firmiter præcipimus, ut hæc sta-
tuta salubria recipiant infra mensem, & ea in suis synodis
Episcopalibus, uel alias quamprimum poterunt, congre-
gatis omnibus ecclesiarum sibi subditarum prælatis & re-
ctoribus ac uicarijs, & personis ecclesiasticis utriusq; sexus, eis publice le-
gere & intimare procurent, ac deinceps annis singulis in perpetuum
in suis synodis eadem statuta prouincialia recommendari faciant ea, ex
abundanti præcipientes, & innouantes in eisdē synodis ab omnibus ob-
seruari. Et insuper omnium ecclesiarum cathedralium, collegiatarum,
& monasteriorum, tam monachorum, quam monialium ac prioratū
prælati, Abbates & abbatissæ, & priores, necnon Archipresbyteratū
seu decanatū, Archipresbyteri seu Decani q̄primū cōmode poterūt,
sub pœna excommunicationis copiam de huiusmodi statutis prouin-
cialibus cum suis moderatis expensis recipiant, ut de eis rectoribus &
uicarijs ecclesiarum, aut alijs personis ecclesiasticis, præfati Archipresby-
teri seu decani, in suis Archipresbyteratibus & decanatibus fiat copia,
in tantum, quod modis omnibus sub pœna prædicta omnes personæ
prædictæ ecclesiasticæ, nostræ ciuitatis, diocesis, & prouinciæ, eadē sta-
tuta habeant penes se infra instantem natiuitatem domini. Et quia di-
latio temporis obliuionem inducit, sub pœna excommunicationis latæ
sententiæ omnibus Archipresbyteris & decanatuum decanis, & parro-
chialibus presbyteris præcipimus, ut iisdē decani in suis decanatibus cō-
gregatis omnibus presbyteris suorum decanatum, annis singulis cer-
ta die uel diebus eadē statuta relegant: ut super eis plenius instruantur.
Presbyteri autem saltem bis in anno statuta eadem integraliter legant,
& uideant, in quantum parrochianos suos tangunt, & super eis instrui
possunt, ipsa statuta in suis ecclesijs etiam semel in anno una die si fieri
potest, uel pluribus, in uulgari publicent, & exponāt, prout melius pote-
runt,

ACTA ET DECRETA SYNODI

runt secundum scientiam a deo eis datam, ut nemine in nostra ciuitate, diocesi, & prouincia lateant ea quæ in nostro prouinciali concilio sunt tam salubriter instituta.

De potestate Suffraganeorum.

Cap. CXV.

Ostremo uenerabilibus fratribus nostris episcopis Suffraganeis nostræ prouinciæ, committimus, cuiuslibet in sua ciuitate & diocesi, plenariam potestatem absoluen di suos subditos, ab omnibus prædictis sententijs pe nos latis, si quas incurrerint; ita tamen quod prius satisfecerint de commissis eisdem statutis semper in suo robore duraturis. Item omnibus subditis nostris presbyteris, ciuitatis, diocesis, & prouinciæ nostræ Treuerensis uere penitentibus & confessis qui quolibet mense uel sæpius unam missam celebrauerint de sancto spiritu & alijs personis ecclesiasticis & secularibus preces deo deuotas & orationes & precipue orationem dominicā cum salutatione uirginis gloriose erga deum pia deuotione effuderint, pro statu pacifico imperij & regni & personarum pijsimi principis, Charissimi domini & fratris nostri Henrici, dei gratia Romanorū Regis, semper Augusti, et serenissime Augustæ domine Margarete felicissime coniugis sue, quæ sibi a deo data est & ut deus ipsos & nos ab omnibus aduersis ptegat & defendat, pgressusq; eorum & nostros, ad laudem dei, de uirtute in uirtute dirigat & prosperari faciat, quadraginta dies quotiens dictam missam celebrauerint, & prædictas preces effuderint de iniunctis sibi penitentibus misericorditer relaxamus. Et hoc presbyteri in suis ecclesijs quamprimum commode poterunt non differant omnibus intimare.

De potestate seruata Archiepiscopo.

T insuper scire uolumus uniuersos, quod nos Baldinus prædictus, Treuerensis Archiepiscopus, nobis super præmissis omnibus et singulis seruamus potestatem addendi, minuendi, corrigendi, interpretandi, & declarandi, quotiens opus fuerit, & nobis uisum fuerit expedire.

Sequun-

PROVINCIALIS TREVEREN.

Sequuntur ex nunc aliquæ additiones, per colendæ memoriæ domini Baldeuini, archiepiscopum Treuerensem, supra dictis statutis, per patentes literas, additæ in modum sequentem:

Baldeuinus Dei gratia sanctæ Treueren. Ecclesiæ archiepiscopus, sacri imperij per Galliam archicæcellarius, Vniuersis, & singulis personis, tam ecclesiasticis, quàm secularibus per suas Ciuitates, & diocese. constitutis, Salutē, & synceram in domino charitatem. Ex credito nobis dispensationis officio, curis sollicitamur assiduis, curiosaq; inquisitione meditando discurremus, ut subditorum nostrorum quieti & commodis, in quorū prosperitate urique prosperamur, iugiter mentis nostræ studijs intendamus, ut & ipse felici dum regimine, præseruentur a noxijs, & optatis semper proficiant incrementis. Igitur cum nonnulli instigante diabolo in tantam presumptionis audaciam prorumpant, ut clericos & ecclesiasticas personas occidere, mutilare, & captiuare, captiuosq; detinere, in suæ salutis dispēdium, non formident sicut hucusq; pluries, quod dolentes referimus, dinoscitur perpetratum. Nos tantis periculis cupientes occurrere, & tam nefarios præsumptores condigna animaduersione ferire, ut saltem metus pœnæ, tales ab huiusmodi præsumptione cohibeat, & compescat: Statuimus tenore presentium, & ordinamus, si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, quod aliquem clericum pro clerico se gerentem in terminis nostræ ciuitatis, uel diocesis, occidat, mutilet, uel captiuet, seu etiam detineat captiuatum, quod contra talem occisorem, mutilatorem, captiuatorem, & ipsum clericum detinentem, per totum decanatum Christianitatis illius loci, ubi talis occisor, mutilas, seu captiuans, uel clericum detinens, domicilium habuerit, uel iurisdictionem exercuerit, de iure uel de facto, & etiam per totum decanatum illius loci, ubi talis clericus captiuus, detentus fuerit, & in qualibet parrochiali Ecclesia alterius decanatus, ad quam tales malefactores declinare contigerit, quamdiu moram ibidē traxerint, & post recessum eorum, per triduum cessetur, ac statim & sine alia monitione, penitus a diuinis. Quam quidem cessationis diuinorum sententiam, in loca prætracta, ut præactum est, ponimus per præsentem,

Q. n. tamdiu

ACTA ET DECRETA SYNODI

tamdiu tenendam & firmiter obseruandam, donec præfatus occisor mu-
 tilasuel captiuas, seu clericū captiuū detinens, satisfactione debita præ-
 habita per nos ipsam meruerit, & obtinuerit relaxare. De qua quidem
 relaxatione per nostras uel officialium nostrorum literas constare de-
 bebuit. Præterea cum nonnulli perversi homines interdum alios in pro-
 secutione sui iuris impedire temere molientes, nuncios & portitores li-
 terarum et processuum iudicialium occidunt, mutilant, uel captiuent, uel
 literas & processus quos deferunt, ipsis auferunt uolenter, in ecclesiasti-
 cæ libertatis contumeliam & contemptum, Nos huic morbo pestifero
 per oppositionem competentium poenarum mederi uolentes, ut quos
 timor dei à malo non reuocat, saltē poena coerceat à pccō, & ne quisq̃
 huiusmodi occasione & prosecutione sui iuris & iusticiæ, quam colere
 summum bonum esse dinoscatur, retrahatur. Statuimus, ordinamus,
 & uolumus, si deinceps quisquā in talem uesaniā incidit, quod nun-
 cium aliquem literas uel processus aliquos iudiciales deferentem, eā oc-
 casione occidat, mutilet, uel captiuet, uel literas & processus iudiciales
 huiusmodi cuiquam nuncio ipsos deferenti auferat uolenter, quod talis
 occidens, mutilans, seu literas & processus uolenter auferens, iuxta sta-
 tuta alias p nos desup edita, sententiā maioris excommunicationis incidat
 ipso facto, & quod contra talem nihilominus sine alia monitione, & si-
 ne alio mandato, in terminis parrochialis loci ubi præfatus fuerit, quam-
 diu ibidē morā traxerit, & post eius recessum p tridū cessetur à diuinis,
 Quam cessationis diuinorum sententiā, contra tales occisores, muti-
 latores, & captiuatores dictorum nunciorum, literas seu processus iudi-
 ciales deferentium, & contra auferētes ipsas literas & processus huius-
 modi ferimus, & præsentibus promulgamus. Item quia sæpe contin-
 git, ut ex retroactis comperimus, quod bona clericorum decedentium
 à nōnullis personis quibus nullum ius competit bonis in eisdem, de fa-
 cto, & per iniuriam occupantur, surripiuntur, & etiam dissipantur, pro-
 pter quod eorundem bonorum debita dispositio impeditur. Nos ausus
 talium bona huiusmodi occupantium, surripiantium, & dissipantium,
 reprimere cupientes, tenore præsentis statuti omnibus & singulis per-
 sonis tam ecclesiasticis, quam secularibus, cuiuscunq̃ status, sexus, uel cō-
 ditionis fuerint, districte, & firmiter inhibemus, ne aliqua bona per ali-
 quem

quem clericum nobis subiectū, cum decesserit, derelicta .s. in quibus iam ipsis nō competit, occupent, subripiant, uel quouismodo dissipent. Alioquin uolumus & statuimus, si quisquam repertus fuerit, qui contra hoc nostrum statutum bona aliquorum clericorum decedentium, nobis subiectorum, per iniuriam occupauerit, surripuerit, uel dissipauerit, quod contra talem ipsorum bonorum occupationem, subreptionem, uel dissipationem, in terminis parrochialis loci, ubi talis occupans, subripiens uel dissipans, præsens fuerit, uel moram traxerit, & post eius recessum p triduum: & nihilominus in terminis parrochijs loci ubi talia bona sic occupata, surrepta, uel dissipata, actu cōstituta, seu collocata fuerint, uel ubi deuenierint, cesset eo ipso penitus à diuinis. Quā cessatiōis diuinorū sententiam contra huiusmodi bona clericorum decedentium, occupatores, surreptores, ac dissipatores, modo quo præfertur tenendam præsens promulgamus. Cæterum cum nonnunquam aliquæ personę religioſæ de religiosis etiam monasteria personis super bonis negocijs seu iuribus, ad monasteria in quibus huiusmodi personæ deputatæ noscuntur, spectantibus, suis consanguineis, laicis, uel alijs personis laicalibus ipsis fauentibus querimonias facere non pauescant, ex quo eorum prælatis uel confratribus, ac ipsis monasterijs interdum iniurię, damna, & grauamina non modica inferuntur, præsens statuti tenore inhibemus districte, ac in uirtute sanctę obedientię omnibus personis religiosis, cuiuscūq; status, sexus uel cōditiōis fuerint, ne sup bonis uel iuribus siue de psonis ad monasteria in quib. degūt, uel receptę fuerint pñētibus, aliquas querimonias faciāt aliquibus psonis laicalib. siue finteorū cōsanguineis, uel alias amici, per quos dicti eorū prælati uel cōfratres, uel etiam ipsa monasteria molestari, & dānificari quoq; modo ualeant, uel grauari. Et si de cætero alicuius personæ religioſæ occasione monasterij eiusdē personæ per aliquos laicos siue suos consanguineos, siue alios amicos aliquæ iniurię, uel grauamina illata fuerint, siue dāna: cū non sit uerisimile, quod inimica huiusmodi religioſa persona talia fierēt, & ob hoc scrupulo nō careat societatis occulte uolumus, & statuimus, quod dicta persona cuius occasione talia grauamina seu damna ipsi monasterio inferantur, eo ipso de hoc quod querimonias sic inhibitas fecerit, sit conuictus, & eo ipso etiam talis persona conuerſus à uoce & iure capi

ACTA ET DECRETA SYNODI

tulari in suo monasterio, sine spe restitutionis per triennium sit suspensa, & ultra hoc nihilominus tanto tempore, quantum ipsius superioris & conuentus arbitrati fuerint, & donec iuxta eorundem superioris et cōuentus moderationē ac arbitriū pro qualitate excessus, fuerit emendata. Iterum cum per importunitatem potentium, monasteria tamōnachorum quam monialium, nobis subiecti, aīn receptione aliquarum personarum prębendis nondum uacantibus, ut profacti exigentiam didicimus, interdum nimium pręgrauentur: inhibemus & singulis conuentibus nobis subditis, tam monachorum, quam monialium, & singularibus personis eorundem, ne aliquas prębendas de cetero aliquibus personis conferant, nisi actu sint uacantes: & ne aliquas personas sub expectatione futurarum prębendarum recipiant, seu aliquas promissiones faciant de ipsis prębendis aliquibus personis, cū uacauerint, conferendis: & ne aliquas etiam petitiones super futuris prębendis admittant, uel quod admittantur, consentiant, diuisi uel cōmuniter quouismodo. Alioquin singulares personas de cōuentibus huic nostro statuto non obtemperantes, excommunicationis: cōuentus uero suspensionis sententias incurrere uolumus ipso facto. Itē quia intelleximus qđ nonnulli ex inordinato affecto, & non ob Dei suorumue sanctorū uenerationē, quorundā sanctorū festa, quę nec Romana ecclesia, nec nos uel clerus aut populus nostrę ciuitatis & diocesis, specialiter et celebriter ueneranda duxerūt, ita qđ in ipsis festis ab operibus mechanicis, quibus conquæritur uictus, cessetur, pręsumat indicare, ac pro celebribus festis coli mandare. Vnde in uirtute sanctę obedientię districte duximus prohibendū, ne quis de cetero pręlatus, uel alius cuiuscunq; status, pręminentię uel conditionis existat, nobis subiectus, huiusmodi sanctorum festa, in quibus homines ut plurimum, quod cordialiter nobis disciplicet, se non diuino cultu ut deberent, sed uoluptati & ociositati, quę hostis antiquę arma fore noscuntur, prębere student, quacunq; occasione uel causa, indicare uel coli, mandare pręsumat. Saluis ijs sanctorum festis, quę ab antiquo hucusq; fuerint in suis locis profectis celebribus obseruata. Datum Treuer. Anno domini millesimo, trecentesimo trigesimo nono, Die prima mēsis Iunii,

Baldeu

Alduinus Dei gratia, sanctæ Treuerensis Ecclesiæ archiepiscopus, & c. Vniuersis abbatibus, prioribus, ac alijs personis monasteriorū ordinis seu religionis sancti Benedicti, per suas ciuitates & diocesi. consistentium, in Christo sibi dilectis, Salutem & synceram in domino charitatem. Inter cæteras sollicitudines nostris humeris incumbentes, illud

potissimum incidet cordi nostro, sacra religio, quam & plantare, plantataq; fouere, ex iniuncto nobis officio utiq; tenemur, in diuini cultus obsequio ac morum honestati candore præfulgear, necnō regulari disciplina, ac alijs spiritualibus ac deuotis actibus rutiler, nec decrescar, sed ipsa religio in ijs & alijs ad conseruationem & statum eiusdem pertinentibus, debitum & salubre recipiat incrementum. Sane licet pro felici & salubri dicti nostri ordinis seu religionis statu ipsiusq; attinentijs tam aliorum patrum, quam canonicarum sanctionum diuersa & q̄ plurima, non sine magna maturitate digesta, manauerint instituta. Nonnulli tamen ex nobis, quod dolēter referimus, in obseruatione regularis disciplinæ ac statutorum huiusmodi, se exhibuerunt, ut intelleximus, hæcenus quamplurimum negligentes. Aliqui enim contra substantiam monachatus proprium seu peculium sine superioris sui licentia habere, tenere, & de ipso pro suo libito disponere non formidant. Aliq̄ etiā laxatis honestatis habentis, in caligis diuersorū colorū mixtis, & calceis bassis admodum laicorum, necnon in habitu dictę religioni minime cōuenienti incedere præsumūt, & qui tamē deberēt in suis claustris iuxta regularia statuta diuinis inuigilare obsequijs, Huiusmodi claustra abhorrentes, per uicos et plateas, & ad loca alia inhonestæ & suspecta discurrere nō uerentur. Aliq̄ etiā abiecta monachali modestia cū ipsos extra monasteriū eorū itinerare cōtingit, ornāmētis superfluis, nec nō pileis altis et strictis diuersorū colorū uti p̄sumūt, ad instar omnino seculariū p̄sonarū: aliaq; plura et uaria inhōestā ipsis ac eorū statui, et p̄dicto ipsorū ordini et religiōi nō modicū derogātia, cōtra obseruatiā regularis disciplinę dicti ordis, ac eorū canonū statuta cōmittere nō pauent, in diuinę maiestatis, cui se totalit̄ dedicarūt, offēsa religiōis op̄ p̄briū et sc̄dālū pluriorū, Nos igit̄ cōsiderātes hysta sub q̄dā dissimulatiōe trāsī

Q̄ iij re permit-

ACTA ET DECRETA SYNODI

fire permitteremus, quod ex hoc maior in posterū præstaretur securitas delinquendi. Cupientesq; ijs in quantum possibile fuerit, occurrere remedijs oportunis, vobis omnibus & singulis firmiter & districte, ac in uirtute sanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus ac volumus, ut a præmissis & quibuslibet alijs illicitis nec non vobis tam regularia, quam canonica instituta inhibitis, penitus abstineatis. Quodq; si cras constitutiones pro cōseruatione ac reformatione dictæ nostræ religionis ac nostri status editas, & specialiter ea quæ pro felici recordationis dominum Innocentium papam tertium in cōstitutione quæ incipit Cum ad monasterium posita extra de statu regulariū, & per pie recordationis dominum, Clementem papam quintum, in cōstitutione posita eodem titulo in Clemen. quæ incipit: Ne in agro dominico, & per sanctissimum in Christo patrem ac dominum, dominum Benedictum, nunc sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summū pontificē, in suis constitutionibus de nouo editis salubriter sunt statuta: studeatis cum integritate firmiter obseruare: & ne aliquis uestrum dictorū statutorū & contentorū in eis ignorantia prætereire ualeat, uel excusationem aliquā allegare. Volumus & mandamus uobis Abbatibus, Prioribus, ac alijs prædicti nostri ordinis, ad quos correctio personarum dicti uestri ordinis mediata uel immediata pertinet, uel pertinere potuerit, uniuersis, ut quibuslibet quatuor temporibus quolibet anno huiusmodi statuta faciatis in domibus uestris capitularibus, omnibus & singulis uestris cōmonachis ibidem præsentibus ac auscultantibus, impuberibus duntaxat exceptis, publice legi & solemniter publicari. Quodq; uos insuper Abbates, priores, & alij ad quos correctio personarum alicuius monasterij dicti uestri ordinis pertinere dinoscitur, ad eadem monasteria uos locis & temporibus congruis & opportunis personaliter transferentes, uigilem curam & diligentem sollicitudinem ipsorum monasteriorum & personarum eorūdem gerere studeatis: corrigentes & reformantes in præmissis & alijs omnibus, quæ reformationis & correctionis officio uideritis indigere. Quodq; personas uniuersas dicti nostri ordinis uobis subditas, ab illicitis & uetitis cohibentes, ad obseruationem prædictorum statutorū, & regularis discipline, prout ad quemlibet uestrum pertinuerit, coherceatis, ac pœnis & remedijs competentibus compellatis. Cum non solum
offensa

offensa propria, sed etiā aliena de prælatorum manibus requirat. Alioquin si in iis quodq̃ modo negligētes fueritis, uel remissi, tam contra uos quam personas uobis subditas excedentes, per penas spirituales & temporales, prout nobis uisum fuerit expedire, procedamus. Datum Treueris, Anno domini millesimo trigentesimo tricesimo octauo, die octauo mensis Aprilis.

NOS Baldevinus dei gratia sanctę Treuerensī Ecclesię Archiepiscopus & c. Statuimus & ordinamus, ut clerici quicunq̃ nostrę ciuitatis & diocesis Treuerensīs, decenter incedāt in habitu, calcis, caligis, corona, & tonsura clericali, & ne quis canonicus aut beneficiatus, uel etiam quicunq̃ existens in sacris ordinibus, post mensem computandum a die publicationis presentium, uel capuchis utatur, quibus maniq̃ uel fimbrię uel alię extremitates seu scissurę uel uelut uel caputiorū cum eisdem uelut uel caputis notabiliter in colore discordēt, & specialiter de capuchis ne auro uel argento uel alijs quibuscunq̃ appositionibus a panis diuersis componantur, uel scindantur, uel uardecocis cum longis manicis ultra brachium procedentibus utantur. Item predictis personis uardecocia seu tunicas superiores nimis breues aut strictas penitus interdiciamus. Sed volumus & eisdem precipimus, ut de cetero utantur uardecocis, & tunicis superioribus saltem ultra medietatem surę seu musculi cruris procedentibus; per hoc tamen eis non interdiciamus, quin in equitudo uestimentis breuioribus uti possunt. Item prohibemus ne quis de predictis personis cinctus super uestem superiorem, incedat ullo modo nisi cum in itinere fuerint uel se ad iter preparauerint causa proficiscendi aut capillos capitis sui deferat disinctos seu diuisos in medio frontis, seu etiam nimis longos. Item dictis canonicis & clericis prohibemus & interdiciamus tunicas superiores nodos habētes a tunica huiusmodi superiori, in colore discrepātes & maxie ante pectus & in alijs locis clericis inconseruatis. Si quis uero contra premissa aut aliquid premissorum uenire presumpserit, si canonicus fuerit, eo ipso sit suspensus a perceptione distributionum quę in choro diuiduntur; &

ACTA ET DECRETA SYNODI

si uocem habuerit in capitulo, etiā ipsa uoce careat ipso facto, nec ex tunc ad tractatus capitulares admittatur, nec sibi de distributionibus quicquam detur, nisi prius per nos ad præmissa fuerit restitutus. Officiatus uero qui tali ante nostram restitutionem distributiones chori sciēter dare præsumpserit, similiter uoce capitulari, si canonicus fuerit, careat ipso facto. Si uero alter beneficiatus fuerit, à perceptiōe fructuum sui beneficij, eo ipso sit suspensus. Verum si pastor, uice pastor, uicarius, seu rector alicuius parrochialis ecclesię, altaris, uel capellę, contra præmissa uel aliquid præmissorū uenire præsumpserit, similiter à perceptione fructuum sui beneficij eo ipso sit suspensus, nec se ex tunc de huiusmodi fructibus intromittāt, nisi de nostra licētia speciali. Et si fructus beneficiorum excedentium in præmissis, ob aliquam aliam causam fuerint sequestrati, huiusmodi sequestrū relaxari nolumus, neq; tolli, nisi in ipsa relaxationis litera, de prædictis, suspensione fructuum, & restitutione nostra, ad eosdem specialis mentio habeatur. Item inhibemus omnibus & singulis rectoribus, seu pastoribus parrochialium ecclesiarum, ne aliquos præsentent ad uicarias perpetuas suarū ecclesiarum, nisi consensus patronorum earundem ecclesiarum ad id accedat. Et ne archidiaconi nobis subditi, aut eorum officiales, eos admittant ad huiusmodi ecclesias, uel eos instituunt in eisdem, nisi eis prius constiterit per patentes literas ipsorum patronorum de consensu huiusmodi, & quod ipsarum ecclesiarum redditus & prouentus, ad quas sic præsentati fuerint, sufficiant ad sustentationem congruam. Rectoribus seu pastoribus, & uicarijs supradictis, si fortassis ipso cōtingat in huiusmodi beneficijs simul facere residenti personalem. Alioquin si a quoquā secus actum fuerit, uel attentatum quomodolibet, decernimus irritum & inane. Præterea quia nonnulli ecclesiarum & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum patroni, ad uacantis ipsis ecclesias, seu beneficia, que tantū a clero sacerdotibus uel promouēdis infra annum conferri debēt, nonnunquā minores annis uel alias omnino inhabiles præsentāt personas, uel etiā quandoq; loco talum minorum conficito quodam uelamine præsentant presbyteros aliquos, seu personas alias idoneas archidiacono seu eorū officiali instituendis in beneficijs memoratis: Nos fraudi huiusmodi cupientes in quantum possumus remedium adhibere, præ-

PROVINGIALIS TREVEREN. LXVII.

re, prædictis Archidiaconis, & eorum officialibus ac quibuscumq; alijs personis ecclesiasticis, quorū interest, sub pona suspensionis officij sui, districtius inhihemus, ne aliquos tales ipsos præsentatores admittant, vel instituāt in sciētē ad beneficia memorata, & ut fraudibus talium plenius obuietur, statuimus, & volumus: quā Archidiaconi seu officiales prædicti specialiter à quibuscumq; personis ipsis præsentatis ante admissionem vel institutionem ipsorum, ad beneficia prædicta exigant, & recipiant corporalia ipsorum iuramenta, quod ipsi vere et non fictē ac nulla conditione, pacto, seu promisso interveniente, & sine spe aliqua facta vel faciēda cuiquam de beneficijs ipsis resignādis suis patronis, successu temporis ipsis archidiaconis, seu officialibus sint ad huiusmodi beneficijs præsentati alioquin si secus actum fuerit, admissiones & institutiones ut sic factas, irritas & inanes esse, dictosq; præsentatos suspensos a beneficijs & officijs decernimus ipso facto. Item ordinamus, & districtē præcipimus observari in nostra cathedrali ecclesia, & singulis collegiatis ecclesijs nobis subiectis, quod singulis diebus prima decantata, martyrologium lectum fuerit, pronuncietur anniversariū defunctorum quod sequenti die fuerit peragendum, & summa pecunie pro huiusmodi anniversario interessentibus uigilijs & missis diuidenda. Item statuimus & ordinamus, quod canonici & uicarij ecclesie nostræ Treuer. & aliarum ecclesiarum nobis subiectarum, ad horas canonicas, uigilias pro defunctis, & missas, debito tempore secundum statuta & ordinationes suarum ecclesiarum, intrent chorū, & ipsis horis intersint, eo tempore, quo distributiones chori fuerint diuidendæ: quas nulla ordinatione, statuto, siue pacto obstante, tantum inter præsentē, ibi tunc canonicos & uicarios, iuxta consuetudines ipsarum ecclesiarum, in choro, & non extra chorum, diuidi & dari uolumus & præcipimus per officiatos, qui ad hoc fuerint deputati: exceptis illis canonicis & uicarijs, quos infirmitas, seu iusta & rationalis necessitas corporalis, aut euident ecclesie utilitas excusaret. Inhihemus etiā districtius præfatis offic. ne aliquas distributiones occasione collectionis reddituum seu censuum suarū ecclesiarū sibi usurpent, dū nō interfuerit diuinis officijs, in qbus diuidēdę sūt huiusmodi distributiones.

R ij Et quia

ACTA ET DECRETA SYNODI

Et quia nonnulli plus temporalem solent poenam quam spiritali seu ecclesiasticas sententias, quod dolenter referimus, formidare, & ut sic frequenter ad subditorum noxam tendit, quod ipsis ad remedium est prouisum, sententias excommunicationis in alijs statutis nostris, super præmissis, & eorū occasione per nos editis prolatas, ne subditi nostri eisdem sententijs, prout hactenus fieri est compertum, damnabiliter se inuoluant, decernimus reuocandas, & præsentibus reuocamus. Nolumus tamen illos qui dictis nostris sententijs, seu canonis, iam ligati noscuntur, per huiusmodi absolutionem esse absolutos. Sed quod ab eisdem sententijs per nos, uel per nostros in hac parte uices gerentes, obtrinant specialiter se absolui. Præterea ut præmissa omnia & singula obseruentur, ne aliquis ab eorum obseruatione prætextu ignorantie se possit excusare, Præcipimus omnibus & singulis decanis nobis subditis, ut eorum copiam recipiant infra mensem, ab officialibus nostris Treuer. siue Confluen. & ea suis subditis publicent, & diligenter faciant obseruari, si ipsi decani poenam canonicam, & nostram uoluerint evitare. Datum Treuer. Anno domini, millesimo tricentesimo tricesimo septimo. Die uicesima mensis Maij,

BALDVINVS Dei gratia, &c. Vniuersis præatis, præpositis, archidiaconis, decanis, scholasticis, necnon clericis alijs beneficiatis, & in sacris ordinibus constitutis, suarū ciuitatis & diocesis quibuscumq; in Christo sibi dilectis, Salutem & synceram in domino Charitatē. Licet curis nobis undiq; affluentibus sollicitemur innumeris, ad illa tamen intuitum nostræ considerationis dirigimus intentius, per quæ actus & mores clericorum, quorum uita & conuersatio aliorū sunt norma & exempla, in melius reformatur, sane iam dudum pro reformatione actū, & morum clericorum nostrarum ciuitatis & diocesis Treuer. ac honesta conuersatione eorundem, quæ interioris mentis est indicium, nonnulla statuta salubria, & sacris canonibus fulcita, duximus publice promulganda, statuendo uidelicet, quod clerici quicumq; nostrarum ciuitatis et diocesis Treueren. decenter incederent in habitu, calceijs,

tu, calcijs, caligis, corona, & tonsura clericali. Quodq; nullus canonicus aut beneficiatus, uel etiam quicumq; clericus in sacris ordinibus existens, uestimentis uel capucijs utentur, quibus manicæ uel simbriz aut aliæ extremitates uel scissuræ uestimentorum uel capuciorum, cum eisdem uestimentis seu capucijs in colore notabiliter disordarent, & specialiter ne capucia auro uel argento, uel alijs quibuscunq; appositionibus a panno diuersis, componerentur, seu scinderentur: & ne etiam uardecocijs cum longis manicis, maxime ultra brachium procedentibus, uterentur, & quod uardecocia seu tunicas superiores breues, aut strictas nimium non haberent: sed quod uardecocijs & tunicis superioribus saltem ultra medietatem suræ, seu musculi cruris procedentibus uterentur. Quodq; insuper cincti super uestem superiorem non incederent, nisi dum se ad iter præpararent, uel essent in itinere constituti: & quod capillos disinctos in medio frontis, aut longos nimis non deferrent: quod dicti etiam canonici & clerici, in tunicis superioribus non deo a panno tunicarum in colore discrepantes, non deferret, maxime ante pectus & locis alijs clericis inconsuetis. Alioquin contrarium facientes, ceteris poenis artati præcipimus & constringi. Statuimus etiam, & ordinamus nonnulla alia, statum, salutem, ac honestatem dictorum clericorum respicientia, prout in eisdem statutis per nos editis & solemniter publicatis, uideri poterunt plenius contineri. Verum nonnulli ex prædictis canonicis clericis prædicta nostra statuta quamuis ipsis salubria, paruipendentes eadē, prout per facti experientiam didicimus, obseruare hæcenus minime curauerunt. Igitur nos considerantes, et attendentes, quod id solum bene agitur, si errantium hominum uita corrigatur, ac uolentes in istis negligentium defectum ulteriori executione supplere, Vobis & cuilibet uestrum præcipimus & mādamus, quatenus prædicta nostra statuta in omnibus & singulis suis Capitulis, prout per nos edita sunt, & prout quemlibet uestrum respiciunt, uel contingere possunt, studeatis firmiter obseruare, quodq; uos prælati, præpositi, archidiaconi, decani, & scholastici, & quilibet uestrum canonicos & alios clericos uobis immediate subiectos, ad hoc teneatis, coherceatis, necnon unjs & modis, ac poenis competentibus potissime in dictis nostris statutis comprehensis, inducatis, ut eadem nostra statuta

ACTA ET DECRETA SYNODI

ipsorum salutem ac bonum respicientia, teneant & obseruant. Alio-
 quin tam contra uos, quam dictos canonicos & clericos uobis subditos,
 ac dictorum nostrorum statutorum transgressores per pœnas spiri-
 tuales & temporales, prout opportunum nobis uisum fuerit, procede-
 mus. Præterea cum in tantum quorundam processerit ambitio, ut plu-
 res dignitates, personatus, seu ecclesias parrochiales, curam animarum
 habentes, contra sacrorum canonum instituta recipere, & receptas illi-
 cite detinere non formidēt: & cum unius officium uix implere suffici-
 ant, sibi stipendia plurimorum recipiunt, Nos huic morbo, quamuis
 alias per sacros canones super hoc sufficienter prouisum existat, cum
 ulteriorum tamen executione occurrere cupientes, statuimus, ordina-
 mus, ac præcipimus inuiolabiliter obseruari, quod quicumq; duas, uel
 plures personatus, dignitates, seu ecclesias parrochiales, actu curam ani-
 marum habentes, sine dispensatione legitima, & contra constitutionē
 recolēdæ memoriæ, domini Ioan. Papæ uigesimali secūdi, super hoc pro-
 laram, quæ incipit: Execrabilis qui tenuerit, easdem dignitates, perso-
 natus, uel ecclesias, infra mensem à publicatione præsentium cōputan-
 dum, in manibus superiorum resignent effectualiter, & dimittant, Re-
 gressum ad easdem dignitates, personatus, uel ecclesias, seu aliquam eo-
 rum, seu earum, sine noua præsentatione uel colloca-tione, minime ha-
 bituris. Aloquin ipsos ad hoc faciendum per pœnas canonicas, & prout
 opportunum uobis uisum fuerit, compellimus. Et ut inani huiusmodi
 dignitatum, personarum, & ecclesiarum multitudini, quas quidam per
 ambitionis uitium recipere non formidant: quæ quidē multitudo ca-
 nonibus inimica, materiam dissolutionis & euagationis inducit, certūq;
 continet periculum animarū, opportunius occurratur, statuimus, et or-
 dinamus, quod si aliquis habens aliquam parrochialem, ad aliam fuerit
 præsentatus, ad tertiam seu aliā nullatenus inuestiatur uel admittatur,
 nisi prius in præsentia eorundem iuret solemniter, & promittat, quod
 postquam possessionem, uel quasi illius ecclesiæ, ad quam secundo præ-
 sentatus fuerit, pacifice fuerit adeptus, primam ecclesiam dimittat rea-
 liter, & resignet. Volumus etiam & statuimus, quod si aliquis duas uel
 plures habens ecclesias, & eas sine dispensatione canonica, contra præ-
 dictam constitutionem, execrabiliter tenens, ad tertiam seu aliam fuerit præsentatus,

sentatus, quod si sic presentatus, ad tertiam seu aliam, nullatenus investitur, uel admittatur ad eam, nisi prius illas ecclesias, quas prius contra constitutiones canonicas tenuit, & per quorum detentionem, ad alias se inhabilem reddidit, effectualiter & realiter dimiserit, ac se habilitari ad alia beneficia consequenda per superiorem ad quem hoc pertinet, procuraret: quod si secus per quenquam Archidiaconum nostrarum ciuitatum, uel diocesis. seu aliquem alium, ad quem insinuendi pertinerit, factum fuerit, id ex nunc decernimus irritum & inane: & nihilominus contra ipsos hoc præsens nostrum statutum non seruantes, per poenas canonicas procedemus. Per præmissa autem quæ ad prædicti clerici correctionem & emendationem excessuum, qui in ipso ut communius irreperant, specialiter statuenda prouidimus ueniendi contra salutem sacrorum canonum, uel etiam nostri concilij Treuent. instituta, habenas sibi non intelligat esse laxatissimo eadem statuta prout salubriter instituta noscuntur, per uniuersum clerum nobis subiectum, uolumus cum omni obedientia & reuerentia firmiter obseruari. Datū Treu. An. M. CCC. xxxviij. die viij. mensis Aprilis.

Sequitur statutum Mauricianum.

RALDVINVS Dei gratia, &c. Ad perpetuam rei memoriam. Dudum, quod dolentes referimus, abolendæ consuetudinis de nouo in nostram deducti noticiam, in diuinorum obsequiorum diminutionem, cleri opprobrium, & ecclesiarum non modicum detrimentum, uergens morbus irrepsit: Quod uidelicet quarundam ecclesiarum nostræ diocesis. decani, & capitula, necnon clerus & ministri earundem, sub prætextu & occasione feriarum, ob necessitates hominum a iure & a sanctis patribus indultorum, a festo beati Mauricij, continue usque ad festum omnium sanctorum, singulis annis, nec choros ad psallendum altissimo frequentare, nec diuinis curant officiis interesse: Propter quod etiam nouelli scholares et alij doctrinis scholasticis imbuendi, lasciuiendi opportunitate assumpta, quasi licet incipiunt, nec desinunt durari huiusmodi tempore euagari. Cum igitur peruersitatibus hominum, qui nec sciunt a uetitis, & prohibitis abstinere, nec debito modo gaudere concessis, non sit aliquatenus indulgendum, attēdetes quod, quod error cui non resistitur approbari uidetur.

Nos

ACTA ET DECRETA SYNODI

Nos ex cōmisso nobis pastoralis officij regimie, huiusmodi perturbat
 tismorbū nostris temporibus penitus exulari, & exterminari uocae
 dentibus cupientes, de liberatione magna præhabita statuendum du
 ximus & statumus in ijs scriptis: Quod de cætero anno quolibet de
 cani ecclesiarum de consilio capitulorum suorum, aut capitulū repræ
 sentantium, qualitate temporum, & maturitate uindemiarum consi
 derent attentius tempus huiusmodi feriarū, quo ad hoc duntaxat ut
 clerus ipsarum ecclesiarum ipsis ferijs gaudere ualeat, pro uinis colligē
 dis, aptius, & congruentius uno anno prius, altero autem tardius, iuxta
 exigentiam uindemiarum & temporum, in quo uina colligenda ipsi
 ecclesijs a prope situata uix possint recolligi, torqueri, & uasari, citius
 & breuius, quo fieri poterit, moderentur, statuāt, limitent, & inducāt.
 Hoc statuto nihilominus in uirtute sanctæ obedientiæ, & sub excom
 municationis pœna, uniuersis & singulis, quos hoc præsens nostrum
 statutū concernere aut tangere poterit, districtius inhibentes, ne qui
 quam citra uel ultra tempus per decanos ecclesiarum pro uindemiariū
 ferijs ut præmittitur moderandum, & limitandum ab ecclesijs suis abse
 se, & chorum, & diuina officia non frequentare, seu se a diuinis officijs,
 & horis canonicis absentare occasione feriarū, aut occupatione uino
 rum quouis modo præsumat: nisi super hoc à nobis, aut à nostrarum
 curiarum Treuerensis, & Confluen. offic. aut a decano proprio im
 petrata licentia potiarur. Sed omnes unanimiter studeāt, sicut alij tem
 poribus, diuinis officijs interesse; & pueri scholasticis insistere discipli
 nis. Quod si quis decanorum prædictorum indictionem & limitatio
 nem feriarum huiusmodi obmitteret, aut quiuis alter clericus præmis
 sorum, contrarium faceret contra præsens nostrum rationabile & salu
 bre statutum temere ueniendo, se per tres menses integros a percepti
 one fructuum sui beneficii, quod indebite suis defraudatur obsequijs,
 mouerit auctoritate huiusmodi statuti, ipso facto fore suspensum, fructi
 bus huiusmodi suspensionis tempore prouenientibus ad usus pios per
 nos & nostros in hac parte cōmissarios, prout expedire uisum fuerit,
 conuertendum: nec possit aliquis huiusmodi suspensionis sententiā tol
 lere, nisi nos & nostri speciales commissarii in hac parte. Idem quoque
 per omnia, & quo ad moderationem et indictionem feriarum gratia,
 missū

messum colligendarum, & quoad monasteria quorumlibet ordinum nobis subiecta, ne in eis circa præmissa, aut eis similia, fiat excessus, volumus & præcipimus inuolabiliter obseruari. Consuetudine contraria, quæ in hac parte potius dicenda est corruptela, aliquatenus nõ obstante. In quorum omnium euidentiã, sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum Berengastell, die xvi. mensis Septembris. Anno domini M. CCC. XLiiij.

Quia non recipiant ultra dimidiam marcã pro inuesturis.

Alduinus Dei gratia, sanctæ Treuer. ecclesię archiepiscopus, & cetera. Ad perpetuã rei memoriam. Quoniam frequentibus ad aures nostras clamoribus est delatum, nonnullos nostrarum ciuitatis & diocesis Treuerens. prælatos, utpote abbates, archidiaconos, præpositos, & alios, qui sibi in aliquibus ecclesiis ius inuestiendi uendicant, in exigendo & recipiendo pro inuestituris ecclesiarum, in quibus, ut præmittitur, sibi huiusmodi ius uendicant a presentatis & admissis, seu admittendis, ad easdem adeo esse onerosos & graues, quod ex immoderata, exacti one & receptione eorundem, admissi seu admittendi ad ipsas ecclesias nimium prægrauantur, Deus offenditur, & graue scandalum in Dei ecclesia generatur, Hinc est, quod nos, prout nostro pastoralis incùbit officio, circa præmissa, quæ, salua conscientia, amplius tolerare non possumus, de oportuno providere remedio cupientes, deliberatione diligenti super his matura præhabita, præsentis statuto in uirtute sanctæ obedientiæ districtius prohibemus, ne quis prælatorum prælatorum, aut quouis alius, ius inuestiendi sibi uendicans, pro inuestitura presentati, admissi uel admittendi, ad quamuis ecclesiam, capellam, uel altare, siue in ipsa inuestitura, siue ante uel post, ultra dimidiam marcã argenti puri, seu ultra eius æstimationem in pecunia, uel alia re quacunque, etiã si sponte offerretur, de cetero per se, alium, uel alios, quouis modo recipere audeat uel præsumat. Si quis autem contra hoc fecerit, sententiã excommunicationis ipso facto se nouerit incursum, nec ex inuestitura huiusmodi ipsi inuestito seu inuestiendo, de ecclesia, capella, uel altari, ius aliquod requiratur. Hanc etiam necessariã constitutionem, ad

S præfacto-

ACTA ET DECRETA SYNODI

prælatorum prælatorum officiales, seu eorum in hac parte uices gerentes, si ultra prædictum taxum pro ecclesiarum, capellarum, aut altarium inuestituris receperint, ac admissos seu admittendos ad ecclesias huiusmodi, si ultra eundem taxum pro inuestituris huiusmodi dare per se uel per alium, uel per alios præsumpserint, duximus extendendam. Porro cum per præsens nostrum statutum immoderatam dictorum prælatorum, eorumque officialium & uices gerentium receptionem, & inuestitorum seu inuestiendorum dationem reprimere, prout expedire uidimus, extendamus. Per hoc tamen dicti prælati eorumque officiales, seu uices gerentes, quod ratione inuestituarum huiusmodi recipere, & ipsi inuestiri seu inuestiendi, dare prætaxatam summam, aut etiam infra eam quomodolibet ualeant, facultatem sibi non estiment esse concessam, nec credant sibi alias hoc de iure licere, cum recipi uel dari aliquid in hoc casu, etiam obtentu cuiuscunque consuetudinis, quæ in hac parte potius corruptela dicenda existit, sacrę districtius prohibeant sanctiones. Nulli igitur nobis subiectorum liceat hoc præsens nostrum statutum infringere, uel ei ausu temerario quolibet contraire Datum. Treueris, die x. mensis Octobris, Anno domini millesimo, tricentesimo, quadringesimo quarto.

Sequuntur capitula & puncta statutorum, reuocata per commissarios ad hoc deputatos.

De sacramentali signo. Caput CXVII.

Item cum ante sacramentale signum, quod per manus impositionem imprimitur & confertur, nullus secundum beatum Isidorum dici debeat de sorte domini, Item sub pena excommunicationis latę sententię firmiter præcipiendo mandamus, Vt nullus de ciuitate, diocesi, & prouincia Treuerensi, signum clericale seu clericalem tonsuram, per quam, secundum uerorem sententiam, ordo clericalis confertur, deferat, seu sibi radi faciat: Acolytatus etiam ordinem non recipiat, ante quam per eum qui possit & debeat, sibi in collatione primę clericalis tonsurę manus impositio & benedictio sacramentaliter imponatur,

De eo

De eodem.

Item sub pœna latæ sententiæ omnibus subditis nostris, civitatis, diocesis, & provinciæ Treueren. propter multorũ abusum clandestinum qui hæcenus fieri cõsuevit, inhibemus, ne quisquam eorum primam tõsuram cum omnibus minoribus ordinibus, seu acolytatum cū sacro subdiaconatus ordine, maxime cum consuetudo Treueren. provinciæ non repugnet, una & eadem die recipere præsumat. Quod si contra præsumptum fuerit, huiusmodi ordines taliter iure reprobati recipiens, ab executione eorundem ordinum sit suspensus, cum receptio plurium ordinum una die, sit generaliter reprobata.

De conuiuijs monachorum & monialium,
Caput CVIII.

Item cum spiritualia nullo dato vel promisso per quod priuata utilitas seu lasciuia induci valeat, pure & simpliciter conferri debeant, prout in antiquis sanctorum patrum sanctionibus continetur: sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, omnibus personis ecclesiasticis civitatis, diocesis, & provinciæ Treuerensis firmiter inhibemus, ne quisquam ante vel post receptionem suam in canonicum, in monachum vel in fratrem seu adaptionem cuiuscunque beneficii ecclesiastici, ratione huiusmodi receptionis prandium seu conuiuium commune faciat, q̃t out hæcenus in quibusdam ecclesijs fieri consuevit, seu eidem prandio, in quo non morum instructio, sed reprobanda ventris repletio fieri cõsuevit, intersit. Veruntamen ut ad honorem Dei ecclesiarum decus augeatur, precipimus quod in ecclesijs, in quibus super huiusmodi conuiuijs tempore præsentis statuti consuetudo seruabatur, loco conuiuii huiusmodi post receptionem prædictam pure & simpliciter factam, una præsentetur cappa, ad ornamentum ecclesię, valoris centum grossorum Treueren. antiquorum, ubi alias cappa maioris precij minime soluebatur.

De præsentatis per uicarios perpetuos.

S ij

Cap.

ACTA ET DECRETA SYNODI ?

Caput CXIX.

Item sub poena excommunicationis late sententiz, omnibus perpetuis uicarijs ciuitatis, diocesis, & prouinciz Treuerensis inhibemus, ne quis alium uicarium seu perpetuum mercenarium, ad titulos uicariarum, suarū prout hactenus factum fuisse comperimus, præsentrare præsumat, nec admittatur etiam taliter præsentratus, decernentes irritum & inane quicquid contra hoc fuerit attentatum.

Ne non residentes grossos fructus percipiant, eodē Cap.

Item sub poena prædicta firmiter præcipimus, ne quæcunque persona ecclesiastica nostræ ciuitatis, diocesis, & prouinciz, grossos fructus ecclesiastici beneficij percipiat, nisi in eodem beneficio residentiam fecerit, ut teneatur, & faciat personalem, nisi cum eo super hoc canonice fuerit dispensatum. Item sub poena excommunicationis late sententiz, omnibus presbyteris, canonicis, & clericis, in sacris ordinib. cõstitutis, & beneficia ecclesiastica obtinētib. firmiter inhibemus, ne deinceps huiusmodi uestes rugaras, seu stacatas, mitras, seu tucfas in ecclesijs, in quibus ipsi beneficiati existūt, tēpore quo celebrantur diuina, decætero deferre præsument, sed tonsuram clericalem conuenientem deferant, secūdū qualitātē beneficij & conditionē personæ, in gestu, habitu & incessu taliter se habentes, ut honeste uiuendo, in conuersatione laudabili, sint cæteris in exemplum.

De tonsura clericorum, & quod non admittantur, nisi sint in minoribus ordinibus constituti, & præcipue ut habeant primam tonsuram clericalem.

Caput

CXX.

Item abusum dānabilem, qui in nostra ciuitate, diocesi, & prouincia Treuerensi inoleuit, totaliter amouentes, omnibus personis nobis subditis: sub poena excommunicationis late sententiz, firmiter inhibemus, ne quis antequam primam tonsuram per manus impositionem sacramen-

PROVINCIALIS TREVEREN. LXXI.

cramentalem receperit, sibi de quocunq; ecclesiastico beneficio prouideri procuret. Si contrarium per quamvis personam factum extiterit, illud ex nunc decernimus irritum & inane.

De ultima uoluntate.

Tem cum quamplures executores testamentorum defunctorū, maxime ad pias causas deputati, iamdiu exequi ultimas uoluntates eorum, in suæ salutis dispēdium, & dictorum decedentiū detrimentum, neglexerunt, monemus ipsos omnes & singulos primo & secundo, præcipiētes eisdem, ut infra annum dicta testamenta exequantur: alioquin ad executionem eorum extunc per locorum episcopos procedatur, in quantum de iure fieri poterit.

De confratrijs.

Istrictius igitur præcipimus, sub pœna excommunicationis sententiæ latæ, ne quis coniurationes, colligationes, cōfratrias, seu alias quascunq; obligationes fide uel iuramento, seu qualibet alia firmitate uallatas, facere præsumat, contra ecclesias uel ecclesiasticas personas, seu contra ecclesiasticam libertatem.

Ne bona ecclesiarum alienis personis submittantur.

Tem præcipimus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ipsis occupatoribus & detentoribus, ut bona & iura nostra & ecclesiarū, absq; nostra et antecessorū nostrorū, seu earūde ecclesiarum, prælatorū licentiā & assensu minus iuste occupata & detentata, plene, integre, & effectualiter nobis & eis restituere et agnoscere, ipsis uero recognitoribus non omittant. Requirimus insuper & monemus eos, qui recognitiones & submissiones huiusmodi per se uel per alios quomodolibet receperunt ac recipi fecerunt, ut omni fraude cessante, infra idem tempus illa libere resignare, remittere, repudiare, & dimittere nō omitant, de quibus, restitutione, reuocatione, resignatione, remissione seu repudiatione, infra xx. dies post prædictum mensem sufficienter nos & ecclesiarū prælatos certificare procurent per legitima documenta.

S iij De

ACTA ET DECRETA SYNODI

De delictis monachorum & monacharum. Cap. CXXI.

Tem sub pœna excommunicationis firmiter inhibemus, ne monachi seu moniales, pro delictis ab eis commissis, præbendis suis priuētur, sed in suis monasteriis recipiantur, in quibus puniantur & corrigantur, considerata qualitate delicti, secundum regulares obseruantias & alias, prout secundū deū & iustitiā superioribus & prælatis eorundem monasteriorum uidebitur expedire.

De notariis & tabellionibus publicis. eodem Cap.

Tem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, omnibus auctoritate imperiali notariis & tabellionibus præcipimus, ut quando cūq; in causis spiritualibus & ecclesiasticis eos conficere instrumenta contigerit, super eisdem instrumentis conficiendis prius recipiant protocollo, quæ penes se dimittant in chartis, ut ex hoc per eos de essentialibus, nil mutetur; & quia qui male agit, odit lucem, statuiamus, ut n̄dem tabelliones non occulte in priuatis domibus, sed publice in loco publico huiusmodi protocollo & creata super conficiendis ab eis instrumentis, recipiant, adhibitis ad minus duobus testibus fide dignis, nisi contractus super quo eadem debent cōfici instrumentalis sit, quod de consensu partium contrahentium usque ad certum tempus, uel ad uoluntatē eorundem contrahentium, teneri debeat in secreto.

Reuocatz fuerunt sententiæ excommunicationis latæ sententiæ superioris signatz, Anno domini M. CCC. XXXIII, ultima die Augusti, in conuocatione generali in hunc modum:

OS Boemundus archidiaconus Treueren. & official. Curiaz Treueren. necnon magister Nicolaus scholasticus ecclesiæ sancti Paulini extra muros Treuer. commissarij in hac parte a reuerēdo in Christo patre & domino nostro,

de,

domino Baldvino, sanctæ Treuerensis Ecclesiæ Archiepiscopo, sacri imperij per Galliam archicancellario, deputati uirtute commissionis nobis factæ, cuius tenor talis est, Baldvinus Dei gratia sanctæ Treueren. ecclesiæ Archiepis. sacri imperij per Galliam archicancellarius. Vniuersis & singulis abbatibus, prioribus, præpositis, decanis, ac cæteris prælatis, necnō pastoribus, seu rectoribus ecclesiarum, plebanis, seu uiceplebanis, canonicis, uicarijs, psbyteris, curatis et nō curatis, ceterisque personis ecclesiasticis suarū ciuitatis & diocesis Treuer. ad quos præsertim litteræ peruenierint, Salutem in domino sempiternam. Cū in cōuocationis prælatorū & aliarum ecclesiasticarum personarū nostrarum ciuitatis & diocesis prædictarum negotio, in instanti crastino decollationis beati Ioannis Baptiste, cum quibusdam diebus sequentibus continenter ex parte nostra, & p nos, deputato & assignato, in Tre. interesse personaliter cōmode nō possumus, arduis nostris & ecclesiæ nostræ Treu. negocijs præpediti, Honorabili uiro Boemundo archidiacono nostro Treueren. & official. curiæ nostræ Treuer. necnon magistro Nicolao scholastico ecclesiæ sancti Paulini extra muros Treueren. in huiusmodi conuocationis negotio, & ipsum concernentibus, committimus uices nostras, Dantes ipsis aut duobus ex eis liberam & plenam potestatem statuta nostri provincial. concilij Treueren. & alia, necnon pœnas & sententias per eadem statuta inflictas, uice nostra tollendi, moderandi, interpretandi, declarandi & relaxandi terminū seu terminos, dictis personis ecclesiasticis ad conueniendum annuatim indicendi & assignandi, & super his, quæ salubria uldebuntur, ordinandi, tractandi, & statuendi, ac omnia alia & singula faciendi, quæ in huiusmodi negotio & circa præmissa fuerint quomodolibet oportuna, etiam si mandatū exigant speciale, Vobis omnibus & singulis in uirtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, quatenus præfatis nostris commissarijs in hac parte, uel duobus ex eis circa omnia & singula præmissa, ac ipsa contingentiā, intendatis, & obediat, in omnibus & per omnia, tanquam nobis si personaliter adessemus. Datum Treueris, Anno Domini Millesimo, tricentesimo, trigesimo octauo, in crastino. Beati Bartholomei Apostoli. Obuiare cupientes animarum periculis

ACTA ET DECRETA SYNODI

periculis, sicut & obuiare cupit, & intēdit dominus noster supradictus, illud statutum prouincialis Concilij Treueren. quod incipit, Item est ante sacramētale signum, quod per manus impositionem imprimitur & infertur, nullus secundum beatum Isidorum dici debeat de sorte domini, &c. Item capitulum quod incipit: Item præcipimus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, omnibus nostris subditis ciuitatis, diœcesis, & prouinciæ Treueren. propter multorum abusum clandestinum, &c. Item illud capitulum quod incipit, Item cum spiritualia nulli dato uel promisso, per quod priuata utilitas, seu lasciuia induci ualeat, sed pure & simpliciter conferri debeant, prout in antiquis sanctorum patrum sanctionibus continetur, &c. Item illud capitulū quod incipit, Item sub excommunicationis pœna latæ sententiæ omnibus perpetuis uicarijs ciuitatis, diœcesis, & prouinciæ Treueren. inhiibemus, ne aliquis alium uicarium, &c. Item illud capitulum quod incipit, Item sub pœna prædicta firmiter præcipimus, ne quæcunq; persona ecclesiastica nostræ ciuitatis, & diœc. ac prouinciæ, grossos fructus ecclesiastici beneficij percipiat, nisi in eodem beneficio residentiam faceret, &c. Item illud capitulum quod incipit: Sub pœna excommunicationis latæ sententiæ omnibus canonicis, presbyteris, & clericis in sacris ordinibus constitutis, & beneficia ecclesiastica obtinentibus, firmiter inhiibemus, ne deinceps huiusmodi uestes rugatas, &c. Item illud capitulum quod incipit: Item abusum dānabilem, qui in nostra ciuitate, diœcesis, & prouincia Treueren. inoleuit, totaliter amouentes, omnibus personis nobis subditis, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, firmiter inhiibemus, ne quis ultra primam tonsuram, &c. Item illud capitulum quod incipit, Item cum nihil magis debeat hominibus, quam ut supremæ uoluntatis liber sit filius, &c. Item illud capitulum quod incipit, Distinctius igitur præcipimus, ne quis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, coniurationes, colligationes, cōfraternitas, &c. Item illud capitulum quod incipit: Inhiibemus sub pœna excommunicationis, ut nullus clericus uel laicus, calices, uestes, uel libros sacros, & alia ecclesiastica ornamenta, &c. Item illud capitulum quod incipit: Illud quoq; sub excommunicationis pœna prohibemus, &c. quoad inuite tractos ac respōdentes, ac in iudices seculares inuite consentientes, de quibus

PROVINCIALIS TREVEREN. LXXIII.

de quibus dictum statutum minuere uidetur duntaxat. Item illud capitulum quod incipit, Quia igitur nonnulli bona intra nostra & ecclesiarum prædictarum spiritualia, ecclesiastica, & temporalia, modis uarijs occupare, &c. Item illud capitulum quod incipit, Eidem quoque excommunicationis sententiæ decernimus subiacere eos, qui bona immobilia, feuda, iurisdictiones, & libertates quarumlibet ecclesiarum, &c. Item illud capitulum quod incipit, Item sub pœna excommunicationis latae sententiæ omnibus autoritate imperiali notarijs & tabellionibus publicis præcipimus, ut quandoeunque in causis spiritualibus & ecclesiasticis eos conficere instrumenta contingat, &c. Item illud capitulum quod incipit, Et quia dilatio temporis obliuionem inducit, sub pœna excommunicationis latae sententiæ omnibus archipresbyteris, & decanatus decanis, & parochialibus presbyteris, præcipimus, &c. Quantum ad pœnas excommunicationis & interdicti latorum sententiarum ibidem contentas certis ex causis dictum dominum nostrum archiepiscopum Treuerẽ. & nos mouentibus tenore præsentium penitus reuocamus. Ipsi tamen statuti, quantum ad cætera, sub pœna excommunicationis ferendæ sententiæ uel suspens. in suo robore duraturi. Datum sub sigillo curiæ Treuer. quo nos commissarij supradicti utimur in hac parte. Quod nos official. supradictus ad preces dictorum nostrorum collegarum, & tam pro ipsis, q̃ pro nobis, his literis duximus apponendum, in testimonium præmissorum. Anno domini, millesimo, tricentesimo trigesimo octauo, die ultima mensis Augusti.

Alia reuocatio.

OS Balduinus Dei gratia archiepiscopus Treueren. ac sacri imperij per regnum Arelatens archicancellarius, Animarum periculis obuiare uolentes, illud statutum provincialis concilij Treuer. quod incipit, Item cum spiritualia nullo dato uel promisso, &c. ad eos tantum, qui tale prandium uel conuiuinium, de quo loquitur, dictum capitulum exigunt uel extorquent, & quicquid in hoc consentiunt, & culpabiles existunt, duximus restringendam. Item illud capitulum quod incipit, Item sub dicta pœna firmiter præcipimus, ne quę-
T cunq;

ACTA ET DECRETA SYNODI

seculares, quod dolenter referimus, propter eorum impedimēta varia & diuersa, inciderunt, & timentur incurrere in futurum poenam excommunicationis cōstitutionis supradictæ, quæ forsitan hæret huiusmodi personas seculares. Præcipimus igitur & autoritate dicti reuerendi patris & domini nostri, qua fungimur in hac parte, & de speciali mandato eiusdem, ac in uirtute sanctæ obedientiæ mandamus, præfatos impedientes in specie, quorum nomina sciri poterunt, & factum est notorium, alios in genere, per singulos ecclesiarum parochialium rectores, ciuitatis & diocesis Treueren. in singulis diebus dominicis uel festiuis, excommunicatos a canone prædicto publice nūciari, quousq; tā iudici, cuius cognitio est uel fuerit impedita, uel iurisdicō usurpata, quam parti quæ turbata est uel fuerit, in prosecutione sui iuris de iniuria, dānis, expensis, & interesse pro eisdem integre fuerit satisfactum, & suarum beneficia absolutionum a præfato domino nostro Treuer. seu eius officiali meruerint obtinere. Datum sub sigillo curiæ Treuerensis, quo nos commissarij supradicti utimur in hac parte. Quod nos officialis supradictus ad preces dictorum nostrorum collegarum, & tam pro ipsis, quam pro nobis his literis duximus apponendum, in testimoniū præmissorum. Anno domini millesimo, tricentesimo, quadragésimo primo, feria quarta post festum sancti Laurentij.

Hæc sunt statuta per Rei VERENDISSIMUM IN CHRISTO

patrem et dominum, dominum Ottonem Dei gratia
sanctæ Treuerensis ecclesiæ Archiepiscopum, Germaniæ & Galliæ
Belgiæ primatem, atq; sacri Imperij per Galliâ & regnum Arelate-
n. Archicancellarium, cum suis suffraganeis, uidelicet Reuerendo in
Christo patre, domino Conrado Beyher, Episcopo Meten. persona
liter presente: & Reuerendo patre, dño Henrico Episcopo Tulles. per
procuratorem, uidelicet magistrum Ymentum de Tapeio, in legibus
licentiatum, comparente: Et Reuerendo in Christo patre, domino Lu-
donico, Episcopo seu administratore perpetuo Virdunens. Cardinali,
in remotis agente, & absente licet uocato, Ceterisq; prælatis, religio-
sis & secularibus prouinciæ Treuer. in Concilio prouintiali, Anno dñi
Millesimo, quadringentesimo, uigesimo tertio, xxvi. die mensis Apr-
lis, in ecclesia Treuerens. celebrato, edita, atq; per ipsum sacrum Con-
cilium approbata & ratificata,

De fide Catholica.

ANCTAM ORTHODOXAM
atque apostolicam Ecclesiam sanguine ui-
ctimæ paschalis dedicatam, unicâ æterni spon-
sam regis, ipso sponso in canticis proclaman-
te: Vna est columba mea, & c. Extra quam nõ
est salus. Per unicâ arcam Noe tempore ge-
neralis diluuij, extra quam cuncta animantia
super terrâ deleta sunt, designata: pro qua do-
minus per prophetam orauit, dicens, Erue a-
framea Deus animam meam, & de manu canis unicam meâ. Vbi pri-
mum pro se tanquam pro capite, deinde pro unica eius sponsa orauit.

T in

Hanc

ACTA ET DECRETA SYNODI

Hanc credimus & simpliciter profiteamur . In qua secundum cultum Christianæ religionis a spiritu sancto, per sanctos Apostolos ecclesiæ primates primitus introductum, martyrumq; constantia roboratum, confessorum & uirginum exemplis decoratum, per sanctos ecclesiæ doctores plantatum, atq; per Romanos pontifices Christi uicarios, Petri successores, suis monitis & præceptis traditum & expressum, uiuere tenemur. Hunc siquidem Catholicæ fidei ritum & uere fidelium cultum, quidam pseudoprophetae suis falsis dogmatibus et reprobis doctrinis nitebantur peruertere, his modernis temporibus inter quos primo Vuycleff, demum Hufz, & Hieronymus Hæresiarche, ecclesiam Dei turbauerunt. Qui licet cum suis erroribus & falsis doctrinis cum eis adherentibus per ecclesiam sunt damnati, ac in sacrosancta generali Constantien. Synodo, per sententiam reprobati, plures tamen ipsorum errores sequentes, reliquerunt, qui ut experientia didicimus, suis lupinis moribus & caninis latratibus, per se & certos ipsorum nuncios, per mundum uagantes, suo lætifero potu uix numerabilium errorum uia quadam antichristiana, Dei ecclesiam nituntur ad exterminium ducere, & ueros Christifideles a uia ueritatis declinare, & diabolico instinctu in fauces rugientis producere. Volentes itaq; super grege dominico nobis commissio per uigili cura, ut teneamur, uigilare, autoritate huius sacri Concilij prouincialis, statuimus, & in uirtute sanctæ obediencie, ac sub poena excommunicationis læsentencie, quam pro nunc, prout extunc, firmiter in his scriptis, saluis alijs pœnis in iure expressis, mandamus, ne aliquis clericus uel laicus scienter peruersam dictorum Vuycleff, Hufz, & Hieronymi, aut eorum sequentium, qui uulgo Hufitzæ uocantur, uel quoruncunque etiam aliorum ab ecclesia damnatorum, doctrinam acceptet, neq; tales aut eorum defensores seu receptatores, aut nuncios, scienter ad sua hospitia recipiant, auxilium, fauorem, uel defensionem administrent, quomodolibet uel assistant. Præcipimus insuper omnibus & singulis dominis, temporalem iurisdictionem habentibus, ut quam statim tales in suis territorijs adesse non uerint, ipsos captiuent, & prælatis suis superioribus, ad quos spectat tale examen, ad examinandum eosdem præsentent, & quilibet eorū præsen

præfenter, sub prædictis pœnis. Inferioribus uero, iurisdictionem non
 regentibus, sub prædictis pœnis iniungimus, ut præfatos sic errores
 seminantes, sine dilatione prælatis superioribus denuncient, si eorum
 accessum commodè habere poterint. Sin autem, iudicibus temporali-
 bus manifestare procurent, qui sub pœnis prædictis tales denunciatores
 captiuent, & ut præfertur, prælato superiori ad examinandum eosdem
 absq; mora studeant perscrutari. Hortamur insuper, & omnibus ue-
 re fidelibus & deuotis utriusque sexus, & præsertim religiosis iniungi-
 mus, ut puro corde, & humili spiritu, Deum omnipotentem exorent,
 ut sua inoblita bonitate, mentes fidelium uiatorum, a letifera peste præ-
 dictorum errorum, armis suæ inexpugnabilis potentiz protegat,
 & defendat.

De horis Canonicis legen- *dis & cantandis.*

ATTENDentes quod clerici beneficiati & in sa-
 cris constituti ad immolandum Deo sacrificium
 laudis, fructum laborum suorum, uidelicet ho-
 ras Canonicas dicendum, in puritate conscien-
 tiæ, & cum deuotione, tenentur: quas sæpius,
 quod dolentes referimus, tam religiosi, quam
 seculares personæ sine aduertentia legentes, atq;
 synopando celeriter discurrentes, uel discipuli
 na tempore psallendi, seruata, taciurnitate seu silentio prætermisso, &
 plerunque extranea, prophana, & inhonestia intermiscendo collo-
 quia, horis indebitis pensum suæ seruitutis persoluant. Ne igitur
 transgressiones huiusmodi inualescant, sacri approbatione Conci-
 lii statuimus, ut in Cathedralibus & regularibus Monasterijs, &
 collegiatis ecclesijs, Canonici & Religiosi, ceteræque Ecclesiastice
 perso-

ACTA ET DECRETA SYNODI

personarū debitis horis per se, impedimento cessante, non tantum per pueros, deuote cum debitis pausis silentio seruatos, sine syncopatione, attenta mente, ut chorus tacens, quid alij legant, aduertat: singulas horas canonicas, ceteraq; diuina officia studeant adimplere. qui postquā chorū intrauerunt, ab eodem non recedāt, nec tempore diuinorum in ecclesia, præsertim in nauī ecclesiæ, non deambulēt, sine rationabili causa. Caueant tamen clerici, ne in cantando diuinum officium uoces eorum exaltando plus hominibus placere studeant, quam præstare Deo officium intendant. Nam in sacro ministerio dum blanda uox quaritur, congrua uita negligitur. Et Cantor Deum moribus stimulat, cum populū uocibus delectat. Cæteri uero pastores, vicarij, & alij simplices competenti tempore cum debita animaduertentia & totali uerborum expositione horas canonicas legant, & diuinum officium nocturnum siue & diurnum studiose celebrent, & deuote, saluis rationabilibus priuilegijs & statutis quaruncunq; ecclesiarum, præcipientes omnibus & singulis ecclesiarum prælatis, cæterisq; quorum interest, ut omnium negligentia uel incuria penitus relegatis circa prædicta uel præmissa reformanda, & eorum singula corrigenda, sollicitam curent diligentiam adhibere. non obediētes per censuram ecclesiasticam aut subtractionem fructuum corrigendo.

De fornicatoribus Clericis beneficiatis & ordinatis.

S V A M V I S diuino præcepto omnes teneantur crimen fornicationis uitare, præcipue tamen uiri ecclesiastici, sacerdotes & ecclesiarum prælati, quibus per prophetam dominus ait: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum dominus Deus uester. Cum enim ipsi dicantur templum domini, & debeant esse sacrarium spiritus sancti, indignum est, eos quibuslibet immunditijs seruire, ne & istud terribile

uerbum

uerbum audiant, quod dominus per alium prophetam dicit: O uos sacerdotes qui fallitis nomen meum, & dixistis in quo fallimus? Quibus respondit, offerentes ad altare meum panes pollutos: nō est mihi uoluntas in uobis, & sacrificium non accipiam de manibus uestris, quia polluti estis, dicit dñs. Sūmo ergo opere cauere debēt clerici, & maxime sacerdotes a cohabitatione mulierum, præsertim suspectarum, ne antiqui hostis fraude decipiantur. Quanquam autem contra clericos in sacris constitutos concubinas notorie secum tenētes, aut alias suspectas mulieres multa sint ædita iura noua, sintq; plures pœnæ appositæ: multi tamen huius temporis Clerici dictas pœnas non uerentur, sed nefando huius criminis uitio se contaminant. vnde plura scandala oriuntur, & uerisimiliter, nisi prouiderint, euenient grauiora. Cupientes itaque huic morbo salubriter prouidere, autoritate huius sacri Concilij statuimus & ordinamus, ut nullus presbyter uel clericus in sacris ordinibus existens, uel beneficiatus, concubinam uel interdictam, uel suspectam mulierem secum in domo teneat. Et si quis huiusmodi talem personā in animæ suę periculū, honoris & sui status detrimentū tenuerit, teneat, uel actu detinet, eandē infra duodecim dies a tēpore publicationis huius statuti, quorum quatuor pro primo, quatuor pro secundo, & reliquos quatuor dies pro ultimo & peremptorio termino & canonica monitione assignamus, a se realiter & cū effectu amoueant & dimittant, & de cetero ad se eam non admittat, seu ad eam accedat, uel cum ea commercium suspectum quomodolibet habeat, sed neq; aliam talem assumat, sub pœna perditionis omnium fructuum suorum beneficiorum unius anni. Quod si nec a prædictis destiterit, per superiorem suum a diuinis suspendatur, & per alias pœnas & censuras ecclesiasticas, usq; ad beneficij seu beneficiorum suorum præuaricationem procedatur: in quo si prælati uel collegia correctionem subditorum habentes, post mensem negligentes reperti fuerint, extunc talium correctio ad nos uel episcopum loci, ipso facto deuoluatur.

Inhibemus insuper prædictis sacerdotibus & clericis in sacris existētibz, ne de stipendio crucifixi suos filios uel filias spurios uel concubinas dorent & ditent, neq; aliud quid de prædictis bonis legēt, & neq;

ACTA ET DECRETA SYNODI

filios aut filias infantes in suis domibus teneant, aut nutrant, ipsosq[ue] filios aut filias sic foueant in uictu, & uestitu, ut omnis occasio scandalii uideatur.

De habitu Clericorum.

Lericalis ordo debet quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi Sol refulgens lucet, ad decorem domus Dei, in alios splendere. Sunt enim clerici in sortem domini electi, & quasi signum ad salutem sunt positi. Sicut ergo cæteris dignitate præcedunt, ita decet habitum, morum honestate, uitæ sanctitate, in se deberent ostendere, qualiter alios in domo Dei oporteat conuersari. Et præcipue prælati ecclesiarum, qui ad exemplar & normam uiuendi, cæteris sunt interpositi, qui summo studio præcauere debent, ne aliqua inhonestas committant, unde scandalum in subditis mentium possit generari. Quod enim a prælatis agitur, facile a subditis in exemplum trahitur. Ut igitur clerici discant a ueritis abstinere, autoritate huius sacri Concilii provincialis statuimus, ut ipsi suos actus & mores, secundum decreta sanctorum patrum, iurisdictionem, salubriq[ue] monita, atq[ue] statuta nostrorum antecessorum dirigant & ipsa obseruare procurent. Specialiter tamen inhibemus, ne quis clericorum nefanda iuramenta. per corporis membra, aut sanguinem nostri redemptoris, aut alias blasphemias in Deum aut Sanctos eius dicere, ullo modo præsumat, sub pena amissionis omnium fructuum suorum beneficiorum per tres menses.

Item mandamus ut clerici in sacris & beneficiati existentes, a ludis illicitis abstineant, & maxime a ludo raxillorum uel alearum, qui causa auaritiæ uel turpis quæstus fiunt. Officia etiam a iure clericis prohibita non exercent, ut officium tabernariorum & similibus a iure prohibitorum. Item cum sacerdotes & clericos oporteat per decentiam habitus

habitus extrinseci, intrinsecam moris honestatem ostendere, statui-
mus ut nullus clericorum in sacris existentium, obiecta forma ecclesiasticæ
honestati congruente, alienam formam sibi prohibitam, in suis uesti-
bus deferre præsumet, & ne miles coelestis militiæ suæ habitu, militem
armorum se ostendat, sed in decenti ueste incedat, suumq; habitum in
colore, forma seu figura, deferat, prout sancti patres ordinarunt, iura-
que sub certis pœnis sanxerunt, & nouissima sacri Constantiensi. Con-
cilij decreta mandauerunt, antecessorumq; nostrorū statuta salutaria,
statuerunt: consuram etiam & coronam quilibet ipsorum deceter por-
tet, iuxta sui ordinis qualitatem.

Ne quæstores sine licentia

Episcopi loci, admittantur.

De refrenandum cōtinuos quæstorum excelsus, quibus nouis ex cogitatis modis, paupe-
res decipere, & eleemosynas ab eis extorque-
re diuersis fallacijs conantur, nunc indulgen-
tias promittendo, tunc uero certas infirmi-
tates & plagas a sanctis, sub quorū nomi-
ne eleemosynas petunt, infligendas commi-
nando, uarijsque alijs deceptionibus, popu-
lum simplicem ad manus eis adiutrices, præ-

standum inducendo: nonnullis etiam eorum se quæstores certorū ho-
spitalium, uel locorum religiosorum falso mentiando, simplicibus falsas
litteras adulterinis sigillis ostendentes, neque in aliqua Ecclesia no-
bis subiecta, sine literis nostris, aut Episcopi loci, seu Apo-
stolicis admittatur. S T A T V I M V S & ordinamus, ut nul-
lus laicus in quæstorem admittatur. Habentes autem litteras Aposto-
licas non admittantur, nisi prius nobis uel episcopo loci ad examinan-
dum easdem litteras se præsentent. Nullus etiā quæstorum qualescunq;
litteras obtineat, ad prædicādū uel aliqua intimādū admittatur, nisi se-
cundū constitutionē Clementinæ cōstitutionis, de pœnitent. & remiss.

Vñ Nullus

ACTA ET DECRETA SYNODI

Nullus etiam talium quæstorum ad petendum eleemosynā in aliquo loco recipiāt, nisi prius literas suas pastori uel uicario eiusdē loci præsentet, qui ipsum secundum formam infra scriptam admittat. Quod si aliquis sine literis, uel literis non præsentatis, sub forma quæstorum eleemosynam in ecclesia uel extra petierit, per pastorem uel uicarium ibidem regentem, nobis uel episcopo loci, aut officiali denuntiatur. Vt autem forma dicta clericis cunctis pateat, eius tenorem de uerbo ad uerbum decernimus apponi, quæ talis est: Abusionibus quas nonnulli eleemosynariorum quætores in suis apponunt prædicationibus, ut simplices decipiāt, & aurū subtili uel fallaci potius ingenio extorqueāt ab eis, cū in animarum cedat periculum, & scandalum plurimorum, Nam prout est nobis possibile præcludere cupientes iuxta statutum Concilij generalis duximus prohibendum districte, ne quætores aliqui nisi apostolicas uel diocesani episcopi literas exhibuerint, quomodolibet admittantur, nec permittantur, cum solum ipsi cōpetit indulgentias sibi concessas insinuare populo, & charitatiue postulare subsidia simpliciter ab eodem, & nullatenus ipsi populo prædicare, nec aliquid exponere, quā quod in literis continetur. Supradictas literas quoq; a postolicis diocesani episcopi, ne quid fraudis committi ualeat, antequam quætores admittantur, examinent diligenter. Ad hæc tamen aliqui ex huiusmodi quæstoribus, sicut ad nostram audientiam est perlatum, non sine multæ temeritatis audacia & deceptione multiplici animarū, indulgentias populo suo motu proprio de facto cōcordant, super uoris dispensant, a periurijs, homicidijs, & peccatis alijs sibi consistentes, a peccatis absoluunt, & male oblata autoritate, data sibi aliqua pecuniaria quantitate remittunt, tertiam aut quartam partem de pœnitentijs iniunctis relaxant, animas tres uel plures parentum uel amicorum illorum qui eleemosynas eis conferūt, de purgatorio, ut asserunt mēdaciter, extrahunt, & ad gaudia paradyssi perducunt, benefactoribus locorum quorum quætores existūt, remissionem plenariam peccatorum indulgēt, & aliqui ex ipsis eos a pœna & a culpa (uti eorum uerbis utamur) absolunt. Nos abusus huiusmodi, per quos censura uilescit ecclesiastica, & clauium ecclesiæ autoritas deducitur in contemptum, omni modo aboleri uolentes, ea per quoscunq; quætores fieri, uel attentari de cætero

Alias p
ipfas cō
petat.

Alii. con
cedunt.

tero districtius prohibemus omnia & singula privilegia, si qua super præmissis, uel eorum aliquosint in aliquibus locis, ordinibus, uel personis quæstores huiusmodi, quomodocūq; concessa, ne ipsorum prætextu sit eis materia talia ulterius præsumendi, auctoritate Apostolica quantum ad præmissa penitus reuocantes. Quæstores autem qui deinceps in præmissis, uel aliquo præmissorum, deliquerint, uel alias etiam quibuscumq; suis privilegijs abusi fuerint, super locorum episcopos puniri uolumus, nullo modo prorsus eisdem quæstoribus in hac parte privilegio suffragante, quod a suis temerarijs ausibus qui ubique, ut communis habet assertio, nimium excreuerunt, pœnæ formidine perpenitus compescantur.

De Confessoribus.

V M ubi maius fertur periculum, cautius sit agendum, Volentes itaq; saluti animarum providere, & quibusdam periculis, fraudibus quorundam confessorum plus sanam quam ouem diligentium, quantum possumus obuiare: Hortamur omnes & singulos religiosos ut seculares confessores audientes, ut more periti medici debitam medelam confessis

adhibeant, & salutarem pœnitentiam imponent, secundum peccatorum & peccati circumstantias, eisdē in uirtute sanctę obedientię præcipimus, ne propter munera, aut spem lucri, pœnitentiam minorem, q̃ expediat, iniungant, nec ob aliquam causam duriores infligant, neque aliquis eorum a confitēte ante uel post aliquid exigat, uel extorqueat. Sed nec alicui res oblatas aut ablatas, uel alienas detinentem, nisi restituat, absoluat, nisi desibi fuerit facultas restituendi de eisdem aut alijs rebus: neq; illas res restituendas confessor recipiat, etiam sub promissiones restitutionis faciendę, nisi forte per alium restitutio ita caute fieri non possit. Item confessor pœnitentiam uel onus confessio iniunctum pro aliqua pecunia uel munere ad perficiendum in se non recipiat, neq; assumat, sub pœna amissionis officij audiendi cōfessionem usq;

V in ad

ACTA ET DECRETA SYNODI

gratiam nostram, uel ordinarij loci sub q̄ deliquit. Sub simili poena præcipimus, ut nullus Confessor aliquem absoluat, in quē potestatem nō habeat, & præsertim, ut ne absoluat aliquē in casibus specialiter episcopo referuatis, nisi ad hoc a suo superiore cōmissionē habeat. Nullus etiā confessorū confessionē audiat in domo sua uel camera priuata, sed in ecclesia, refectionario, aut ambitu, uel alio loco decente, poenis sub prædictis. Item simplicitatis quorundam presbyterorū, q̄ interdū alijs presbyteris, curatis, uel non curatis, nullā in eos potestātē habentibus, cōsistentur, succurrere cupientes, inhibemus, ne de cætero aliqui presbyteri ali cui curato aut nō curato, nullā superioritatē in eū habente, cōstituantur, sine licētia sui superioris, cū a nō suo iudice nullus ligari ualeat uel absolui.

Per præmissa tñ huius sacri Concilij statuta nolumus, neq; intendimus
statutis prædecessorū nostrorū, & maxime statutis per Balduinū fecelicū
memoriæ, in Concilio prouintiali æditis, & post per eum modificatis,
in aliquo contradicere, derogare, seu ea reuocare: sed ipsa statuta autho-
ritate huius sacri concilij approbamus, innouamus, & ratificamus, sin-
gulisq; nobis subiectis in uirtute sanctæ obediētīæ præcipimus, ut eadē
statuta obseruent, eis utantur, et secundū ea uiuere nō obmittant.

AD LECTOREM.

Candide Lector, Exēplar vnde hęc excusa sunt, fuit veruſſimū, & tempo-
rum iniuria pene deletum, quare cauere non potuit, quin multa te legentem of-
fenderēt: quę qua rariūſe corrigi poſſint, in his, quę ſubijciūtur, indicauimus.

Prior numerus folium, a faciem primam, b secundam, sequens numerus li-
neam in qua erratū est, designat. Folio 2. a. linea 27. credimur. b. lin. 1. fuerat.
lin. 21. ordinamus. fol. 3. b. lin. 4. tam destitutio q̃ institutio. ibidē li. 20. poller.
fo. 4. b. lin 3. hortetur. ibidē, lin. 30. imitatur. fo. 5. a. lin. 26. intermedis. ibidē,
30. ille. fo. 1. a. 89. 7. men. ibid. 10. dignas. ibidē, 18. per oīa, super est. fol. 14. b.
14. Decanis. ibidē 3. hereticarū. fol. 11. a. 5. ecclesia. ibidē 7. 11. ibidē 22. litera/
rissimorūq̃. b. 11. emēder. ibidē 18. regionē. fol. 17. a. 22. ecclesię b. 2. liberādz.
ibidē, 19. quare. ibidē 19. renouatiōe. ibidē 26. hostis. fo. 17. a. 20. monet. ibidē 21.
immanē. b. 1. 2. 4. 12. ibid. 24. dñō nostro clementiss. fo. 18. a. 10. literarū stu-
dia. ibid. 23. ex qua alii. ibidē 30. ipsi. ibid. simillimi. fo. 19. a. 14. posita. b. 26.
putat. fo. 20. 17. quod modo. b. 8. transigere. fo. 22. b. 11. Decanis. ibid. coerēt. os.
fol.

fol. 13. b. 4. pepererit. fol. 14. b. 14. noxibus. fol. 15. b. 19. gnauiter. fol. 27. a. 21.
 cuiuscūq. b. 33. feuerioribus. fol. 33. b. 15. a. monitionis. ibid. 22. Deinde adiuto-
 res. fol. 34. a. 7. tūc aliarū diocesium. fo. 43. 18. coniurationibus. ibid. lin. 19.
 quæ. ibid. 11. ligandis. ibid. lin. 19. qui non malum forās mittāt, quā maleficiū
 inuēhāt, introducat. fo. 47. a. 31. a viro non suo. fo. 48. a. 22. q. nō. b. nisi sup vna
 vel duabus dūtaxat, & nos vel Epī loci ex causa. &c. 49. b. 10. Eos q̄q̄ excō-
 municam. ibid. li. 22. q. aliq̄s. superest. fo. 50. a. 1. qui. ibi. 6. defiterint. ibi. 16. ex
 tortum. ibid. 28. nolentes. b. 4. proprio. ibid. 19. tales. ibi. 21. cōtendere. fo. 51. a.
 6. ob. lin. 7. a. superest. ibidē lin. 13. transferre. ibidē lin. 18. derētiōes. fo. 52. a.
 11. talis. b. 3. requisitus dare. maliciose recusare. fol. 53. b. 32. protēdere. fol. 54.
 b. 18. pēnitētes sani vel infirmi. fol. 55. a. 17. 18. vt omnino non sit. ibid. 31. ar-
 rogando. fol. 57. a. lin. 10. forte. 58. a. 27. vt si forte. ibid. 31. insuper. 59. b. 6. vel.
 ibid. 13. sic. ibid. 27. Tali quoq. fo. 60. a. 5. Quinimo. fol. 61. a. 10. per p̄fā-
 tos archip̄sbyteros seu decanos. fol. 62. b. 13. dinoscitur. fol. 63. b. 7. per. fol.
 64. b. 5. per. ibid. 8. per. fol. 65. a. 1. requiratur. fol. 65. b. 15. refidentiam. ibid. 18.
 vacantes. ibid. 31. talium. ibid. 32. inidoneos. fol. 67. a. 4. scienter. fol. 68. a. 11.
 cleri. ibid. 11. deductæ. fo. 69. b. 8. reprimendā. ibid. 19. quadragesimo. folio
 76. a. 7. p̄sentare. ibid. nulla. fol. 78. b. 32. abusus. fol. 79. a. 3. per quēst. ibid.
 18. secularium confessiones. ibid. 26. sibi defuerit.

FINIS.